

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
İLKÖĞRETİM TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN KÜRESEL BAĞLANTILAR
ÖĞRENME ALANI KAPSAMINDA TÜRKİYE'YE İLİŞKİN ALGILARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Elif IŞIK DEMİRHAN

Antalya, 2018

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ
İLKÖĞRETİM ANA BİLİM DALI
İLKÖĞRETİM TEZLİ YÜKSEK LİSANS PROGRAMI

**SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN KÜRESEL BAĞLANTILAR
ÖĞRENME ALANI KAPSAMINDA TÜRKİYE'YE İLİŞKİN ALGILARI**

YÜKSEK LİSANS TEZİ
Elif IŞIK DEMİRHAN

Danışman:
Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA

Antalya, 2018

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

Elif IŞIK DEMİRHAN'ın bu çalışması 25/09/2018 tarihinde jürimiz tarafından İlköğretim Anabilim Dalı İlköğretim Tezli Yüksek Lisans Programında **Yüksek Lisans Tezi** olarak **oy birliği** ile kabul edilmiştir

İMZA

Başkan : **Prof. Dr. Yüksel KAŞTAN**
Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Türkçe ve Sosyal Bilimler

Üye : **Doç. Dr. Selim Hilmi ÖZKAN**
Yıldız Teknik Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Türkçe ve Sosyal Bilimler

Üye (Danışman) : **Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA**
Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Fakültesi,
Türkçe ve Sosyal Bilimler

YÜKSEK LİSANS TEZİNİN ADI: Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin (Küresel Bağlantılar Kapsamında)Türkiye'ye İlişkin Algıları

ONAY: Bu tez, Enstitü Yönetim Kurulunca belirlenen yukarıdaki jüri üyeleri tarafından uygun görülmüş ve Enstitü Yönetim Kurulunun ..... tarihli ve ..... sayılı kararıyla kabul edilmiştir.

Doç. Dr. Ramazan KARATAŞ
Enstitü Müdürü

DOĞRULUK BEYANI

Yüksek lisans tezi olarak sunduğum bu çalışmayı, bilimsel etik kurallarına göre yazdığımı, yararlandığım eserlerin kaynakçada gösterilenlerden oluştuğunu ve bu eserleri her kullanımında alıntı yaparak yararlandığımı doğrularım. Enstitü tarafından belli bir zamana bağlı olmaksızın, tezimle ilgili yaptığım bu beyana aykırı bir durumun saptanması durumunda, ortaya çıkacak tüm ahlaki ve hukuki sonuçlara katlanacağımı bildiririm.

25.09.2018

Elif İŞİK DEMİRHAN

ÖN SÖZ

Kitle iletişim araçlarının maksimum düzeyde kullanılması toplumlar arası etkileşimi de zirveye taşımaktadır. Küreselleşme olarak adlandırdığımız bu sürece hazırlanan nesil, içinde yaşadığı toplumu ve diğer toplumları daha nitelikli tanıyacaktır. Milli köklerinden kopmadan yaşadığı çağa uyum sağlayabilen, dünyadaki gelişmeleri analiz edebilen küresel vatandaş yetiştiren toplumlar ekonomik, sosyal ve siyasal gelişme gösterecektir. Toplumların küreselleşmenin bilincinde olması, küresel sorunların azalmasına ve çözüm yollarının da artmasına katkı sağlayacaktır.

Yüksek Lisans eğitimim boyunca desteğini esirgemeyen, ufkumu genişleten, kendini bilime adanmış, öğrencisi olmaktan gurur duyduğum değerli hocam ve danışmanım Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA 'ya sonsuz minnetlerimi sunarım.

Aldığım Yüksek Lisans dersleri sırasında engin bilgi ve düşüncelerinden faydalandığım değerli hocam Prof. Dr. Yüksel KAŞTAN'a müteşekkirim.

Her zaman farklı bakış açısını yansıtan, bilgi ve birikimini esirgemeyen değerli hocam Doç. Dr. Ayhan AKIŞ'a teşekkürlerimi sunarım.

Görüşme formu hazırlama sürecinde görüş ve önerilerini esirgemeyen hocalarım; Prof. Dr. Turhan ÇETİN'e, Doç. Dr. Bülent AKSOY'a ve Dr. Öğretim üyesi Hakan KOĞAR'a teşekkürlerimi sunarım.

Yüksek Lisans eğitimim boyunca desteğini esirgemeyen, eşim Gökhan DEMİRHAN'a minnetlerimi sunarım.

25/09/2018

Elif IŞIK DEMİRHAN

ÖZET

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN KÜRESEL BAĞLANTILAR ÖĞRENME ALANI KAPSAMINDA TÜRKİYE'YE İLİŞKİN ALGILARI

Işık Demirhan, Elif

Yüksek Lisans, İlköğretim Ana Bilim Dalı

Tez Yöneticisi: Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA

Eylül 2018, 80 sayfa

Bu araştırmanın amacı; Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı ile ilgili Türkiye'ye ilişkin algılarını açığa çıkarmaktır. Çalışmada nitel araştırma desenlerinden olgubilimden yararlanılmıştır. Araştırmada, araştırmacı tarafından geliştirilen yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Verilerin analizinde betimsel analiz yaklaşımı benimsenmiştir. Bu çalışma;2017-2018 eğitim öğretim yılının bahar döneminde Ankara'nın Keçiören, Pursaklar ve Çankaya ilçelerinde görev yapan 29 Sosyal Bilgiler öğretmeni ile görüşme yapılması sonucunda hazırlanmıştır. Katılımcı öğretmenlerin 11'ini kadın 18'ini ise erkek öğretmenler oluşturmuştur.

Araştırmanın bulgularına göre; öğretmenlerin Türkiye'deki ve dünyadaki siyasi, sosyal, ekonomik olaylara duyarlı oldukları açığa çıkarılmıştır. Öğretmenlerin dünyayı etkileyen olayları değerlendirirken Türkiye'ye etkisi doğrultusunda önemsedikleri tespit edilmiştir. Öğretmenlerin Türkiye'nin uluslararası alanda yardımlaşma faaliyetlerini olumlu değerlendirdiği fakat Türkiye'deki yardım kuruluşlarının faaliyetleri hakkında yeterli bilgiye sahip olmadıkları açığa çıkarılmıştır. Öğretmenlerin Türkiye'nin turizm potansiyeli algılarının da olumlu yönde olduğu tespit edilmiştir. Katılımcıların Türkiye'nin özel konumunun farkında oldukları ve olumlu değerlendirdikleri görülürken Türkiye'nin küresel dünyada Ortadoğu ülkesi olarak görüldüğünü ve bu durumu olumsuz algıladıkları açığa çıkarılmıştır. Türkiye'nin en fazla ithalat ihracat yapan ülkeleri değerlendirirken tarihi geçmişin etkisini olumlu değerlendirdikleri tespit edilmiştir. Öğretmenlerin yurt dışı deneyimlerinin çok düşük olduğu açığa çıkarılmıştır. Öğretmenlerin milli vatandaşlığı olumlu algıladıkları ve önemsedikleri görülürken; küresel vatandaşlığa olumlu algı geliştirmedikleri tespit edilmiştir. Küresel bağlantılar öğrenme alanına sosyal bilgiler müfredatında daha fazla yer ayrılması gerektiği algısı açığa çıkarılmıştır. Öğretmenlerin Türkiye'deki kültürel çeşitliliği zenginlik olarak gördükleri algısı açığa çıkarılmıştır.

Anahtar Kelimeler: Sosyal Bilgiler, Öğretmen, Küresel Bağlantılar, Nitel Araştırma, Algı

ABSTRACT

SOCIAL SCIENCE TEACHERS' PERCEPTION OF TURKEY IN TERMS OF GLOBAL CONNECTIONS LEARNING DOMAIN

Işık Demirhan, Elif

M.A, Department of Primary Education

Supervisor: Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA

September 2018, 80 pages

The purpose of this research; Social Studies teachers' perceptions about Turkey related to Global Connections Learning Area is to expose. Qualitative research patterns were utilized in the study. A semi-structured interview form developed by the researcher was used in the research. A descriptive analysis approach has been adopted in the analysis of the data. This study was prepared as a result of interviewing 29 social studies teachers working in Ankara, Keçiören, Pursaklar and Çankaya districts in the spring semester of 2017-2018 academic year. Eleven of the participating teachers and 18 of the female teachers were male teachers. According to the findings of the research; teachers in Turkey and in the world's political, social, exposed as they are sensitive to economic events. Teacher of assessing events that affect the world they care in line with Turkey was determined to effect. Teachers positively evaluated the activities of Turkey's cooperation in the international arena, but was revealed that they do not have enough information about the activities of the charitable organizations in Turkey. Teachers' perceptions of Turkey's tourism potential has also been found to be positive. Participants are aware of Turkey's special position and they positively evaluated While Turkey is seen as the Middle Eastern countries in a globalized world and this situation is perceived negatively exposed. Turkey's imports exporting countries in assessing the impact of past history have been identified positively evaluated. It has been revealed that the rates of teachers' experience abroad are very low. While the teachers consider that they perceive national citizens positively; they did not develop a positive perception of global citizenship. The perception that global contacts need to allocate more space in the social studies curriculum to the learning field has been raised. Cultural diversity in Turkey was revealed that the teachers perception of what they see as wealth.

Key Words: Social Studies, Teacher, Global Relationship, Qualitative Study, Perception

İÇİNDEKİLER

ÖN SÖZ.....	i
ÖZET	ii
ABSTRACT	iii
KISALTMALAR LİSTESİ.....	viii

BÖLÜM I

GİRİŞ

1.1. Problem Durumu.....	1
1.1.1. Araştırmanın Problemi.....	2
1.1.2. Araştırmanın Alt Problemleri.....	2
1.2. Araştırmanın Önemi	3
1.3. Araştırmanın Varsayımları (Sayıtları)	3
1.4. Araştırmanın Sınırlılıkları	3
1.5. Tanımlar	4

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

2.1. Küreselleşme Kavramı	5
2.1.1. Küreselleşmenin Gelişimi	6
2.1.2. Küreselleşmenin Boyutları	7
2.1.2.1. Çevresel Boyut	7
2.1.2.2. Askeri-Siyasi Küreselleşme	7
2.1.2.3. Sosyo-Kültürel Boyut	8
2.1.2.4. Hukuki Boyut	8

2.1.2.5.	Ekonomik Boyut	8
2.1.2.6.	Teknolojik boyut	8
2.1.2.7.	İdeolojik Boyut	10
2.2.	Küreselleşme Yaklaşımları	10
2.3.	Küreselleşmenin Etkileri	11
2.4.	Küresel Eğitim	10
2.4.1.	Küresel Eğitimin Amaçları	11
2.4.2.	Bilişim Teknolojilerinin Eğitime Etkisi	12
2.4.3.	Küresel Perspektif ve Küresel Ahlak	12
2.4.4.	Çok kültürlülük	12
2.5.	Sosyal Bilgiler ve Küreselleşme	12
2.5.1.	Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarında Küreselleşme Etkisi	14
2.5.2.	Küresel Süreçte Sosyal Bilgilerin Kapsamı ve Önemi	20
2.6.	Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı	21
2.1.6.1.	Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı'nda Yer Alan Beceri, Değer ve Kazanımlar	22
2.1.6.2.	Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı'nda Yer Alan Kavramlar	23
2.7.	İlgili Araştırmalar	24
2.7.1.	Yurtiçinde Yapılan Araştırmalar	24
2.7.2.	Yurtdışında Yapılan Araştırmalar	24

BÖLÜM III

YÖNTEM

3.1.	Araştırmanın Modeli	26
3.2.	Evren ve Örneklem	26
3.2.1.	Araştırma Kapsamına Alınan Katılımcıların Özellikleri	26
3.3.	Verilerin Toplanması	28
3.3.1.	Görüşme Formunun Hazırlanması	28
3.3.2.	Görüşme İlkeleri	
3.4.	Verilerin Analiz Edilmesi.....	28

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUMLAR

4.1. Araştırmaya katılan öğretmenlerin küresel vatandaşlık ve milli vatandaşlık algısı bulguları.....	29
4.2. Araştırmaya katılan öğretmenlerin kültürel çeşitliliği algılama bulguları.....	30
4.3. Araştırmaya katılan öğretmenlerin dünyayı etkileyen olayların sebeplerini değerlendirme bulguları.....	31
4.4. Araştırmaya katılan öğretmenlerin Türkiye'nin turizm potansiyelini değerlendirme bulguları.....	33
4.5. Araştırmaya katılan öğretmenlerin Türkiye'nin yardıma muhtaç ülkelere yaptığı yardımları değerlendirme bulguları.....	35
4.6. Araştırmaya katılan öğretmenlerin küresel dünyada Türkiye algısına dair bulguları...	37
4.7. Araştırmaya katılan öğretmenlerin Türkiye'deki yardım kuruluşlarının yurt dışındaki faaliyetleri değerlendirme bulguları.....	39
4.8. Araştırmaya katılan öğretmenlerin Türkiye'nin dünya ülkeleri ile olan ilişkilerinde tarihi geçmişimizin etkisini değerlendirme bulguları.....	41
4.9. Araştırmaya katılan öğretmenlerin Türkiye'nin yenilenemeyen enerji kaynakları konusunda önlemleri değerlendirme bulguları.....	43
4.10. Araştırmaya katılan öğretmenlerin Türkiye'nin mülteciler konusunda yaptığı yardımları değerlendirme bulguları.....	44
4.11. Araştırmaya katılan öğretmenlerin küresel bağlantılar öğrenme alanını sosyal bilgiler müfredatında değerlendirme bulguları.....	46
4.12. Araştırmaya katılan öğretmenlerin Türkiye'nin dünyayı etkileme yönlerini değerlendirme bulguları.....	48
4.13. Araştırmaya katılan öğretmenlerin küresel dünyada Türkiye'nin diğer ülkelere etkilenmesini değerlendirme bulguları.....	49
4.14. Araştırmaya katılan öğretmenlerin TÜİK verilerine göre Türkiye'nin en fazla ihracat yaptığı ülkenin Almanya olmasını değerlendirme bulguları.....	51
4.15. Araştırmaya katılan öğretmenlerin TÜİK verilerine göre Türkiye'nin en fazla ithalat yaptığı ülkenin Çin olmasını değerlendirme bulguları.....	53
4.16. Araştırmaya katılan öğretmenlerin gelecek neslin etkin ve küresel vatandaş olabilmesi için öneri bulguları.....	54
4.17. Araştırmaya katılan öğretmenlerin Türkiye'nin küresel bağlantılar doğrultusunda özel konumunu değerlendirme bulguları.....	56

4.18. Araştırmaya katılan öğretmenlerin Türkiye’deki UNESCO dünya ortak mirası listesindeki yerleri ziyaret etme bulguları.....	57
4.19. Araştırmaya katılan öğretmenlerin yurt dışı deneyimi bulguları.....	59
4.20. Araştırmaya katılan öğretmenlerin Türkiye’deki insanların küresel sorunlara karşı bilinçlenmeleri için öneri bulguları.....	59

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1.Sonuçlar ve Tartışma.....	61
5.2.Öneriler.....	64
KAYNAKÇA.....	65
EKLER.....	70
EK-1 İZİN BELGESİ.....	70
EK-2 GÖRÜŞME FORMU.....	73
ÖZGEÇMİŞ.....	79

KISALTMALAR LİSTESİ

MEB:Milli Eğitim Bakanlığı

NCSS:Amerikan Ulusal Sosyal Bilgiler Konseyi

BÖLÜM I

GİRİŞ

Bu bölümde problem durumu, araştırmanın amacı, problem cümlesi, alt problem cümleleri, araştırmanın önemi, araştırmanın sayıtları, sınırlılıkları ve tanımlar yer almaktadır.

Kitle iletişim araçları sayesinde insanların etkileşiminin maksimum boyutlara ulaşması iletişimde mekân olgusunu ortadan kaldırmıştır. Bu hızlı etkileşim küreselleşme olgusunu ortaya çıkarmıştır.

Küreselleşen dünyada üstün bir yere sahip olmanın insanlar arasında etkili bir iletişim kurmanın ve uluslararası pazarda üstün olmanın yolu eğitimden geçmektedir (Çalık ve Sezgin, 2005).

Sosyal bilgiler dersi öğretim programında küresel bağlantılar öğrenme alanı doğrudan küreselleşme olgusuyla ilgili kazanımları içermektedir. Bu öğrenme alanında öğrenciler; düşüncelerin, sanat eserlerinin, dünyadaki etkinliklerin ülkeler arası etkileşimdeki önemini kavrar. Ülkesinin tabii kaynakları ve ekonomik yeterlilikleri ile diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkileri hakkında bilgi sahibi olurlar. Bütün dünyayı etkileyen ekonomi, siyaset, ekoloji, güvenlik ve sağlık gibi alanlarda yaşanan sorunların sebepleri ve çözümleri ile ilgili düşünce geliştirirler. Uluslararası kuruluşların hedeflerini ve işlevlerini tanırlar (MEB, 2005, s. 102).

1.1.Problem Durumu

Küreselleşme, bir ülkedeki veya bir bölgedeki olumlu ve olumsuz gelişmelerin kısa sürede dünyaya yayılmasına sebep olabilmektedir. Ülkelerin çağa ayak uydurması ve gelişme göstermesi için eğitimin küresel yaşama bireyleri hazır hale getirmesi gerekmektedir. Bireyleri hayata hazırlayan en önemli kurum aileden sonra okuldur. Türkiye 2005 yılında öğretim programında değişime gitmiştir. Yeni programda bireylerin küreselleşmeye uyum sağlayabilmesi amacına hizmet eden kazanımlara yer verilmiştir.

Küreselleşmede asıl amaç, bireylerin milli köklerinden kopmadan; dünyayı anlayan, sorgulayan, duyarlı, milli ve küresel sorunlara çözüm getirebilme yetisine sahip bireylerin yetiştirilmesidir. Türkiye’de bireylerin etkin bir vatandaş olması sorumluluğu Sosyal Bilgiler dersi kapsamında ele alınmaktadır. Sosyal Bilgiler dersi öğretim

programında öğrencilerin yaşları, bedensel özellikleri, iç dünyaları kısacası gelişim dönemi özellikleri göz önüne alınarak; eleştirel düşünebilen sağduyulu, gerçekçi bireylerin yetiştirilmesi amaçlanmaktadır (Yazıcı ve Koca, 2008).

Sosyal bilgiler dersi öğretim programında yedi öğrenme alanı vardır. Bu öğrenme alanlarından “küresel bağlantılar” bu çalışmanın odak noktasını oluşturmaktadır. Bir kavramın içselleştirilip uygulama aşamasına geçebilmesi çok boyutludur. Öncelikle kavramı öğretip, duyuşsal alanda kişilik haline gelmesini sağlayabilmek için öğretmenin kavramı benimsemiş ve kişilik haline getirmiş olması gerekmektedir. Bu noktada Sosyal Bilgiler öğretmenlerine de sorumluluk düşmektedir. Bu çalışma da Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin küreselleşmeye ve Türkiye’ye ilişkin algıları ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

1.2.Araştırmanın Amacı

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin “küresel bağlantılar” öğrenme alanı kapsamında Türkiye’ye ilişkin algılarını tespit etmektir.

1.3.Problem Cümlesi

Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin “küresel bağlantılar” öğrenme alanı kapsamında Türkiye’ye ilişkin algıları nelerdir? Algılarının nasıl olması beklenmektedir? Beklentilerin gerçekleşmesi için neler yapılmalıdır?

1.3.1.Alt Problemler

Sosyal Bilgiler öğretmenleri(nin), küresel bağlantılar kapsamında;

- 1)Sosyal bilgiler öğretmenleri Türkiye’deki ve dünyadaki gelişmeleri takip etme düzeyi nedir?
- 2)Milli vatandaşlık ve küresel vatandaşlık ile ilgili görüşleri nelerdir?
- 3)Türkiye’de ki kültürel çeşitliliğe bakış açısı nasıldır?
- 4)Dünyayı etkileyen olaylara bakış açısı nasıldır?
- 5)Türkiye’nin küresel dünyada turizm potansiyelini nasıl değerlendiriyor?
- 6)Türkiye’nin küresel dünyada yaptığı yardımları nasıl değerlendiriyor?
- 7)Küresel dünyada “Türkiye “ algısını nasıl değerlendiriyor?
- 8)Türkiye’nin ülkeler arası ilişkilerinde tarihi geçmişinin etkisini nasıl değerlendiriyor ?
- 9)Türkiye’nin yenilenemeyen enerji kaynakları konusunda gereken önlemleri al(ma)dığını nasıl değerlendiriyor?

1.4.Araştırmanın Önemi

Bir ülkenin dünya devletleri ile rekabet edebilmesi için; ülkenin büyük çoğunluğunun yaşam standartlarının birbirine yakın olması gerekmektedir. Dünyadaki farklılaşmalara değişimlere milli köklerinden kopmadan uyum sağlaması gerekmektedir.

Küreselleşen dünyada ülkeler, bağımsız, problem çözebilen, güçlü, yerel ve uluslararası gündemi yakından takip eden, girişimci, risk alabilecek şekilde yetiştirilmiş insanlara ihtiyaç duymaktadır (Akçay, 2003, s. 33). Donanımlı, çok yönlü bu bireyleri yetiştirecek öğretmenlerin de aynı donanım ve çoklu bakış açısına sahip olması gerekmektedir. Bu nedenle bu çalışmanın yol gösterici olacağı düşünülmektedir.

Bu çalışma ışığında eğitim fakültesinde uygulanan Sosyal bilgiler programında güncellemelerin gündeme geleceği ve mevcut çalışan öğretmenlere Milli Eğitim Bakanlığı'nın hizmet içi eğitim kapsamında; öğretmenlerin bilgi ve birikimlerinin güncellenmesi, geliştirilmesi çoklu bakış açılarının genişlemesi için; seminer, konferans v.b. ile destekte bulunulacağı düşünülmektedir. Çünkü öncelikle öğretmenlerin yaşadığı ülkenin ve dünyanın analizini yapabilmesi gerekmektedir. Milli köklerinden kopmadan evrensel değerleri benimsemiş küresel vatandaşlara ihtiyaç duyulmaktadır. Bu nedenle çalışma büyük önem taşımaktadır.

1.5.Araştırmanın Sayıtları

1. Araştırmada kullanılan görüşme formunun ölçtüğü özellikler açısından geçerli ve güvenilir olduğu varsayılmıştır.
2. Araştırmaya katılan, katılımcıların sorulara içtenlikle cevap verdikleri varsayılmıştır.

1.6.Araştırmanın Sınırlılıkları

1. Araştırma 2017-2018 eğitim öğretim yılında Ankara'da (Türkiye) görev yapan 29 Sosyal Bilgiler öğretmeni ile sınırlıdır.
2. Araştırmanın verileri "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin küresel bağlantılar öğrenme alanı kapsamında Türkiye'ye ilişkin algıları" yarı yapılandırılmış görüşme formundaki sorulara verdikleri yanıtlar ile sınırlıdır.

1.7. Tanımlar

Sosyal Bilgiler: Ülkesine ve dünyaya duyarlı, problem çözme becerisine sahip, eleştirel düşünebilen, sentez yapabilen; haklarının ve sorumluluklarının bilincinde olan etkin vatandaş yetiştirmeyi amaçlayan derstir.

Öğrenme Alanı: Sosyal bilgiler dersi kapsamında verilmesi hedeflenen konuların, sistematik bir şekilde ve sarmal olarak sınıf düzeylerine ayrılmasıyla oluşturulan yapıdır.

Küreselleşme: Kitle iletişim araçları sayesinde ülkeler, bölgeler arasında coğrafi engellerin ortadan kalkmasıyla ülkeler arası bireylerin etkileşiminin doruk noktasına ulaşmasıdır.

Küresel Vatandaş: Milli köklerinden kopmadan, dünyadaki ve ülkesindeki gelişmelere duyarlı, evrensel değerleri benimsemiş ve bu değerler noktasında dil, din, ırk ayrımı yapmadan tutarlı davranış sergileyen vatandaşdır.

BÖLÜM II

KAVRAMSAL ÇERÇEVE VE İLGİLİ ARAŞTIRMALAR

Bu bölümde küreselleşme kavramının, gelişimi, boyutları, küreselleşme yaklaşımları, küresel eğitim, sosyal bilgiler dersinde küreselleşme, küresel bağlantılar öğrenme alanı ve ilgili yerel ve uluslararası çalışmalar üzerinde durulmuştur.

2.1. Küreselleşme Kavramı

“Küreselleşme” kavramının ne zaman ortaya çıktığı bilinmemektedir. İngilizce “global” kelimesine karşılık gelen küresel sözcüğü Osmanlıcada “cihanşümul” olarak ifade edilmiştir ve 400 yıldan daha fazla süredir kullanılmaktadır (Bozkurt, 2000, s. 18). Küreselleşme, kelimesinin sözlükte yer alması ise 1961 yılında “Webster’s Third New International Dictionary of English Language Unabridged” da olmuştur (Sarıtaş, 2005, s. 389). İlk kez bu kavramın 1960’lı yıllarda Marchall McLuhan tarafından kullanıldığı iddia edilmektedir. Esasında küresel kavramının İngiliz dilinde uzun bir geçmişi vardır.

Sosyologlara göre küreselleşme, sosyal bir gerçeklik, dünyayı etkileyen dinamik bir güçtür. Küreselleşmeyi ideoloji olarak görenler ‘dünyaya verilen yeni düzen’ olarak ifade etmektedir (Kutluer, 2006, s. 16). Küreselleşme yerine ülkeler arası mesafeleri ortadan kaldırdığı için “küresel köy” tabiri de kullanılmıştır (Elçin, 2012).

Modelski ise; Ülkelerin, milletlerin, kültürlerin arasındaki dayanışmanın artması ve derinleşmesi sürecini kapsayan bir kavram olarak ifade etmiştir (Akt. Kürkçü, 2013). Kutluer’e (2006) göre; kitle iletişim araçlarının dünyayı küçültmesi ve dünyada değişimlere neden olmasıdır. Dünyadaki bu değişimler ülkelerin siyasi, ekonomik eğitim vb. politikalarını da etkilemektedir.

Giddens’e (2010, s. 63) göre küreselleşme, toplumsal etkileşimin farklı nedenlerle artmasıdır. Tezcan’a (2002) göre küreselleşme; ülkelerin, sanayi, teknoloji ve kitle iletişim araçları vasıtasıyla siyasal, sosyal ve kültürel alanda birbirini karşılıklı olarak etkilemesidir. Akgüç ve Çeçen’e (2002) göre küreselleşme, etkileşimin artması sonucu ulusal değerlerin milli sınırları aşması ve bilgiyi temel alan bir toplumun oluşmasıdır. Oktay’a (2004, s. 17) göre dünyada meydana gelen olayların yer ve konumuna bakılmaksızın farklı coğrafyalarda da hissedilmesidir.

Stege'e (2006) göre ülkeler arası bağımlılıkları ve değişimleri oluşturan yoğunlaştırıp yaygınlaştıran toplumsal sürecin çok boyutluluğudur. İnsan, insanlık, milli toplum, uluslararası toplum küreselleşmenin temel noktalarını oluşturmaktadır (Robertson, 1999, s.89).

2.1.1. Küreselleşmenin Gelişimi

Küreselleşme olgusunu bazı bilim insanları Aristo ve Platon'a dayandırmakta iken bazı bilim insanları Comte, Marks ve Siman döneminde başladığını ileri sürmektedir (King, 1998).

Chandar'ya (2009) göre; dini inançları yayma, ekonomik kazançlar elde etme, merakla gelen yeni yerler keşfetme arzusu ve savaşçı toplumların sınırlarını genişletme isteği toplumlar arası etkileşim ve iletişimi canlı tutmuş ve küreselleşme sürecini yönlendirmiştir.

1300'lü ve 1400'lü yıllarda İspanyol ve Portekizlilerin başlattığı coğrafi keşifler ile ticaret yolları değişmiş ve yeni ticaret yolları sayesinde toplumlar arası etkileşim giderek artmış ve küreselleşme süreci başlamıştır. Hıristiyanlık dini mensupları diğer bir deyişle misyonerler de yeni bölgelere, kıtalara Hıristiyanlığı yaymayı amaçlamıştır. Ülkelerin âdeta iştahını kabartan daha çok hammaddeye sahip olma düşüncesi İngiltere, Fransa, Belçika gibi ülkeleri de harekete geçirmiş ve denizcilik, ulaşım, iletişim alanlarında ilerleme sağlanmıştır (Gözen, 2004).

Küreselleşmenin meydana gelme sürecini Robertson (1999) beş evre içinde özetlemektedir.

- 1- Oluşum Evresi: Avrupa'da 1400'lü yıllarda başlayıp 1700'lü yıllara kadar süregelen bu evrede; milli topluluklar ve siyasi örgütlenmeler ortaya çıkmış, bireysellik gelişmiş, bilimsel gelişmeler hız kazanmıştır.
- 2- Başlangıç Evresi: 1700'lü yıllardan 1870'lere kadar süren bu evrede millet devlet anlayışı benimsenmiş, ulusların etkileşimi artmış, insan hakları olgusu toplumlar tarafından benimsenmiş ve uygulamaya geçilmiştir.
- 3- Yükseliş Evresi: Dünyada 1875 sonrası ve 1900'lü yıllara kadar etkili olan kavram "modernlik sorunu"dur. 1918'de sona eren Birinci Dünya Savaşı çok

boyutlu sonuçlar doğurmuş, küresel yarışmalar (Nobel Ödülü, Olimpiyat gibi) yapılmış dünyada ortak örgütler yürürlüğe girmiştir.

- 4- Hegomanya İçin Mücadele Evresi: 1920 ve 1960'larda devletler üstünlüğü ele geçirmek için girişimlerde bulunmuş, milletler arası kurumlar kurulmuştur. Cemiyeti Akvam, Birleşmiş Milletlere dönüşmüş, milli bağımsızlık ilkesi kabul edilmiştir. ABD atom bombası kullanarak İkinci Dünya Savaşı'na son vermiştir. Savaş sonrası dünyada soğuk savaş dönemi başlamıştır.
- 5- Belirsizlik Evresi: 1960'larda başlayan evredir. Soğuk savaş dönemi sona ermiştir. İnsan hakları, kişi hak ve özgürlükleri, çevre sorunları önemsenmeye başlanmıştır. Uzay çalışmaları başlamış, Ay'a ilk insan ayak basmıştır. Nükleer silahların yaygınlaşması ve kullanım şartları ele alınmaya başlanmıştır.

2.1.2 Küreselleşmenin Boyutları

Küreselleşmenin temel taşlarını ve boyutlarını II. Cihan Harbi sonrası ortaya çıkan ekonomik, teknolojik, sosyal, politik gelişmeler ve bu gelişmelerin kültürel sonuçları ortaya koymaktadır (Smith, 1990). Küreselleşmenin çok boyutlu mu yoksa tek boyutlu mu olduğu konusunda bilim insanları mutabık değildir.

2.1.2.1. Çevresel Boyut

Bazı çevre sorunlarının ne zaman, nerede ortaya çıkacağı bilinmemektedir. Bu da devletlerin uluslararası kuruluşlarla sıkı bir iletişim ve işbirliğine olan ihtiyacını artırmaktadır. Bu işbirliğinde “küresel düşünmek, yerel davranmak” (thinking globally acting locally) prensibi ile hareket edilmektedir. Sorunların ortaya çıkma sebebi farklı olsa da gelişmiş ve az gelişmiş ülkelerde çevre sorunları yadsınamaz bir gerçektir (Kaplan, 2000, s.189). Çevre sorunları tüm dünyayı ilgilendirmektedir. Ayrıca çevre sorunları dışında insanlık ortak mirası olan yerler de bulunmaktadır. Bu yerlerin korunması için de gerekli kontrol düzenlemeleri uluslararası kuruluşlar aracılığıyla yapılmaktadır.

2.1.2.2 Askeri – Siyasi Boyut

Küreselleşme ülke sınırlarından bağımsız, dışa doğru açık olan bir süreçtir. Ülkelerin birbirlerine olan bağımlılık ağları içerisinde güç kullanarak işbirlikçi anlayışla gurup-

lar kurmuşlardır. Devletlerarası karşılıklı bağımlılığa askeri açıdan bakıldığında: çok kısa zaman diliminde deniz aşırı hatta okyanus aşırı ülkelere ulaşabilecek füzeleri kullanacak düzeye gelmiştir (Pilger, 2004).

2.1.2.3 Sosyo – Kültürel Boyut

Sosyo – kültürel küreselleşmelerin birincil olgusu göçtür. Göç ile kültürel etkileşim artmaktadır ve dünya üzerine farklı fikirler, insanlar yayılmaktadır. 1800 ve 1900’lü yıllarda insanlar dünya üzerinde yer değiştirerek farklı coğrafyalara yerleşmiştir (Ül-sever, 2001).

Aktan’a (2002) göre ise; Tüm ülkeler demokrasi, insan hakları, eşitlik, uyuşturucu, AİDS, çevre sorunları, terörizm v.b gibi bütün insanlığı ilgilendiren konularda ortak amaç çerçevesinde hareket etme düşüncesi hakimdir.

2.1.2.4 Hukuki Boyut

Milletler arası antlaşmalar, sözleşmeler, küreselleşmenin hukuki boyutunu oluşturmaktadır. İkinci dünya savaşı sonrası başlayan soğuk savaş sürecinin sona ermesiyle beraber; uluslararası alanda insan hakları, eşitlik kavramları ön plana çıkmıştır.

2.1.2.5 Ekonomik Boyut

Toplumların yerleşik hayata geçmesiyle birlikte tarım faaliyetleri düzenli bir şekilde yapılmaya başlanmıştır. Tarımsal faaliyetler yerleşim yerleri ve şehirlerin kurulmasını sağlamıştır. Şehirleşme ile birlikte daha fazla üretim yapılmaya başlanmıştır ve şehirler, bölgeler, ülkeler arası ticaret pazarlarına ulaşmıştır (King, 1998).

Chossdowsky’e (1999) göre, milli bir ekonominin uluslar arası alanda var olabilmesi için; vergilerde önemli oranda indirim yapılması, enflasyonu önlemesi, kamu ve sosyal harcamaları azaltması, kamu işletmelerini şahıslara (tüzel kişilere) devretmesi ve sanayi ve ticarete liberal politika izlemesi gerekmektedir.

2.1.2.6. Teknolojik Boyut

Küresel teknolojinin gelişmesi ile bilgi teknolojisindeki yenilikleri üretme ve kullanmada geride kalan toplumların başarısız olmaları kaçınılmazdır (Gombert ve

Might, 1998, s.10).Küreselleşmenin ortaya çıkmasında teknolojinin etkisi olduğu gibi teknolojinin yayılmasında da küreselleşmenin etkisi yadsınamaz.

2.1.2.7. İdeolojik Boyut

Bilginin nasıl üretildiği, nesnel bir bilgiye nasıl ulaşılacağı, bilginin içeriği ile ilgili insanlara ideolojiler rehberlik yapmaktadır (Örs, 2009). Küreselleşme olgusunu ideolojik olarak kabul edenler; küreselliğin bütün insanların yararına olduğunu, belli şahıslar tarafından yönlendirilmediğini ve bireylere liberal bir ekonomi sağladığını ifade etmektedir.

Dünya da var olan insan hakları, demokrasi ve gelir dağılımı, eşitsizliklerin nedenleri araştırılmalı ve çözüm sağlanması konusunda çalışmalar yapılmalıdır, diye ifade ederler. Küreselleşmeyi ideoloji olarak görmeyenler ise, güçlü devletlerin başta ABD olmak üzere dünyaya sunulan bir olgu olduğunu düşünmektedir (Steger, 2006).

2.1.3. Küreselleşme Yaklaşımları

Küreselleşme yaklaşımları üç gurup da toplanmıştır.

Aşırı Küreselleşmeciler (Hyperglobalist);Küreselleşme karşısında milli devletler zaman içerisinde önemini kaybedecektir. Sadece elit kesimlerin eğitilmesine karşı çıkmışlar, eğitim ve öğretimin herkesin temel hakkı olduğunu savunmuşlardır. Refahın sağlanması için bütün halka eğitim verilmesi gerektiğini ifade etmişlerdir (Farrel, 1999, s. 27).

Kuşkucular: Kuşkucular, küreselleşmenin demokrasiyi getirmeyeceğini, ulusçu, aşırı dinci anlayışların gündeme geleceğini ve ülkelerin bağımsızlığına zarar vereceğini belirtmişlerdir. Dünyada meydana gelen yeni ideolojilerin bölünmelere neden olacağını düşünmektedirler (Çeken, 2008).

Dönüşümcüler: Dönüşümcüler küreselleşme olgusunu toplumu ekonomik, siyasal, sosyal olarak etkileyen ve farklılaştırıcı bir süreç olarak görmektedir (Held v.d.'den aktaran Bozkurt, 2000).

2.1.3.1. Küreselleşmenin Olumlu Etkileri

İnsan hakları, eşitlik, adalet, demokrasi kavramları ile ilgili ortak değerler oluşturulmuştur.

Kitle iletişim araçlarının etkin kullanılması ile küresel eğitim uygulamalarına başlanmıştır.

Küreselleşme ile ülkeler arasındaki işbirliği artmıştır ve bu sayede eğitim, sağlık, sosyal ve ticari açıdan olumlu gelişmeler sağlanmıştır.

2.1.3.2. Küreselleşmenin Olumsuz Etkileri

Güçlü ekonomiye sahip olan ülkeler güçlü ekonomiye sahip olmayan ülkeleri kendine bağımlı hale getirerek emperyalizmin yasal görünmesini sağlamıştır (Balay, 2004).

2.1.4. Küresel Eğitim

Ülkesindeki ve dünyadaki gelişmelere duyarlı, sorumluluk alabilen ve uyum sağlayabilen bireylerin yetiştirilmesi hedeflenmektedir (Tezcan, 2002). Dünyada bireyler arasındaki etkili iletişimi sağlamanın ve başarılı bir ülke konumunda bulunabilmenin yolu eğitimden geçmektedir (Çalık ve Sezgin, 2005).

Amerika'da 1968 yılında, "Küresel Eğitimin Amaçlarının ve Önceliklerinin Belirlenmesi" ismiyle bir rapor yayınlanmıştır. Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS) bu rapor öncülüğünde 21. yy'da Uluslararası Eğitim konulu bir sayı çıkarmıştır. Bu özel sayı küresel eğitimi, gelişmeleri, ulus merkezli çalışmaları ve çok kültürlülük ile ilgili yaklaşımları içermektedir (Mundy ve Manion, 2008, s. 943).

Amerika kıtasında yer alan Kanada'da küresel eğitim 1990'lardan başlanarak erken sınıflarda uygulanmıştır. Küresel eğitime Kanada'nın yer vermesi 1980'li yıllara rastlamaktadır(Mundy ve Manion 2008, s.943). Açıkalin (2010b) küresel eğitiminin; küresel sorunları, insanlar arasında kültür farklılıkları içeren konuların öğretim programlarında yer verilmesi gerekliliği üzerinde durmaktadır.

Amerika Birleşik Devletleri'nde küresel eğitim farklı kültürleri tanıma, benzerlik ve farklılıkları analiz ederek karşılaştırma yapma becerisi olarak ifade edilmektedir (Pike, 2000). Küresel eğitim, uluslararası alanda etkin bir birey olabilmesi için gerekli olan bilgi, birikim, tutum ve davranışları öğrencilere vermektir (Yaşar, 2000, s. 235).

Küresel eğitim dört ana temayı içermektedir. Bu temalar: (1) Farklı Kültürleri anlama ve farklılıklara saygı duyma, (2) Küresel sorunlara karşı duyarlı olma ve sorunlar hakkında fikir sahibi olma, (3) Dünyanın bağlantılı bir sistem olduğunun farkına varabilme ve (4) Geniş bir perspektif kazanma (Kirkwood, 2001).

Küresel Eğitim bileşenleri Merryfield'e (1997) göre; kültürel tarih, küresel sistem, küresel konular ve sorunlar, analitik becerilerin gelişimi, insan seçimlerinin farkında olma, insan inanç ve değerleri, katılım stratejileridir. Gardner'a göre eğitim, toplumun düşüncelerini yansıtmalıdır. Gerçeklerden soyutlanması mümkün değildir (Gardner'dan akt. Çalık ve Sezgin, 2005).

2.1.4.1. Küresel Eğitimin Amaçları

Küresel eğitim, küreselleşme sonucunda bütün insanlığı ilgilendiren çevre kirliliği, terör, açlık, obezite, hastalıklar gibi sorunlara duyarlı; dünya kültürünü tanıyan, insan hakları, demokrasi, özgürlük, gibi evrensel değerleri savunan, küresel bakış açısına sahip bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır (Kirkwood, 2001). Farklı dinlerin, dillerin ve kültürlerin bir arada yaşadığı toplumlarda birlik ve bütünlüğü sağlayan, kültürel duyarlılığa dayanan disiplinler arası bir programdır (Deniz, 1999).

Yurdabakan'a (2002) göre, küreselleşmeyi kabullenen öngörü kabiliyeti ile birlikte değişimleri, gelişmeleri sezgileyen ve bu gelişmelere uyum sağlayabilen bireyler yetiştirmek amaçlanmaktadır.

Hicks'e (2008, s. 5) göre küresel eğitimin amaçları şu şekildedir; dünyada yaşanan olaylarla ilgili fikir sahibi olmasını sağlar, bireyler yeniliklere açık hale getirilir, bireylerin, haklarının farkına varmalarını sağlar, bireylere farklı kültürleri tanıtarak, farklı dünya görüşlerine ve farklılıklara saygı duyulması gerektiği düşüncesini kazandırır, bireye bütüncül bakış açısı sağlar. Küresel eğitim, küresel değerleri benimsetmelidir fakat bireyleri lokal değerlerden de uzaklaştırmamalıdır.

Akçay'ın (2003) "küryerel" adını verdiği kavramda anlatılmak istenen amaç; bağlı olduğumuz kültürlerden soyutlanmadan küresel kültürü benimseyen küresel vatandaşlar yetiştirmektir. Öğrenciler arasında ortak olan değerler bir araya getirilerek farklı kültürel değerler zenginlik olarak gösterilebilmektedir. Bu durum çabuk benimsenen bir durum olmasa da milli ve uluslararası anlamda farklı kültürlere uyum sağlama konusunda katkı sağlar (Oktay, 2004).

2.1.4.2. Bilişim Teknolojilerinin Eğitime Etkisi

Bilişim teknolojilerindeki gelişim ekonomik, kültürel, sosyal açıdan fayda sağlamaktadır. Bilişim teknolojileri sayesinde kültürel değerlerde internet üzerinden alıcı bulabilmektedir. Gelişmekte olan ülkelere baktığımızda yabancı dil eğitimi için ticari amaç güden web siteleri kurulmaktadır (Öztürk, 2002). Öğreten öğrenen etkileşiminde yaşam boyu öğrenme, uzaktan eğitim gibi yenilikler ile farklılaşmalar yaşanmıştır.

2.1.4.3. Küresel Perspektif ve Küresel Ahlak

Bir teolog olan Hans Küng'e (1998) göre küresel sorunların temel olgusu ahlaktır. Sorunların çözümü ise vicdanlarda aranmalıdır. Küresel ahlak, evrensel ahlak anlayışı ile paraleldir. Küresel sorunlara duyarlı olabilmek ve bütün insanlığın sorunu olarak bakabilmek evrensel bir ahlak gerektirmektedir. Küresel bakış açısına sahip bireyler dünyadaki sorunların ne tür sonuçlar doğuracağını bilincindedir ve karar verirken göz önünde bulundurması gereken tutum ve değer yargılarının farkındadır (Keyman, 1999).

2.1.4.4. Çokkültürlülük

Çokkültürlülük insan hakları hareketinin başlaması ile 20. yy'ın son çeyreğinde Amerika'da ortaya çıkan bir olgudur. Kültürler arasındaki mekan olgusu ortadan kalkmış kültürel çeşitlilik olan bir yapı oluşmuştur. Bu durumu yaratan etkenler farklı kültürlerin, dinlerin, bir arada etkileşim içinde yaşamasındandır (Yalçın, 2002).

2.1.5. Sosyal Bilgiler ve Küreselleşme

Sosyal Bilgiler birçok farklı disiplini içinde barındıran disiplinler arası bir alandır. Bu durum sosyal bilgilerin genel geçer tanımının yapılması zorlaşmıştır (Doğanay, 2003).

“Sosyal Bilgiler” terimi 1916 yılında ABD de MED orta dereceli okulları yeniden teşkilatlandırma komisyonu tarafından yasal olarak kabul edilmiştir.

Sosyal bilgiler alanında bilgi üreten, uluslararası etkin kuruluşlardan biri sayılan, ABD Sosyal Bilgiler Ulusal Konseyi (NCSS)'ne göre Sosyal Bilgilerin temel amacı küresel dünyada kültür çeşitliliği olan eşitlikçi bir toplumun bireyleri olarak, bilgiyi

temel alan, karar verme becerisi geliştirmek için bireylere yol gösterici olmaktadır (NCSS, 1993; aktaran: Doğanay, 2002, 16).

Küreselleşme olgusu ortak değerleri daha çok gündeme getirmiştir. Bireylere verilmesi gereken evrensel değerler kazandırma görevi Sosyal Bilgiler alanına aittir. Sosyal Bilgiler doğası gereği problemi çözerken farklı bakış açılarıyla ele almaya çalışır. Bu nedenle küresel vatandaş eğitimci ile paralel özellikler taşır (Kan, 2009).

Küresel eğitim öncüleri 1970’den itibaren küreselleşmenin etkilerinin en iyi şekilde anlaşılması için Sosyal Bilgiler müfredatını Amerika dışındaki ülkelere de ulaştırmaya başlamışlardır. Kitapların içeriğinde küresel vatandaş, çoklu bakış açısı, farklı kültürler ile etkileşim gibi kavramlara yer verilmiştir.

1980 sonrası endüstrinin, telekomünikasyonun ve bilginin artmasıyla ülkeler arasındaki işbirliği de artmıştır. Hızla değişen dünya düzenini anlama, açıklama, küresel dünya, küresel kültür gibi yeni kavramların önemini artırmıştır (Bozkurt, 2013).

Soğuk savaşın sona ermesi ile dünyada, ihtiyaç duyulan bireylerin özelliklerinde farklılıklar olması gerektiğine dikkat çekilmiştir. Eğitim sistemlerinin yeni dünya düzenine uyacak bireyler yetiştirmesi zorunlu hale gelmiştir. Dünyadaki gelişmeler duyarlı, farklılıkları doğru analiz edebilen, bilgi üretip paylaşacak insan modeline ihtiyaç duyulmasına neden olmuştur (Erdoğan, 2012).

1990 sonrası dünyada yaşanan gelişmeler Türkiye’yi de etkilemiş ve eğitim öğretim programında değişiklik yapmaya sevk etmiştir. İlkokullar İlköğretim adını alarak 8 yıllık zorunlu eğitim uygulanmaya başlanmıştır (15 Ağustos 1997)

2000 yılından sonra dünyadaki gelişmelerin çoklu bakış açısı gerektirmesi ile eğitim programlarında değişiklik yapılması gündeme getirilmiştir. 2004-2005 öğretim yılında pilot uygulaması yapılarak 2005-2006 yılında yeni eğitim programı yürürlüğe girmiştir. Dünyadaki gelişmelerin sanayi toplumundan, bilgi toplumuna geçiş sürecinin yaşanması, küreselleşmenin her alanda kendini hissettirmeye başlaması gibi gelişmeler programın değişim gerekçelerinden bazılarıdır. “Gelişmekte olan ülkelerin

gelişmesine en büyük katkı, insan kaynaklarına yapılan yatırım ve iyileştirilmesi olacaktır” (MEB, 2005a) diye ifade edilmiştir.

Yeni programın uygulamaya konulması ile bireylere verilmesi hedeflenen davranışlar “ kazanım” adını almıştır. Konular bütünlük içinde sarmal yapıya uygun olarak hazırlanmıştır.

Sosyal Bilgiler dersi öğretim programı, bulunduğu topluma uyum sağlayabilen, birikimlerini yaşama uyarlayabilen, demokratik değerleri özümsemiş, demokratik vatandaşlar olmalarını amaçlamaktadır (Öztürk ve Otluoğlu, 2002).

2005 yılında uygulama başlana bu programda Sosyal Bilgilerin vizyonunu:

“21. yy’ın çağdaş Atatürk ilkeleri ve inkılaplarını benimsemiş, Türk tarih ve kültürünü kavramış, temel demokratik değerlerle donanmış ve insan haklarına saygılı, yaşadığı çevreye duyarlı, bilgiyi deneyimlerine göre yorumlayıp sosyal ve kültürel bağlam içinde oluşturan, kullanan ve düzenleyen, sosyal katılım becerileri gelişmiş sosyal bilimcilerin bilimsel bilgiyi üretirken kullandıkları yöntemleri kazanmış, sosyal yaşamda etkin, üretken, haklarını ve sorumluluklarını bilen, Türkiye Cumhuriyeti vatandaşları yetiştirmektir ”diye açıklanmıştır.

Sosyal Bilgiler Öğretim Programı öğrenme alanlarında, tema, kavram, değer ve beceriler birbirleriyle ilişkili olarak bütünsel bir biçimde sunulur. Öğrenme alanları disiplinler arası bir yapıya sahip olarak yedi öğrenme alanından oluşmaktadır (MEB 2018).

2.1.5.1 Sosyal Bilgiler Dersi Öğretim Programlarına Küresel Etkiler

Öğretim Programları, yaşanan dönemin koşullarını göz önünde bulundurularak, ihtiyaç duyulan birey donanımlarını sağlamak için gerekli içerikleri barındıran kılavuzlardır (Doğanay, 2004). Bir öğretim programı; amaç, içerik, öğrenme-öğretme süreçleri ile değerlendirme süreçlerinden oluşur (Yazıcı ve Koca, 2008).

Osmanlı Devleti’nde eğitim medreselerde verilmekteydi. Eğitimin içeriğine bakıldığında pozitif ve dinsel bilimler informal olarak verilmiştir. Eğitim herkesi kapsamıyor ve sistematikten uzak gerçekleşiyordu. Tanzimat Dönemi ile modernleşme başlamış dil, din, ırk farkı gözetilmeksizin Osmanlı kimliği oluşturulmaya çalışılmıştır.

Osmanlı Devleti'nde Tanzimat Fermanı ile başlayan modernleşme çabaları Meşrutiyet döneminde de devam etmiş ve tebanın eğitiminin okul vasıtasıyla verilmesi benimsenmeye başlanmıştır. Eğitimin içeriğinde Coğrafya, Tarih ve Malumat-ı Medeniye dersleri yer almaktadır. Coğrafya derslerinde talebelerin Osmanlı Devleti'nin sınırlarında yaşayan çeşitli kültürleri ve milletleri tanınması hedeflenmiştir. Tarih dersinde öğrenciye eski zamanlar hakkında bilgi verilerek bilinçlenmesi amaçlanmıştır. İyi bir Osmanlı vatandaşı yetiştirme görevi ise Malumat-ı Medeniye dersi kapsamına alınmıştır. Tarih ve coğrafya dersleri ile desteklenmeye çalışılmıştır (Üstel, 2004).

Yeni bir Türk devletinin kurulması bazı düşünce ve ideolojileri de getirmiştir. Bu yeni ideolojiler eğitim programlarına da yansımıştır. Tarih dersi kapsamında yeni yönetim şekli, Cumhuriyet gibi kavramlara yer verilmiştir. Coğrafya dersinde Türkiye Cumhuriyeti'nin sınırları, komşuları, uluslararası ilişkileri üzerinde durulan konular yer almıştır (İlk Mekteplerin Müfredat Programı 1924'ten aktaran Çelenk, 2000). Yeni kurulan Türkiye Cumhuriyeti eğitim konusunda dünyayı yakından takip etmiştir. Türkiye'ye davet edilen John Dewey iki ay süren incelemelerinin sonucunda bir rapor hazırlamıştır ve raporunda pragmatizm ve ilerlemeci felsefe Türkiye'nin eğitim programlarına yön vermesi gerektiğini belirtmiştir.

1924'te John Dewey'in raporunun doğrultusunda hazırlanan program tasarısı 1926 da uygulanmaya başlanmıştır. 1926 da uygulanmaya başlanan programın amacı; "muhtutüne faal bir halde ihtibak ettirmek suretiyle iyi vatandaşlar yetiştirmek" olarak ifade edilmiştir (Maarif Vekaleti, 1930, s. 3). 1916'da Amerika Birleşik Devletleri'nde yayınlanan eğitim programının etkisiyle 1926 öğretim programında Türkiye'de de Hayat Bilgisi dersi verilmeye başlanmıştır.

Bu programda demokrasi kavramına ilk kez değinilmiştir. Küreselleşme süreci hissedilmiş fakat yeni kurulan milli bir devlet için ulusallaşma, ulusçuluk ve ulus devlet kavramları ön planda tutulmuştur.

Öğrencinin dünyayı tanınması amacıyla; atlaslar, duvar haritaları, dünya küresi kullanılmıştır ve eksik haritaların öğrenciler tarafından tamamlanması beklenmiştir (1926 Müfredat Programı, s. 78).

1936 yılında dünyada yaşanan teknik ve sosyal gelişmeler doğrultusunda program yeniliğine ihtiyaç duyulmuştur. Yeni hazırlanan program Avrupa'da belirgin olarak hissedilen ırkçı söylemlerden de etkilenmiştir. " Milliyetçi, pozitivist ve laik ahlak sahibi yurttaş yetiştirmek" hedeflenmiştir (Zürcher, 2005, s. 283).

1936 programında Tarih dersinde Türk milletinin büyük devletler kurduğu, medeni bir millet olduğu, evrensel değerlerin oluşumunda Türklerin önemli etkisinin olduğu belirtilmiş ve ırk kavramı ön plana çıkarılmıştır.

4. sınıf Hayat Bilgisi dersinde Türkiye'nin dünya üzerindeki yeri, diğer ülkeler arasındaki yeri, kıtalar ve harita bilgisine yer verilmiştir.

İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesiyle dünya da önemli değişiklikler meydana gelmiştir. Küresel anlamdaki bu değişiklikler Türkiye'yi de etkilemiş ve yeni bir programa ihtiyaç duyulmuştur. 1948 ilköğretim programında milli hedeflere ek olarak; insanlar arası pozitif duyguların gerekliliği ve ülke bütünlüğüne aykırı olmadığı sürece farklı düşüncelerin hoş görülmesi vurgulanmıştır. 1948 programında öğrencinin bilgiyi yaparak, yaşayarak öğrenmesi amaçlanmıştır ve ezberci anlayış eleştirilmiştir. Bilimsel metodların kullanılması, eleştirel düşüncenin geliştirilmesi istenmiştir (1948 İlköğretim Programı).

1948 öğretim programında da demokrasi kavramına gereken önem yine verilmemiştir. Yurttaşlık, yurtseverlik gibi konuları öğrenciye benimsetmek eğitimin ve öğretimin asli görevi olarak görülmüştür (Üstel, 2004).

1948 programında; aile, okul hayatı; köy, şehir, kasaba hayatı, Türk devleti gibi konulara yurttaşlık dersinde yer verilmiştir. Coğrafya dersinin amacı; öğrencilere ülkeyi ve vatandaşları tanıtmak, sevdirmek olarak açıklanmıştır (İlköğretim Programı, 1948, s.139).

1946'da Türkiye çok partili hayata geçmiştir ve 1950 yılına gelindiğinde iktidar partisi değişmiştir. Demokratik yönetim, demokrasi, eşitlik gibi kavramlar daha sık söylenmeye başlanmıştır.

Küreselleşme sürecinin etkisi 1962 programında daha net görülmektedir. Çünkü UNESCO ve Dünya Öğretmenler Federasyonu Türkiye'de araştırmalar yaparak öneriler sunmuşlardır.

1962 programına "Toplum ve Ülke İncelemeleri" dersi eklenmiştir. Bu dersin içeriğini Coğrafya, Tarih ve Yurttaşlık Bilgisi derslerinin konuları oluşturmaktadır. Küresel anlamda yapılan sağlık çalışmaları doğrultusunda sağlıklı yaşam, beslenme, beden gelişimi gibi konulara yer verilmiştir (MEB, 1962).

1968 yılına gelindiğinde Sosyal Bilgiler dersine ilköğretim programında yer vermeye başlanmıştır. Coğrafya, Tarih ve Yurttaşlık Bilgisi derslerinin bir bütün olarak verilmesi gerektiği üzerinde durulmuştur (MEB, 1968). 1968 yılında yapılan değişikliklerle belirli gün ve haftalar 4. ve 5. sınıflarda Sosyal Bilgiler dersine eklenmiştir.

Önemli gün ve haftalar:

İlköğretim Haftası

BM günü

Cumhuriyet Bayramı

Atatürk Haftası

Kitap Haftası

İnsan Hakları Haftası

Ulusal Egemenlik Bayramı

Gençlik ve Spor Bayramı

Hürriyet Anayasa Bayramı

NATO Günü

Mahalli Kurtuluş Günü

olarak belirlenmiştir.

Belirli gün ve haftalara baktığımızda ulusal ve uluslararası değerleri de kapsamaktadır. Öğrencilerin evrensel değerleri benimsemesi ve küresel bakış açısına sahip olmaları açısından belirli gün ve haftalar önem arz etmektedir.

1990 yılında Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nın amacı; “ Ailesine, milletine, vatanına, Atatürk ilke ve inkılaplarına bağlı, fedakar ve fazilet sahibi, iyi bir vatandaş, mükemmel bir insan olarak yetişir” şeklinde ifade edilmiştir.

1998 yılında dünyadaki gelişmelerin etkisiyle Sosyal Bilgiler Öğretim Programı'nda değişiklik yapılmıştır; “tarih, coğrafya, vatandaşlık, hukuk, antropoloji, psikoloji, ekonomi eğitim ile ilişkili olarak bir bütün içinde işlenir” (MEB, 1998. s. 533) olarak belirlenmiştir.

Dünyadaki gelişmelerin etkisiyle ve toplumda ihtiyaç duyulan çok yönlü bireylerin yetiştirilmesi için 2004 – 2005 eğitim ve öğretim yılında yapılandırmacı yaklaşımı temel alan yeni programın pilot uygulaması yapılmıştır. 2005 – 2006 eğitim ve öğretim yılında ise Türkiye'deki tüm okullarda uygulamaya konulmuştur. Yeni programa göre yetiştirilmesi hedeflenen birey; demokrasiyi özümsemiş, var olduğu topluma uyum sağlayabilen ve edindiği bilgileri hayatında kullanabilen aktif birey olduğu vurgulanmıştır (MEB, 2005a). Yeni program tasarısında Sosyal Bilgiler dersi disiplinler arası bir ders olarak sunulmuştur. Tarih, coğrafya, vatandaşlık bilgisinin yanı sıra ekonomi, psikoloji, antropoloji, hukuk gibi sosyal bilimlere de yer verilmiştir.

Ezbercilikten uzaklaşarak, bilgiyi anlayan, analiz ve sentezini yapabilecek ve yeni bilgiler üretebilecek bireylerin yetiştirilmesi amaçlanmıştır.

Küreselleşen dünyada araştıran, sorgulayan, yaratıcılık yeteneğini geliştirmiş yeni ürünler ortaya koyabilen insan türüne ihtiyaç duyulmuştur. Küresel eğitimin etkisi eğitim programlarına da yansımıştır.

Sosyal bilgiler programında yer verilen beceriler, programdaki konuların öğrenimini kolaylaştırarak kalıcı öğrenmeyi sağlayan ve yaşama aktarılması beklenen kabiliyetler olarak görülmektedir(Safran, 2009).

Sosyal bilgiler öğretim programda yer alan beceriler şu şekildedir (MEB, 2018);

1. Araştırma
2. Çevre okuryazarlığı
3. Değişim ve sürekliliği algılama
4. Dijital okuryazarlık
5. Eleştirel düşünme
6. Empati
7. Finansal okuryazarlık
8. Girişimcilik
9. Gözlem
10. Harita okuryazarlığı
11. Hukuk okuryazarlığı
12. İletişim
13. İş birliği
14. Kalıp yargı ve önyargıyı fark etme
15. Kanıt kullanma
16. Karar verme
17. Konum analizi
18. Medya okuryazarlığı
19. Mekânı algılama
20. Öz denetim
21. Politik okuryazarlık
22. Problem çözme
23. Sosyal katılım
24. Tablo, grafik ve diyagram çizme ve yorumlama
25. Türkçeyi doğru, güzel ve etkili kullanma

26. Yenilikçi düşünme

27. Zaman ve kronolojiyi algılama

Değerler, içinde yaşanılan toplumun gelecek nesillere aktarmak istediği, toplumsal, kültürel deformasyonu engellemeye yarayan kültürün temel yapı taşlarındandır. Değerler toplumlara özgü olabildiği gibi ortak değerlerde bulunmaktadır. Sosyal Bilgiler müfredatında yer alan 18 değer şöyledir:

1. Adalet

2. Aile birliğine önem verme

3. Bağımsızlık

4. Barış

5. Bilimsellik

6. Çalışkanlık

7. Dayanışma

8. Duyarlılık

9. Dürüstlük

10. Estetik

11. Eşitlik

12. Özgürlük

13. Saygı

14. Sevgi

15. Sorumluluk

16. Tasarruf

17. Vatanseverlik

18. Yardımseverlik

Sosyal Bilgiler müfredatında yer alan küresel bağlantılar öğrenme alanı kazanımları(mufredat.meb.gov.tr):

4.sınıf “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı kazanımları:

1.Dünya üzerindeki çeşitli ülkeleri tanıtır.

2. Türkiye'nin komşuları ve diğer Türk Cumhuriyetleri ile olan ilişkilerini kavrar.

3. Farklı ülkelere ait kültürel unsurlarla ülkemizin sahip olduğu kültürel unsurları karşılaştırır.

4. Farklı kültürlerle saygı gösterir.

5.sınıf “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı kazanımları:

1. Yaşadığı yer ve çevresinin ülkemiz ile diğer ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerdeki rolünü araştırır.
2. Ülkeler arasındaki ekonomik ilişkilerde iletişim ve ulaşım teknolojisinin etkisini tartışır.
3. Turizmin uluslararası ilişkilerdeki önemini açıklar.
- 4.Çeşitli ülkelerde bulunan ortak miras öğelerine örnekler verir.

6.sınıf “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı kazanımları:

1. Ülkemizin Türk Cumhuriyetleri ve komşu devletlerle olan kültürel, sosyal, siyasi ve ekonomik ilişkilerini analiz eder.
2. Ülkemizin diğer ülkelerle olan ekonomik ilişkilerini analiz eder. Konu kaynaklar ve ihtiyaçlar açısından ele alınır.
3. Ülkemizin sahip olduğu siyasi, askerî, ekonomik ve kültürel özelliklere bağlı olarak uluslararası alanda üstlendiği rolleri analiz eder.
4. Popüler kültürün, kültürümüz üzerindeki etkilerini sorgular.

7.sınıf “Küresel Bağlantılar” öğrenme alanı kazanımları:

1. Türkiye'nin üyesi olduğu uluslararası kuruluşlara örnekler verir.
2. Türkiye'nin ilişkide olduğu ekonomik bölge ve kuruluşları tanıır.
3. Çeşitli kültürlerle yönelik kalıp yargıları sorgular.
- 4.Arkadaşlarıyla birlikte küresel sorunların çözümüne yönelik fikir önerileri geliştirir

2.1.5.2. Küresel Süreçte Sosyal Bilgilerin Kapsamı ve Önemi

Sosyal Bilgiler dersi disiplinler arası bir derstir. Bu nedenle bireyin coğrafya bilimi yardımıyla yaşadığı çevreyi ve dünyayı daha iyi tanımasını ve anlamlandırmasını sağlayacak; tarih bilimi ile insanlığın varoluşundan günümüze kadar sosyal, kültürel, ekonomik, ticari, dini vb. tüm yönleriyle tanıma ve ders alma imkanı elde edecek, hukuk bilimi ile haklarını ve sorumluluklarını bilen etkin bir vatandaş olmayı öğrenecek, arkeoloji ile geçmiş yaşantıların somut kanıtlarını öğrenecek vb. kısacası böylesine bilimler arası zenginliğe sahip bir ders öğrencilerin çok boyutlu düşünmesini sağlayarak öğrencilerin küresel dünyaya uyum sağlayabilecek düzeye gelmesini sağlayacaktır.

Milli Eğitim Bakanlığı 2005 yılında uygulamaya başlanan eğitim programı taslağını Avrupa Birliği'nin standartlarını ve yapılan ihtiyaç analizi verilerini göz önünde tutarak hazırlamıştır.

Her öğrencinin biricik olduğu, bedensel ve ruhsal sağlığı yerinde mutlu bireyler yetiştirmesi gerektiği, ulusal kimlikten ve değerlerden kopmadan evrensel değerlerin özümsemesine ve önem verilmesi gerektiği yeni Sosyal Bilgiler öğretim programında önemle vurgulanmıştır (MEB, 2005a).

Eğitim dinamik bir sistemdir. Dünyadaki değişim ve dönüşümden etkilenmeye açıktır. Her yüzyılda ihtiyaç duyulan insan tipi değişiklik göstermektedir. Küresel ve milli eğitim sistemlerinde ihtiyaç duyulan donanımlı bireyleri yetiştirmeyi amaçlamaktadır.

2.1.6. Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı

Öğrenme alanı öğrencilere kazandırılacak olan kavram, değer, beceri ve konunun bilimsel olarak sınırlarını çizmektir (Yazıcı, Koca, 2008). Sosyal Bilgiler dersinde yedi tane öğrenme alanı yer almaktadır (MEB,2018).

Sosyal Bilgiler Dersinde Yer Alan Öğrenme Alanları:

Birey ve Toplum

Kültür ve Miras

İnsanlar, Yerler ve Çevreler

Bilim, Teknoloji ve Toplum

Üretim, Dağıtım ve Tüketim

Etkin Vatandaşlık

Küresel Bağlantılar (MEB, 2018).

Küreselleşme kavramı dünyada pek çok etkileşim ve değişimi beraberinde getirmiştir. Dünyayı tanıma, anlama, farklılıklara karşı hoşgörülü olma, çatışmaları önleme; etkin, milli ve küresel bilinçli birey yetiştirmek amacı eğitim sisteminde değişikliğe yol açmıştır. Yetiştirilmesi hedeflenen bireyler için Türkiye'de eğitim programlarında değişikliklere gidilmiştir (Güncel ve Pehlivan, 2015).

2005 yılında uygulanmaya başlanan Sosyal Bilgiler öğretim programında küreselleşme göz önünde bulundurularak sınıf düzeylerine uygun içerikler hazırlanmıştır (Şimşek, 2008).

Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanında küresel sorunlara karşı duyarlı olma, dünyadaki farklı kültürleri anlama, dünyanın birbirleriyle etkileşim içinde olduğunu fark etme gibi küresel eğitime uygun içerikler yer almaktadır (Açıklalın, 2010a).

Öğrenciler Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı ile 4. ve 5. sınıfta dünyadaki farklı kültürleri tanıma olanağı bulacaktır. Farklı kültürleri tanıyan bireylerin empati kurma becerisi, hoşgörülü olma eğilimi, ulusal ve uluslararası barışı geliştirecektir.

Ülkeler arası ticarete ekonomiyi şekillendiren, yön veren ürünleri, sebepleri ve sonuçlarını analiz edebileceklerdir (MEB, 2005b).

Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı 6 ve 7. sınıflarda ise, uluslararası etkinliklerin ülkeler arası ilişkilerdeki rolünü dünyadaki fikir akımları ve kültürel miras hakkında fikir sahibi olmalarını sağlamaktadır. Küresel sorunları yakından tanımalarını, problem çözme becerilerini geliştirmelerini, sorunların çözümü ve dünyanın gelişimi için kurulan uluslararası kurumların tanınmasını ve işlevlerini öğrenmelerini amaçlamaktadır (MEB, 2005c).

2.1.6.1 Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı'nda Yer Alan Beceri, Değer ve Kazanımlar

Sosyal Bilgiler Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı farklı coğrafi mekanlarda, farklı kültür, farklı inanç ve farklı sosyal hayata sahip insanlarla ilgili bilgiler içermektedir. Sosyal Bilgiler öğretim programında 4. sınıfta “Uzaktaki Arkadaşlarım” , 5. sınıfta “Hepimizin Dünyası” , 6.sınıfta “Ülkemiz ve Dünya”, 7. sınıfta “Ülkeler Arası Köprüler” Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı içinde yer alan ünitelerdir.

Eğitim – Öğretim sürecinde öğrencilere kazandırılması ve yaşama aktarılması hedeflenen yetenekler bütünü becerileri oluşturmaktadır (MEB, 2005a). Beceriler öğrencilerin içinde yaşadığı toplumun şartlarına göre yetiştirilmesinin yanı sıra konuların anlamlı ve kalıcı öğrenilmesine de hizmet etmektedir (Safran, 2008).

Değerler, geçmişten günümüze, nesilden nesile formal ve informal yollarla aktarılan kültürel değerler ya da başka bir deyişle yerel özellikleri içerirken bazıları evrensel nitelik taşımaktadır. Değerler, bireyler tarafından kabullenilmiş; bireyle arasında uyumu ve bütünlüğü sağlayan olgulardır (MEB, 2005a).

Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı ile yakından uzağa öğrenme ilkesi doğrultusunda öğrenciler kendi yaşadığı yakın çevreden başlayarak, dünyada yer alan ülkeleri tanı-

makta ve ülkeler arasındaki sosyal, kültürel, askeri, siyasi ilişkilerin dünyadaki etkilerini kavrayabilmektedir

Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanında yer verilen kazanım ve etkinlikler öğrencilerin farklı kültürleri tanımalarını, farklılıklara saygı duymalarını, küresel sorunlara duyarlı olmalarını dünyanın birbiriyle ilişkili bir yapı olduğunun farkına varmalarını sağlamaktadır. Öğrencilerin küresel eğitimi ve küresel çeşitliliği daha iyi öğrenebilmeleri için kavram, beceri, değer ve kazanımlara daha fazla yer verilmelidir (Açıkalın, 2010b).

2.1.6.2 Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanında Yer Alan Kavramlar

Sosyal Bilgiler programında öğrencilerin özelden genele ve genelden özele çıkarım yapabilmeleri amacıyla yapısal kavramların nitelikli öğretimi önemsenilmektedir (Ata, 2006). Sosyal Bilgiler programında yer alan kazanımların öğrencilere verilebilmesi, programda yer alan kazanımların öğretilmesi ile ilişkilidir (Yel, 2007).

Küresel dünyada teknoloji sayesinde dünyanın her coğrafi mekanında yaşanan değişimlerden haberdar olabiliyoruz. Farklı coğrafyalarda yaşanan savaş, soykırım, doğal afet, terör gibi olaylara bireyler kendi bölgelerinde yaşanan olaylardan daha duyarlıdırlar (Günel ve Pehlivan, 2015).

Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı ile öğrencilerin dünyadaki farklılıkların, benzerliklerin ve ülkeler arası etkileşimin farkına varmalarının yanı sıra küresel alanda dünyayı etkileyen sorunları analiz edebilmeleri ve çözüm yolları üretebilmeleri beklenmektedir (Sağlam, Vural ve Akdeniz, 2011).

Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı sayesinde öğrenciler milli ve küresel değerlerin farkına vararak insan hakları, barış, çevreye duyarlılık gibi konularda analiz ve sentez yapabilmektedir.

Türkiye, üç kıtanın kesişim noktasında bulunması sebebiyle jeopolitik bir öneme sahiptir. Bu jeopolitik önem Türkiye'nin diplomasi ilişkilerini komşularının çok ötesinde sınırlara taşımalarını beraberinde getirmektedir. Öğrencilerin yakın çevrelerini, ülkelerini, küresel olayları, uluslararası kuruluşları bilen, olayların analiz ve sentezini yaparak çözüm yolları üreten, çıkarımlarda bulunan bireyler olmaları gerekmektedir (Açıkalın, 2010a).

Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı sayesinde öğrencilerin sadece yaşadıkları çevre ve ülkeye değil, küresel dünyadaki gelişmelere de kayıtsız kalmamaları bilinci verilmektedir.

2.1.7. İlgili Araştırmalar

Balbağ (2016), “İlkokul sosyal bilgiler dersi bağlamında öğrenci ve öğretmenlerin küresel vatandaşlık algıları” isimli doktora tezinde öğretmen ve öğrencilerin küresel vatandaşlık algılarını ortaya çıkarmaya çalışmıştır. Araştırma verileri öğrencilere “vatandaşlık algı ölçeği” uygulanarak öğretmenlerle görüşmeler yapılarak elde edilmiştir. Yapılan çalışma sonucunda öğrencilerin küresel vatandaşlık algısına sahip olduğu görüşmüştür. Öğretmenlerin görüşme formuna verdiği yanıtlardan küresel vatandaşın sahip olduğu özellikler ortaya çıkarılmıştır. Öğretmenlerin küresel vatandaşlık eğitiminde karşılaştığı problemler ve çözüm önerileri de ortaya çıkarılmıştır.

Körükçü (2015), “Sosyal bilgiler öğretmenlerinin, öğretmen adaylarının, ilkokul ve ortaokul öğrencilerinin sosyal bilgiler öğretim programı küresel bağlantılar öğrenme alanına yönelik tutumlarını açığa çıkarmıştır. Araştırmanın nicel ve nitel boyutu olduğu için karma yöntem kullanılmıştır. Araştırmanın nicel örneklemini 285 sosyal bilgiler öğretmeni ve 894 Sosyal bilgiler öğretmen adayı, nitel örneklem grubu ise Niğde ili sınırlarında eğitim gören 50 öğrenci oluşturmuştur. Öğrencilerin küreselleşme çoklu bakış açısı gibi kavramlara aşina olmadıkları açığa çıkarılmıştır. Sosyal bilgiler öğretmen ve öğretmen adaylarının insan hakları, eşitlik yeryüzü kaynaklarının verimli kullanılması gibi konuların Sosyal bilgiler müfredatında daha fazla yer alması gerektiği tutumu içinde oldukları açığa çıkarılmıştır. İlkokul ve ortaokul öğrencilerinden elde edilen bulgular ise Küresel Bağlantılar öğrenme alanının etkilerinin kısıtlı ve yetersiz olduğudur.

Koluman (2011), “İlköğretim 6. 7. Sınıf sosyal bilgiler öğretim programında yer alan küresel bağlantılar öğrenme alanına yönelik öğretmen görüşleri:Balıkesir ili örneği” isimli çalışmasında 2004 yılında yenilenen programda yer alan Küresel Bağlantılar öğrenme Alanına yönelik Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin görüşlerini ortaya çıkarmayı amaçlamıştır.Veriler 2009-2010 eğitim öğretim yılında Balıkesir il sınırları içinde görev yapan 199 Sosyal Bilgiler öğretmeninden elde edilmiştir.Öğretmenlerin küresel bağlantılar öğrenme alanının varlığının gerekli olduğu algısı tespit edilmiştir.

Öztürk ve Günel (2016)’in “Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin küresel sistemler, küresel eğitim, ve çeşitlilik kavramlarına ilişkin algısı” isimli çalışma Türkiye’nin Eski-

şehir ilinde nitel araştırma yönteminin olgubilim deseni ile hazırlanmıştır. Katılımcılar amaçlı örneklem yöntemiyle seçilmiş ve katılımcılarla görüşme formu ve gözlem yoluyla üç farklı zamanda üç farklı görüşme yapılarak veriler toplanmıştır. Çalışma sonunda katılımcıları küreselleşme olgusu ile ilgili kavram yanılgıları olduğu, küreselleşmeye karşı bakış açılarının olumsuz olduğu ve vatandaşlık algısında sadece ulusal unsurları ön planda tuttukları görülmüştür.

BÖLÜM III

YÖNTEM

Bu bölümde araştırmada kullanılan görüşme formunun hazırlanma süreci, verilerin toplanması ve verilerin analizinin yapılmasına ilişkin açıklamalar yer almaktadır.

3.1.Araştırmanın Modeli

Sosyal Bilgiler Öğretim Programında yer alan Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kapsamında Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Türkiye'ye İlişkin Algılarının araştırıldığı bu araştırmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır.

Bu çalışmada nitel araştırma desenlerinden olgubilimden (fenomenoloji) faydalanılmıştır. “Olgubilim, farkında olduğumuz ancak derinlemesine ve ayrıntılı bir bilgiye sahip olmadığımız olgulara odaklanmaktır” (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 69).“Olgubilim deseninde amaçladığı ve olgunun anlamını betimlemektir ve bu desende ‘Bireyin olguya ilişkin deneyimleri nelerdir?’, ‘Bu olguya ilişkin deneyimleri etkileyen ortam ve koşullar nelerdir?’ temel sorularına yanıt aranır”(Creswell, 2007, s. 62).

Bu araştırmada Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küresel bağlantılar kapsamında Türkiye'ye ilişkin algıları ve algılarının oluşumundaki etkenler ortaya çıkarılmıştır.

3.2.Çalışma Grubu

Araştırma grubunu 2017-2018 eğitim öğretim yılında Ankara'nın (Türkiye) Çankaya, Pursaklar, Keçiören ilçelerinde özel okulda ve devlet okulunda görev yapan amaçlı örneklem yönteminin maksimum çeşitlilik örnekleme ile seçilen 29 sosyal bilgiler öğretmeni oluşturmaktadır. Farklı bakış açılarını ortaya çıkarmak amacıyla; farklı ilçelerde çalışan, farklı iki okul türünde çalışan, farklı bölümlerden mezun, mesleki deneyimleri farklı öğretmenler seçilmiştir.

Nitel araştırmada amaçlı örneklem, Patton'a (1987) göre “zengin bilgiye sahip olduğu düşünülen durumların derinlemesine çalışılmasına olanak vermektedir. Bu anlamda, amaçlı örnekleme yöntemi pek çok durumla, olgu ve olayların keşfedilmesinde ve açıklanmasında yararlı olur.” Patton'a göre (1987) “amaçlı örnekleme maksimum çeşitlilik gösteren küçük bir örneklem oluşturmanın en azından iki yararı var-

dır: (1) örnekleme dahil her durumun kendine özgü boyutlarının ayrıntılı bir biçimde tanımlanması ve (2) büyük ölçüde farklı özellik gösteren durumlar arasında ortaya çıkabilecek ortak temalar ve bunların derinliğinin ortaya çıkarılması.” (Akt. Şimşek ve Yıldırım, 2016, 119).

Maksimum çeşitliliğe dayalı örnekleme amaç, genelleme yapmak değil çeşitlilik gösteren veriler içinde ortak olguların varlığını tespit etmek ve problemi farklı açılardan ele almaktır (Yıldırım ve Şimşek, 2016, s. 119).

Görüşme yapılan öğretmenlerin belirlenmesinde maksimum çeşitlilik örnekleme yöntemi doğrultusunda öğretmenlerin bazı özellikleri göz önünde bulundurulmuştur. Bu amaçla görüşme yapılan Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin; farklı ilçelerde görev yapıyor olmalarına, farklı cinsiyetten olmalarına, üniversite mezuniyetlerinin farklı olmasına, mesleki deneyimlerinin farklı olmasına, çalıştıkları okul türlerinin farklı olmasına özen gösterilmiştir.

3.2.1 Araştırma Kapsamına Alınan Katılımcıların Özellikleri

Katılımcıların 11’ini kadın, 18’ini ise erkek öğretmen olmak üzere 29 katılımcı oluşturmaktadır. Katılımcılardan 16’sı Sosyal Bilgiler Öğretmenliği mezunu, 8’i Tarih bölümü veya Tarih Öğretmenliği mezunu, 14’ü Coğrafya bölümü veya Coğrafya Öğretmenliği mezunu ve 1 öğretmen ise Sınıf Öğretmenliği mezunudur.

Öğretmenlerden 16 kişi 12 yıl ve üzeri mesleki deneyime, 6 tanesi 8-12 yıl arası deneyime, 5 öğretmen 4-7 yıl arası deneyime, 2 öğretmende 0-3 yıl arası mesleki deneyime sahiptir.

Öğretmenlerin en uzun süre yaşadığı ile bakıldığında 18 öğretmenin Ankara yanıtını verdiği görülmüştür.

3.3. Veri Toplama Aracı ve Verilerin Toplanması

Bu çalışmada verilere nitel veri toplama yöntemlerinden yarı yapılandırılmış görüşmelerle ulaşılmıştır. Çalışmada verileri toplamak amacıyla “Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kapsamında Türkiye’ye İlişkin Algıları Görüşme Formu (EK-2)” hazırlanmıştır. Görüşme formunun hazırlanmasında öncelikli olarak Sosyal Bilgiler dersi 5.,6.,7. sınıf kazanımlarından yararlanılmış ve

ek olarak görüşme formunda yer alabilecek olası sorulara da yer verilmiştir. Daha önce hazırlanan görüşme formları da incelenerek görüşme formu taslağı hazır hale getirilmiştir. Görüşme formu taslağı alan uzmanlarına, ölçme değerlendirme uzmanına ve Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin görüşlerine sunulmuştur. Alınan görüşler doğrultusunda düzenlenip geliştirilmiştir.

3.3.1. Görüşme Formunun Hazırlanması

Görüşme formunun hazırlanmasında sosyal bilgiler öğretim programında yer alan kazanımlardan faydalanılmıştır. Alan uzmanlarının ve ölçme değerlendirme uzmanının görüşleri alınarak tekrar düzenlenmiştir.

3.3.2. Görüşme İlkeleri

Görüşme formunun uygulanacağı okullara araştırmacı tarafından gidilerek öncelikle okul yöneticilerinden görüşme formunun öğretmenlere uygulanabilmesi için izin alınmıştır. Katılımcılara araştırmanın amacı aktarıldıktan sonra elde edilen sonuçlarının nasıl kullanılacağına ve gizlilik ilkesine ilişkin bilgi verilmiştir. Gönüllülük ilkesi göz önünde tutularak görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

3.4. Verilerin Analiz Edilmesi

Bu çalışmada verilerin analiz edilmesi sürecinde betimsel analiz yaklaşımı benimsenmiştir. Betimsel analizde, katılımcının görüşlerini etkileyici bir şekilde sunmak amacıyla doğrudan alıntılara sıkça yer verilir (Yıldırım ve Şimşek, 2016).

BÖLÜM IV

BULGULAR VE YORUM

Bu bölümde araştırma amacı doğrultusunda nitel bulgulara ve bulguların yorumlanmasına yer verilmiştir. Bulgularda birbirini destekleyen veya farklılık gösteren yönler ortaya çıkarılmaya çalışılmıştır.

Görüşmeye katılan öğretmenlere görüşme formunun 1. Sorusunda;

“Türkiye’ de Milli vatandaşlık, Küresel vatandaşlıktan daha önemlidir; evet, çünkü & hayır, çünkü”

1.soruya 29 öğretmenin tamamı milli vatandaşlığın daha önemli olduğu yanıtını vermiştir. Öğretmenlerin çoğunluğu Türkiye Cumhuriyeti’nin Kurtuluş mücadelesi verilerek kurulan ulus devlet olduğu için milli vatandaşlığın daha önemli olduğunu ifade etmiştir.

K20 “ milli değerlerimiz evrensel nitelik taşır, vatandaşlarımızın milli bilince sahip olması ülkemizi daha nitelikli ve daha güçlü kılar.” diye cevaplayarak milli değerleri özümseyen birinin küresel vatandaş da olabileceği düşüncesini ifade etmiştir.

K6, K8, K15, K16, K26 ve K27 de bu görüşü desteklemiştir. Bu öğretmenler kendi milli değerlerini özümsemiş iyi bir vatandaşın aynı zamanda iyi bir küresel vatandaş olabileceği görüşünü de ifade etmişlerdir. Çünkü öz değerlerine sahip çıkan bireylerin küresel değerleri daha çabuk özümseyeceği düşünülmektedir.

K18, “yüzde olarak Türk nüfusunun daha fazla olması milli vatandaşlık olgusunu ön plana çıkarır” diye cevaplamıştır. Bu cevapla öğretmenin Türkiye de çoğunlukta olan bir milletin olduğunu ve azınlık grup ya da grupların bulunduğunu fakat vatandaşlık algısının çoğunluk olarak egemen olan gruba göre şekillendiğini düşünmektedir.

K12; “Küresel dünyada çıkar ilişkileri vardır, küresel güçlere ters düşen şeyler yapıldığında ülke yine yalnız kalır. Türk’ün Türk’ten başka dostu yoktur.” diyerek küresel vatandaşlığı önemsemediğini, milli değerleri özümsemiş olduğunu vurgulamıştır. K10 da “Küreselleşen dünyada milliyetçilik daha çok huzur ve barış sağlar” diyerek K12’yi desteklemiştir.

K5:“Türklerin kendine özgü özellikleri, diğer milletlerden ayrılmasına ve konjektürel gelişmeler milli vatandaşlığı daha önemli kılıyor. Zaten Türklerin tam olarak ait ol-

duğu küresel ya da bölgesel bir dünya yok.” K5’in ifadelerinden de Türk Milletinin milli duygularının ağır bastığını, Türk milletini tek, biricik gördüğünü anlıyoruz. K14’de K5’i destekleyerek Türkiye’nin küresel vatandaşlığa uyum sağlayacak yapıda olmadığını söylemiştir. K14 özellikle 1950’den sonra Türkiye’nin kapalı bir toplum haline geldiğinin günümüzde de devam ettirildiğinin bu durumun da milli vatandaşlığın daha ön planda olmasına etkisini ifade etmiştir. K22, K14’ü kısmen destekleyerek; doğu toplumlarının dünyaya kapalı olduğunu, dünyada dayatılan olgu vb. ye kapalı olduğunu, bu yüzden benmerkezci milliyetçi olduğunu söylemiştir.

Öğretmenlerin ifadelerine bakıldığında Türkiye’nin dışarıya kapalı bir toplum algısının olduğunu görüyoruz. Buradan yola çıkarak farklı ülkelerle daha fazla etkileşim içinde olan bir Türkiye’nin küresel vatandaşlık yolunda daha çok yol kat edeceği düşünülmektedir.

K3: “Halkımızın milli vatandaşlık bilgisi ve bilinci küresel vatandaşlık bilgisinden daha fazladır. Küresel vatandaşlık bilgisinin ne olduğunu bilseler durum değişebilir” diyerek küresel vatandaşlık ile ilgili bilgi ve bilinçlendirmenin az olduğu algısını ortaya koymuştur.

K25: Diğer öğretmenlerden biraz farklılaşarak, milli değerler ile yoğrulmuş küresel vatandaşlığın da önemli olduğunu dile getirmiştir.

K4 ve K9 diğer öğretmenlerin görüşlerini net bir şekilde yansıtarak Türk milletinin gelenek, görenek ve milliyetçilik duygularına daha yoğun bir şekilde bağlı olduğunu ifade etmiştir.

K2, K7, K11, K13, K21, K23, K24: Ülke bütünlüğünü korumanın, ülkenin gelişimine katkı sağlamanın, kardeşlik ve dayanışmanın milli vatandaşlıkla mümkün olacağını ifade etmektedir. Katılımcıların milli duygularının ön planda olduğu ve milli vatandaşlığı küresel vatandaşlıktan daha önemli algıladıkları ortaya çıkmıştır.

2. soru “**Türkiye’deki kültürel çeşitliliğin zenginlik olduğunu düşünüyor musunuz? Çevrenizdeki insanlar zenginlik olduğunu düşünüyor mu?**” sorusuna 28 katılımcı “evet” yanıtını vermiştir.

K 20 : “Hayır, kültür ortaktır, yöresel farklılıklar olabilir, ortak kaygı keder ve sevinç olmalıdır. Kültürel çeşitlilik dersek Osmanlı’daki gibi iç işlerimize müdahale etmeye çalışabilirler” diye yanıtlamıştır. Görülüyor ki katılımcının algısı üzerinde tarihi yaşantıların etkisi vardır.

K8 “Çok kültürlülüğün milletlerin gelişmesinde, insanların birbirini tanınmasında önemli olduğunu belirtebilirim. Hoşgörünün gelişmesinde, empatik düşünmede, kültürel alışverişin oluşmasında ve medeniyetlerin gelişmesinde çok kültürlülük önemlidir” diye ifade etmiştir.

K 13 ise kültürel çeşitliliğin zenginlik olduğunu, ülkenin bir mozaik olduğunu ve her kültürün bir melodinin notaları olduğunu ifade etmiştir.

K 26 : “Bu bizim en büyük ve en güzel özelliğimizdir. Osmanlı Devleti’nden bu yana hoşgörülü bir toplum olmamızı sağlayan bu yapı zenginliğimizin ana kaynağıdır.” diye yanıtlamıştır.

Katılımcılar farklı kültürler ile iç içe yaşamının toplumun hoşgörüsünü geliştirdiğine, empati kurmayı sağladığına, kültürel öğeleri geliştirdiğine inanmaktadır. Fakat “Çevrenizdeki insanlar zenginlik olarak düşünüyor mu?” sorusuna katılımcıların 5 tanesi hayır yanıtını vermiştir.

K12 “Dini sebeplerden dolayı kısmen düşünüyorlar” diye cevaplamıştır. Dini kuralların insanların milliyetçilik algısını etkilediğini ortaya koymuştur.

K15 “Çevremdeki insanların çok önemli bir kısmı ayrılıkçı, ırkçı yaklaşımlar içerisinde olduğunu düşünüyorum” diye ifade etmiştir.

K19 “Çevremdekilerin (öğretmenler de dahil) bir kısmı farklılıkları varlık olarak görmüyor” diye yanıtlamıştır.

K22 ise “ İnsanlar bu çeşitliliği zenginlik değil de kendinden farklı olanı garip, tuhaf olarak algılıyor” diye cevaplamıştır.

Bu yanıtlar Türkiye’de hoşgörünün toplumun bir kısmında tam olarak yerleşmediğini, birbirini ötekileştiren toplulukların olduğunu ipuçlarını veriyor.

3. soru “**Dünyayı etkileyen olayların sebeplerini önemser misiniz? Neden?**”

21 katılımcı “önemserim” yanıtını vermiştir. Dünyadaki olayları önemsemelerinin gerekçesini: dünya günümüzde küreselleşme süreci içerisinde bu nedenle domino taşı misali, bir olayın etkileri kısa sürede sınırları ve zamanı aşıyor, ülkemizin geleceği için önemserim ortak düşüncesini dile getirmişlerdir.

K25 “ Önemserim çünkü dolaylı ya da dolaysız bizleri muhakkak etkiler. Ucundan da olsa bizi yakalar. Bir çok uluslararası kurum, kuruluş üyesi olduğumuz için (BM, NATO vb) etkilenmeme mümkün değil” diye ifade etmiştir.

K19’un “ Türkiye, Dünya’nın kalbidir. Stratejik açıdan önemlidir. Genelde olaylar Türkiye’nin etrafında meydana gelmektedir.” yanıtına bakıldığında dünyayı etkile-

yen olayların, stratejik açıdan önemli bölgelerde meydana geldiği algısını ortaya koymaktadır. Hatta burada dünyadaki güç kaynaklarının etkisinin olduğu algısı da söylenebilir. K19'un bu algısında dünyayı etkileyen olayları insan kaynaklı olaylar olarak düşündüğü söylenebilir.

K20'de K19'u destekler nitelikte küresel olayları değerlendirirken insan kaynaklı olayları düşünmüştür.

K20 “ Tarih de zaman değişse de olaylar aynıdır. Geçmiş bilmek gerekir. Tarih tekerrürden ibarettir” diyerek küresel sorunların tarihte de benzer olduğunu, tarihin analizini yaparak ders alınması gerektiğini, bilinçli olunması gerektiği algısını ortaya koymuştur.

K6, K10, K11, K15, K21, K29 diğer katılımcılardan farklı olarak dünyayı etkileyen olayları önemserken daha evrensel değerleri benimsedikleri görülmüştür. 21 katılımcı dünyayı etkileyen olayların eninde sonunda Türkiye'ye etkisi olacağı için önemsediklerini ifade ederken, bu katılımcılar “ insan yaşamının öneminden, empati kurmaktan, güçlünün güçsüzü ezdiğinden, başka yaşanacak dünya olmadığından” söz etmektedir

K10 “Zayıfların ezildiği, güçsüzlerin güçlüler tarafından hor görüldüğü bir dünya” diyerek dünyadaki sorunların nedenlerinde eşitsizliğin, güç dengesinin olmadığını ifade ederek insan hakları, eşitlik gibi evrensel değerlere dikkat çekmiştir.

K6, “Dünyanın her hangi bir yerinde yaşanan olay neticede kimi etkilerse etkilesin, empati kurmak onların yerinde bende olabilirdim demek lazım” şeklinde yanıtlamıştır. K 6'nın sadece kendi yaşadığı ülkeyi değil diğer ülke insanlarına da sağduyulu olunması gerektiğini ve duygudaşlık becerisine dikkat çekmiştir.

K3 “Küresel bir dünyada yaşıyoruz. Artık iletişim çağındayız. Dünyanın bir köşesinde yaşanan olay tüm dünyayı olmasa da farklı ülkelerin vatandaşlarını da etkiliyor.” K 3'ün ifadesinden kendi ülkesinin dışındaki vatandaşları da önemsendiği görülüyor. Bununda evrensel değerlerin K3 tarafından içselleştirildiğinin ipuçlarını ve küresel uyum sağladığını gösteriyor diyebiliriz.

K29 K23'ü destekler nitelikte “Hiçbir olay sadece yaşandığı yerde etki yaratmaz. Sosyo-ekonomik ve sosyo-kültürel olarak farklı bölgelerde de etkiler meydana getirir.” diyerek küresel sürecin farkında olduğunu yansıtmıştır.

K15 “Bu olayların yaşadığımız coğrafyaya ülkeme etkilerinin olası söz konusu ise ülkemin etkilenmesi, çocuklarımın geleceğinin etkilenmesi demektir. Ayrıca insan hayatı benim için en önemli meselelerden biridir.” şeklinde cevaplayarak genelden

özele doğru algısını ortaya koymuştur. Temel haklardan, devredilemez haklardan olan yaşama hakkını önemsedini belirtmiştir. Bu ifade pozitif bir algı ortaya koyarken “çocuklarımın geleceği” yerine “çocuklarımızın geleceği” ifadesinin daha doğru olacağı düşünülmektedir.

K21 “Başka dünyamız yok.” cevabını vererek bütün canlı yaşamı, beşeri ve coğrafi sebepleri kapsayan kısa ve öz bir cevap vererek küreselliğin bilincinde olduğunu göstermiştir.

Sadece K3 “Dünyayı etkileyen olayların sebeplerini önemsemem.” yanıtını vermiştir. Nedeni ise “sonuçlarıyla daha çok ilgilenirim. Her ülkedeki olayın sebebi farklı olabilir. Fakat sonucu itibari ile beni-bizi etkiler mi ona bakarım. Sonuçları beni-bizi etkilemeyen olayların sebebinin çok da bir önemi yoktur diye düşünüyorum.” K3 kendisinin ve ülkesinin etkilenmediği olayları önemli görmemektedir. Dünyadaki sorunlar yaşadığımız ülkeyi etkilemese de bir yerlerde başka canlıları, doğayı etkileyebilir. K3’ün ülkesine bağlı olduğu, fakat küresel vatandaşlık konusunda yeterli bilgiye sahip olmadığı anlaşılıyor. Bu çıkarım 1. soruya verdiği yanıtta da doğrulanabilir.

4. soru: **“Türkiye’nin küresel bağlantılarla ilgili turizm potansiyelini nasıl değerlendiriyorsunuz?”** 7 öğretmen olumsuz değerlendirdiğini, 21 öğretmen ise olumlu değerlendirdiği ifade ederken 1 öğretmen soruyu cevaplamak istememiştir.

K4 “Olumlu değerlendiriyorum, tarihi ve doğal güzellikleri sayesinde ülkemiz dünyanın en önemli turizm potansiyeline sahip ülkelerden biridir. Zaman ilerledikçe küresel bağlantılar artacak ve Türkiye daha çok kazanacaktır.” diye yanıtlamıştır. K4 Türkiye’nin turizm potansiyelinin farkındadır ve küresel bağlantıların turizmi olumlu yönde etkilediğini düşünmektedir.

K9 Türkiye’nin turizm potansiyelinin yüksek olmasının nedenini, doğal güzelliklere sahip olmasının yanı sıra birçok medeniyetin beşiği olmasının etkisini dile getirmiştir.

K6: Turizm potansiyelini olumlu değerlendirirken küresel bağlantıları arttırmamız gerektiğini söylemiştir.

K11: potansiyelini olumlu değerlendirdiğini ve küreselleşmeyle farklı ülke, kültür ve değerleri tanımanın olumlu etkisini dile getirmiştir.

K16 “Güçlü bir tanıtım ve dünyadaki potansiyelimizin yansıması sadece turizm değil bütün olaylarda etkindir.” Türkiye’nin uluslararası alanda “güçlü bir ülke” algısını

oluşturmasının Türkiye turizminin yanı sıra diğer alanlarda da olumlu katkısının olacağını düşünmektedir.

K19 Türkiye'nin turizm potansiyelinin yüksek olduğunu ancak küresel anlamda kendini tanıtmada yetersiz kaldığını söylemiştir.

K20 "Anadolu açık hava müzesi gibidir. Sürdürülebilir tam yıla yayılan turizm olmalıdır. Turizm çeşitliliği artmalıdır. Müze, kongre, spor vb".

K21 çok önemli bir noktaya dikkat çekmiştir; "Turizm potansiyelini olumlu değerlendiriyorum. Ancak zaman zaman açgözlü davranışlar zarar veriyor. Bir de araştırma-geliştirme çalışmalarının yapılmadığını, bu işin nesilden nesile aktarıldığı gibi yapıldığını düşünüyorum" diyerek Türkiye de bazı insanların turizm konusunda bilinçsiz davrandığını, geliştirme amaçlı çalışmaların yapılmadığını düşündüğünü ve eksikler gördüğünü anlıyoruz.

K22 ise; Türkiye'nin siyasi ilişkilerinin iyi olduğu dönemde turizmin olumlu yönde etkilendiğini dile getirmiştir. Örnek olarak ise Türkiye ile Rusya arasında yaşanan uçak krizini vermiştir. Burada görülüyor ki küreselleşen dünyada olaylarda birbirini etkilemektedir. K29 da K22'yi desteklemektedir.

K23 "Türkiye küresel bağlantılarını sürekli geliştirmeli ve ülkemizi diğer ülkelere tanıtmalıyız" diye yanıtlamıştır. Çünkü Türkiye'nin turizm potansiyelinin fazla olduğunun ve ülke ekonomisine olumlu dönüşlerinin olacağını düşünmektedir.

K25 "Dünyaya kendimizi kapatamayız. İyi de geliri olan bir potansiyeli var. Dolaylı olarak bir çok iş kolunu olumlu etkiler" şeklinde cevaplamıştır. K25'in ülkeler arası etkileşimi zorunlu gördüğünü anlıyoruz. Bu durum da K25'in küreselliğin etkilerinin farkında olduğunu gösteriyor.

K26 "Bazı değerler bize ait görünse de tüm insanlığa aittir. Bu sebeple herkesin bundan yararlanması, gezmesi, görmesi çok doğaldır." K26'nın ifadesinden; var olan tarihi ve doğal güzelliklerin insanlığın ortak mirasıdır anlayışı çıkarılabilmektedir. K26'nın küresel vatandaş özelliklerini yansıttığı söylenebilir.

K27 ise "Coğrafya kaderdir ve çevremizde yaşanan sorunlar bu turizm potansiyelimiz üzerinde olumsuz etkiler yapmaktadır" cevabını vermiştir.

K14 "Gerek iklim gerekse kültürel bağlamda ülkemiz turizm potansiyeli yüksek bir ülke. Dünya üzerinde Ortadoğu Türkiye'si algısı gitmedikçe gerçek önemine kavuşmayacak gibi duruyor." K14'ün cevabından Türkiye'nin küresellikten ziyade bölgesel bir aidiyet oluşturduğu algısı çıkarılabilmektedir. Bu bölgesel algı değiştiğinde turizm potansiyelinin artacağını düşünmektedir.

Türkiye'nin turizm potansiyelini olumsuz değerlendiren 7 katılımcıdan;

K1; terör olaylarından dolayı turizmin olumsuz etkilendiğini ve diğer küresel bağlantıları da olumsuz etkilediğini dile getirmiştir.

K3 ise Türkiye'nin deniz turizmini ön plana çıkardığını, Türkiye'nin diğer turizm alanlarının da tanıtımının yeterli düzeyde yapılması gerektiğini vurgulamıştır.

K15 “Olumsuz değerlendiriyorum, ekonomik, siyasi, sosyal sorunlarımızın imajımızı zedelediğini ve turizm potansiyelimizin yeterince değerlendirilemediğini düşünüyorum.” diye yanıtlamıştır.

K17 “Olumsuz değerlendiriyorum, terör olayları olumsuz etkiliyor” cevabını vermiştir.

K18 “Olumsuz maalesef. Çünkü istenilen düzeyde değil, bilinç düzeyi arttıkça doğru orantılı olarak artacaktır.”

Genel olarak katılımcılar tanıtım eksikliği, terör olayları, siyasi politikaların ve insanların bilinçsizliği üzerinde durulmuştur.

5. soru “Türkiye'nin yardıma muhtaç olan ülkelere yaptığı yardımları nasıl değerlendiriyorsunuz?”

29 katılımcıdan 27'si yardımları olumlu değerlendirirken K8 ve K21 katılımcıları olumsuz değerlendirmiştir.

a)Olumsuz değerlendirenler;

K8 “ Hiçbir ülke kendi kaynaklarını yardıma muhtaç olan ülkelere aktarmıyor. Eğer bir ülkeye destek olacaksanız o ülkeye kendi kaynaklarını kullanmasını öğretmelisiniz. Balık vermek değil balık tutmasını öğretmek gereklidir.” K 8'in cevabından yapılan yardımın, uzun vadede yardım edilen ülkenin gelişimine katkı sağlayacak bir yardım olması gerektiği anlaşılmaktadır. Başka ülkelere bağımlı bir muhtaçlıktan ziyade kendi kaynakları ile gelişimine katkı sağlamamız gerektiği vurgulanmıştır.

K21 ise “ Olumsuz buluyorum çünkü önce kendi muhtaçlarımızı doyurur vergi verebilir duruma getirirsek, hem gelirimiz yükselir hem de başkalarına yardım edebilecek duruma gelebiliriz.”. K 21'in yanıtından kendi ülkesinin vatandaşlarını diğer ülkelerin vatandaşlarından daha öncelikli gördüğü anlaşılabilmektedir.

b)Türkiye'nin yardımlarını olumlu gören katılımcılardan ;

K1 “Mazlumların bu dünyadaki tek sahibi olarak ülkemizi görüyorum. Şuan yardıma muhtaç insanların çoğu Müslüman” cevabını vermiştir.

K9 “Bizim kültürümüzde dili, dini, ırkı ne olursa olsun muhtaç olana yardım etmek önemlidir”. Katılımcının hiçbir ayırım yapmadan yardım etme düşüncesi geleceğe ve evrensel değerlere yönelik umut verici görülmektedir. Bu da katılımcının küresel vatandaşlığa yatkın olduğunu göstermektedir.

K10 “Bir İslam ülkesi olarak ‘komşusu açken tok uyuyan bizden değildir’ diyen bir peygamberin ümmetiyiz” yanıtını vermiştir. Katılımcının yardımları olumlu bulmasında dini kuralların etkili olduğunu düşünülmektedir.

K13; “Tabii ki olumlu buluyorum. İnsanı, vicdanı ve İslam’ı alarak olması gerekeni yapıyoruz”.

K11; “Dünyaya kültürünüzü tanıtmak istiyorsanız, dostluk bağları kurmak istiyorsanız yaptığınız yardımlar bu amaca hizmet edecektir”.

K16 “Kimse ne oldum demeden ne olacağım açısından bakarsa güçlü bir empati kurmuş olur”.

K17 ise “Bir gün muhtaç duruma düşülme ihtimali her ülke için vardır (deprem, sel vb.)” verilen yanıtlardan Türkiye’nin de yardıma ihtiyacı olursa Türkiye’ye de yardım edecek ülkeler olsun mantığından hareket edildiği çıkarımı yapılabilmektedir. Empati kurmak açısından kabul edilebilir fakat çıkar düşüncesi ile bakıldığında kabul edilemez.

K15 yardımları olumsuz değerlendirirken K21 ile aynı doğrultuda cevap vermiştir. Önceliğin Türkiye’nin kendi yoksul vatandaşlarına verilmesi gerektiğini düşünmektedirler.

K5; “Türk milleti tarih boyunca kadirşinas bir ülkedir. Karşılık beklemez yardım eder. Bizi biz yapan da budur.” K5’in atalarının kültürünü devam ettirdiğini ve yardım konusunda evrensel ve kültürel geçmişinin değerlerini benimsediği söylenebilmektedir.

K26; “Bu yine geçmişten gelen bir sahiplenme, insan sevgisi, inanç ve komşuluk gibi unsurlardan kaynaklanıyor, çok memnuiyet verici.”

K27; “Dünyanın neresinde olursa olsun mazluma şefkat eli uzatılmalıdır.” K27 evrensel değerler doğrultusunda küresel vatandaşlardan beklenen cevabı verdiği görülmektedir.

K29; “Vefalı Türk her zaman gereğini yapıyor. Olumlu değerlendiriyorum.” Yanıtını vermiştir.

K12 ve K14 olumlu değerlendirdiklerini fakat yetersiz olduğunu, aynı zamanda da siyasete yönelik politika olduğunu dile getirmektedir.

K7, K24 ve K28 olumlu değerlendirdiklerini ifade ederken detaylandırmaktan kaçınmışlardır.

K3; “Olumlu değerlendiriyorum fakat bu durum ülke politikası olmalıdır. İktidarla bağlı olmamalıdır. İktidar değişmiş olsa bile yardımlar sürmelidir. Dinimiz olan İslam yardım etmeyi emretmiştir. Fakat bu yardım konusunun dine bağlı olmadığı insani bir durum olduğu bilincinde olunmalıdır.”

K4; “Olumlu değerlendiriyorum çünkü muhtaç olana yardım etmek hem dinimizde hem de genlerimizde var. Bizden başka mazlum düşünen bir ülke olduğunu düşünmüyorum.”

K5; “İnancımız ve insanlığımız gereği yardımlara devam edilmeli. Zaten Türkler bu konuda dünyaya örnektir diye düşünüyorum.”

Katılımcıların yardımları genel olarak üç grupta değerlendirdiği görülmektedir.

a) *İslamiyet'in yardımı emretmesi,*

b) *Türk olmaktan kaynaklanan bir milli kültür olması,*

c) *yardıma ihtiyacı olana yardım etmek evrensel değerinin olmasıdır.*

Katılımcıların bu durumların bir ya da birkaçını içselleştirdiği görülmektedir. Hem milli hem evrensel hem de dinsel açıdan benimsenmesi istenilen bir durumdur.

K6 “Yardımları olumlu değerlendiriyorum çünkü biz Türk milleti olarak geçmişte de şimdi de mazlumun ve mağdurun yanında olduk. Dinimiz de kültürümüz de böyle gerektiriyor.”

K18, K19 ve K20’de milli, manevi değerlerden ve dinin yardımları emretmesinden dolayı yardımları olumlu gördüklerini dile getirmektedir.

K23; “İnancımız gereği yardımları yaratandan ötürü severiz. Renk, dil, din, mezhep ayrımı yapmadan ve dünyanın neresinde olursa olsun imkânlarımız ölçüsünde bu ülkelere katkıya devam etmeliyiz.” Yanıtını vermiştir. K23’ün cevabından renk, dil, din, ırk ayrımı yapılmamasını dile getirmesi evrensel değerleri ve eşitliği benimsediğinin ipuçlarını vermektedir.

6.soru: **‘Küresel dünyada “Türkiye” algısını nasıl değerlendiriyorsunuz?’** sorusuna K1, K2, K4 ve K24’ün benzer cevaplar verdiği görülmektedir. Türkiye önemli stratejik konuma sahip hızla gelişen, büyüyen bir ülke fakat bu durum bazı devletleri tedirgin ediyor ve gelişmesini engelliyor algısını ortaya koymaktadırlar.

K1 “Türkiye kendisini geliştiren, coğrafi açıdan ülkemizin bulunduğu konumu çok iyi değerlendiren bir ülke olarak algılanıyor ve bunun önüne geçilmek isteniyor.”

dediği görülmektedir. Katılımcılar bazı ülkelerin Türkiye'nin gelişmesini istemediğini dile getirmektedir. Bu da bize küresel bir rekabet olduğunun ve Türkiye'nin de bu rekabette rakip olarak görüldüğünün algısını vermektedir.

K5'in yanıtı küresel dünyada Türkiye algısına iki bakışı yansıtmaktadır. "Mazlum milletler iyi görüyor. Ancak küresel oyuncular yeni bir oyuncu gelmesini istemediğinden ve tarihsel hafızanın da etkisiyle pek olumlu bakmıyorlar." Küresel dünyada bir algı oluşurken tarihi geçmişinde etkisinin olduğunu ve Türkiye'nin küresel bir güç olarak istenmediğini dile getirmektedir.

K6, K9, K10, K13, K17, K19, K25, K27, K28 katılımcılarının cevaplarına baktığımızda Türkiye'yi küresel anlamda olumlu algıladıkları görülmektedir.

K6; "Güçlenen, büyüyen ve insanlara güven veren bir ülke" cevabını vererek Türkiye'ye dair pozitif bir algı olduğunu söylemiştir. K6'nın ders anlatımında da bu pozitif algıyı öğrencilerine yansıtacağı düşünülebilir.

K9 "Mazluma yardım eden, yardımsever bir ülke" olduğunu,

K17 "Coğrafi olarak kilit bir ülke" olarak algılandığını,

K10 "Dikkati üzerine çeken güzide bir ülke" olduğunu,

K13 ve K19 "ayakları üzerinde durabilen bir ülke"

K27 dünyada güçlü görüldüğünü ve küresel güçlere karşı da dik duruşa sahip olduğunu, K25 kendisini kanıtlamış ve birçok çalışmanın beklenildiği bir ülke olduğunu söylemiştir. Bu katılımcıların Türkiye'ye karşı algılarının pozitif olduğu ülkelere güvendikleri söylenebilmektedir.

Katılımcılardan K7, K11, K12, K15'in Türkiye algıları:

K7: Her olayda Türkiye'yi güçsüz düşürme politikaları olduğunu,

K11: Siyasi sebeplerden dolayı 3-4 yıldır Türkiye algısında zaafklar olduğunu,

K12: Birkaç ülke dışında Türkiye'nin demokratik olmayan bir ülke konumunda olduğunu,

K15: Prestij kaybına uğrayan bir ülke olduğunu,

K18 ise: Türkiye'nin tam anlamıyla algılanamadığı, nedeni ise istikrarlı olmamaktan kaynaklandığı algılarını ortaya koymaktadırlar.

Görülmektedir ki katılımcıların bir kısmının algısı pozitif iken, bir kısmının algısı negatiftir ve farklı düşüncelerini dile getiren katılımcılarda bulunmaktadır.

K14 ve K17 küresel dünyada Türkiye'nin Ortadoğu ülkesi olarak değerlendirildiğini ve bu değerlendirmenin Türkiye için kötü bir imaj oluşturduğunu belirtmektedirler.

K8 de K14 ve K17'yi desteklemektedir. Ayrıca K17 şunları eklemektedir:

K17 “Avrupa ve Amerika’dan bakış; kontrol altında tutulması gereken bir ülkedir, fakat sempati ile bakan bazı Afrika ülkelerinin olduğunu düşünüyorum.” Yanıtını vermiştir. Bu katılımcıların Ortadoğu ülkelerine karşı negatif bir bakış açılarının olduğu ve Türkiye’nin de Ortadoğu ülkesi olarak algılanmasından rahatsız oldukları görülmektedir.

K22 ise “Yerine göre doğulu yerine göre batılı, arada sıkışmış bir ülkedir, genlerinde dünyayı yönetecek güç var fakat ortaya çıkaramamış .” cevabını vermiştir. K22’nin cevabından Türkiye’yi dünyada duruş açısından istikrarsız algıladığı ve bu durumun güçlü bir ülke olmasını engellediği algısını ortaya koymaktadır.

K20 küresel dünyada Türkiye, zayıf ve müdahale edilebilir bir ülke olduğu sürece önemsenmeyeceğini; Müslüman ve modern bir ülke olması gerektiğini dile getirmiştir.

K21’in “Atatürk’ün yolunda gidenlerin dünya da olumlu izler bıraktığını, diğerlerinin ise olumsuz iz bıraktığını düşünüyorum” cevabı ile katılımcının yanlı olduğu yargısına varılabilmektedir.

K26’nın “Misafirperverliğimiz, yardımseverliğimiz çok güzel unsurlar ama bizi daha çok, okumayan, yok eden bir kültür anlayışı ile yargılıyorlar” yanıtını vermiştir.

K29 da destekleyerek “Özellikle Avrupa’da kara propaganda olduğuna inanıyorum” cevabını vermiştir.

Yanıtlara bakıldığında Türkiye’ye dair çeşitli algılar ortaya çıkmaktadır. Katılımcılar öğrencilere kazanımları verirken; kendi algılarını ne kadar yansıtıyorlardır(!) Verilen cevaplarda temel etkenin siyasi ve ideolojik düşünceler olduğu görülmektedir.

7. soru: Türkiye’deki yardım kuruluşlarının (Kızılay vb) yurtdışındaki faaliyetlerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

Sorusunu 29 katılımcı da olumlu değerlendirmektedir. Bu sorunun amacı; katılımcıların yardım faaliyetlerini nasıl değerlendirdiklerini ortaya koyarken hangi değerleri benimsediklerini ve yardım kuruluşlarını takip edip etmediklerini belirlemeye yöneliktir.

K7 “Dünyanın dört bir tarafında yardıma muhtaç kim varsa el uzatmamız gururlandırıyor” yanıtını vermiştir. Buradan katılımcının ülkesinin yaptığı yardımlardan onur duyduğu anlaşılmaktadır. “Dünyanın dört bir tarafında yardıma muhtaç kim varsa el uzatmamız” ifadesinden dil, din, ırk ayrımı yapılmamasını desteklediği görülmekte-

dir. Evrensel değerleri benimsediğini ve kendisini ülkesinin bir parçası olarak gördüğü çıkarımı yapılabilmektedir.

K10: “Yardımlaşmak her zaman gerekli ve önemli olmuştur. Gerek insani gerekse İslami inanç gereği” bu cevaptan K 10’nun İslami ve insani değerleri önemseydiği görülmektedir. K19’da K10’u desteklemiştir ve ‘yardımlar insan olmanın gereği’ yanıtını vermiştir.

K16’nın ‘Fedakârlık ve yardımda bulunduğumuz kadar varız dünyada’ yanıtından insani ve evrensel değerleri benimsediği çıkarımı yapılabilmektedir.

K18’in cevabı dikkat çekmektedir. “Kızılay’ın yaptığı yardımlardan çok haberdar değilim fakat TİKA’nın desteklediği yardımlarla aktif olduğunu düşünüyorum.” Bu yanıtta; yardım kuruluşları faaliyetlerini yeterince duyurmuyor mu veya katılımcı yardımlardan mı haberdar değil düşüncesi ortaya çıkmaktadır. Katılımcının bilgisine sahip olmadığı kurum ve kuruluşlar hakkında öğrencilerine verilen kazanımlarda tam öğrenme gerçekleştiremeyeceği düşünülmektedir.

K21’in yanıtı da dikkat çekmektedir. “ Darda kalana yardım etmek doğrudur. Ama öncelikle Atatürk’ün yolundan gidenlerin dünyada olumlu izler bıraktığını düşünüyorum. Örneğin Van Depreminde afete uğrayan insanımız kış çadırlarda donarak geçirdi. Başkalarına yardım etmek kana dokunuyor.” Görülüyor ki K21 yardımları olumlu değerlendiriyor fakat kendi ülkesinde yardıma muhtaç insanlar varken başka ülkelere yardımlar yapılması kendisini rahatsız etmektedir. Milli duygularının ağır bastığı görülmektedir.

K23 yapılan yardımlara çok olumlu baktığını söyleyerek şunları eklemiştir: “Ülkemiz ve insanlarımız hakkındaki görüşlerin ve algıların gelişmesine olumlu katkı sağlar” buna göre K23’ün küresel barışa önem verdiği anlaşılmaktadır.

K20’de önemli bir noktaya değinmiştir. “İnsani yardımlar diğer ülkelerle bağlarımızı güçlendiriyor. Ancak yardım kuruluşlarında muhakkak devlet denetimi olmalıdır.” K20 de küresel barışı önemsemektedir. Devlet denetimi olmadığında endişelerinin olması yardım kuruluşları hakkında güven eksikliği olduğunu göstermektedir.

K25: “ Yardımlar devam etmeli, özellikle Afrika ülkelerinde suyu olmayan yerlerde kuyu açma faaliyetlerinin daha çok desteklenmesini bekliyorum!” demiştir.

K27: “Yardımları olumlu bulmaktayım. Ayrıca bu tür faaliyetlerin bu kuruluşlara tecrübe kazandırdığını görüyorum.” Yardım kuruluşlarının tecrübe kazanmaları hem ulusal hem de uluslararası anlamda olumlu etkileri olacağı için milli ve küresel değerlere önem verdiği çıkarılabilmektedir.

K2, K4, K5, K6, K9, K11, K14 yapılan yardımları olumlu değerlendirirken yeterli görmediklerini ve yardımların arttırılması gerektiğini ifade etmişlerdir.

Örneğin K4: “TİKA v.b. kuruluşların etkinliğini daha da arttırması gerektiğini düşünüyorum” diye ifade ederken katılımcıların TİKA hakkında daha çok bilgi sahibi oldukları görülmektedir.

K9: “Dünyada yardıma ihtiyaç duyan bir ülke olduğu zaman bizim Kızılay’ımız hemen oralara yardım ulaştırıyor. Bu faaliyetlerin giderek artmasını insanlık için faydalı buluyorum.” “İnsanlık için” ifadesinden evrensel değerleri önemsendiği çıkarılabilmektedir.

K11: “Destekliyorum, Türkiye’nin tanıtımına katkı sağlıyorlar. Dostluk bağları kuruyor. Dünyanın bir ucunda yaşayan insanlar Türkiye diye bir ülke olduğunu fark ediyor.” Milli duyguların ve küresel barışın ön planda tutulduğu anlaşılabilmektedir.

K14’ün cevabı ise “Olumlu değerlendiriyorum. Devletlerin her türlü doğal ve doğal olmayan afetler de işbirliği içinde olması gerekiyor.” K14’ün küreselliği ve küresel vatandaşlığı özümseme aşamasında olduğu söylenebilir.

Soru 8: Türkiye’nin (94 yıllık cumhuriyet döneminde) dünyadaki ülkeler ile ilişkilerinde tarihi geçmişinin etkisi olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

Bu sorunun amacı: Katılımcıların dünya devletleri, Türkiye ve küresel ilişkileri değerlendirirken tarihi geçmişin etkisinin olup olmadığını ortaya çıkarmaktır. Bu soruya 27 katılımcı geçmişin ülkeler arası ilişkilerde etkisi olduğu yanıtını verirken K 3 ve K 17 etkisi olmadığı yanıtını vermiştir.

K3: “Etkisi yoktur çünkü Cumhuriyet döneminden sonra öncesinden farklı bir yaşam olmuştur. Ülkeler arası ilişkilerde eski dönemin çok etkisi olduğunu düşünmüyorum.”

K17 ise “Yeni Türk Devleti’nin Osmanlı bağlantısı siyasal boyutta fayda sağlamaktadır.” cevabını vermiştir.

a) Tarihi geçmişin etkisi olduğunu düşünen katılımcılar;

K1: “Tarihi geçmişimizde ümmet olarak görülen milletler Osmanlı Devleti’ni ve daha sonrasında kurulan Türkiye’yi yakın olarak buluyorlar” cevabından anlaşılmaktadır ki; Müslüman ülkeler tarihsel geçmişten dolayı Türkiye ile yakın ilişkiler kurmaktadır. Katılımcı, ülkeler arası ilişkide dini etkileri ve tarihi geçmişi ön planda tutmaktadır.

K2'nin "Hiçbir toplum, devlet geçmişten tam olarak kopamaz. Tarih geleceği daima etkiler" yanıtından geçmişin küresel ilişkileri her zaman etkileyeceği genel geçer yargısına ulaştığı görülmektedir.

K6'da tarihi geçmişin ülkeler arasındaki ilişkileri etkileyeceğini düşünmekte iken K7 etkileme sebebini: "Çünkü biz köklü kültüre sahip birkaç medeniyetten biriyiz" diyerek tarihsel geçmişten kıvanç duyduğu ve bakış açısında tarihi geçmişin izleri olduğu görülmektedir. K15, K23 ve K28 de yanıtları ile K7'yi desteklemektedir.

K8'de "Dünya hala Türk Cumhuriyeti'ni 'Ottoman' olarak bilmekte ve görmektedir. Üç kıtada izleri olan bir ülkenin diğer ülkelerle ilişkilerinde geçmişinde bu konumu kullanması ve hatırlatması normaldir" yanıtını vermiştir.

K4'de K7'yi desteklemektedir ve 600 yıl var olmuş bir devletin etkisinin var olacağını söylemiştir.

K8: "Biz bugün var olmadık. Türk tarihi eski ve köklü bir geçmişe sahip. Dünyayı etkiledik. Yaşanan olaylarda tarihin etkisi tabii ki vardır"

K24: "Türkler hiçbir ülkenin boyunduruğu altına girmemiş bir millettir. Cumhuriyetten sonra da kalkınan büyüyen bir ülkedir."

K10'un yanıtı dikkat çekmektedir: "Geçmişin hesaplaşmalarının tam bitmediğini, yapamadıklarının acılarını duyduklarını düşünüyorum."

K14: "Türkiye'nin bulunduğu konum gereği kendinden önceki devletlerin etkisi aynen devam etmiştir."

K20: "Tarihsel geçmişin etkisi vardır çünkü bir imparatorluk küllerinin devamıdır. Sadece yönetim anlayışı değişmiştir." K23'te K20'yi desteklemektedir: "Tarihsel geçmişin bilincinde olursak ilişkilerimize hem yön verir hem de olumlu katkı sunar" düşüncesini eklemiştir.

K25: "Geçmişte genelde hep iyi ilişkiler kurmuşuz, batı ve doğu ülkeleriyle gerek Hıristiyan gerek Müslüman ülkeleriyle aramız hep iyiydi."

K16'nın bakış açısı dikkat çekmektedir: "Etkisi olduğunu düşünüyorum. Tarih hataların tekerrürüdür. Tarihin var oluş amacı odur." K16'nın geçmişte de günümüzde de aynı hataların yapıldığını söylediği görülmektedir. Fakat nedenini doğal bir süreç olarak yansıtmıştır.

K18: "Geçmişin etkisi var fakat hükümetlerin perspektiflerine göre farklı ülkelerle ilişkiler söz konusu."

K21: “Etkisi var ancak Cumhuriyet’i kuranların geçmişteki gibi masa başında kandıramayacaklarını dünya görmüştür. Bu yüzden daha temkinli ve haklarına daha saygılı davranıyorlar.”

K22’nin bakış açısı: “Etkisi var ama az, artık ülkeler çıkarları yüksekse tarihi bir kenara bırakıyor.” yanıtını vererek tarihin geçmişin izlerinin küresel dünyada etkisinin yok denecek kadar az olduğunu ifade etmiştir.

K26: “Tarihi bilmeden, anlamadan kimin dost, kimin düşman olduğunu bilemezsiniz. Onların çok okuduğunu, araştırdığını bildiğim için, onların daha çok önem verdiğini söyleyebilirim.” K26 tarihi geçmişin küresel ilişkilerde karşılıklı olarak etkili olduğunu ve bu durumu doğru bulduğunu ifade etmektedir.

K29: “ Hala tarihsel intikam peşinde olanların olduğu aşikâr bir durum” yanıtını vermiştir.

Soru 9: Türkiye’nin yenilenemeyen enerji kaynakları (fosil yakıtlar) konusunda gereken önlemi aldığını düşünüyor musunuz?

Bu sorunun amacı; katılımcıların yenilenemeyen enerji kaynakları konusunda bilgi düzeylerinin ve duyarlılıklarının ortaya çıkarılmasıdır. 29 katılımcıdan;

a) Fosil yakıtlar konusunda önlem alınmadığını söyleyen katılımcılar

K4: “ Son birkaç yıl haricinde önlem alındığını düşünmüyorum. Ancak yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelim arttı.” yanıtını vermiştir.

K6: “Önlem alındığını düşünmüyorum. Çünkü enerji konusunda çok ciddi adımlar atılmadı.”

K8: “ Yeteri kadar önlem alınmadığını düşünüyorum. Örnek olarak bir çok ülkede elektrikli otomobillerin sayısının oldukça fazla olmasına rağmen bizde henüz böyle bir çalışma yok denecek kadar az.”

K23: “ Gereken önlemi aldığını düşünmüyorum. Fosil yakıt kaynaklarımızı gerektiği şekilde değerlendiremiyoruz. Bu kaynaklarımızı hem verimli hem de ekonomik kullanmalıyız.”

K12: “Önlem alınmadığını düşünüyorum. Çünkü yenilenebilir enerji kaynaklarına yönelik tatmin edici çalışmalar yapılmadığı için.”

K20: “Fosil kaynaklar konusunda önlem alınmadığını düşünüyorum çünkü termik santrallerimiz için kömürün bir kısmını ihmal ediyoruz. Petrol ve doğalgaz dışı bağımlılığımızı arttırıyor.”

K21: “Önlem alınmadığını düşünüyorum. Hatta tükenen enerji kaynaklarını kullanarak ülkemizi tükettiğimizi düşünüyorum.”

K25: “Hayır düşünmüyorum! Kömür, petrol gibi fosil yakıtları çok az kullanmalıyız. Çevre kirliliğini de önemsemeliyiz.”

b)3 katılımcı önlem alındığını

Fosil kaynaklar konusunda gereken önlemin alındığını düşünen K8, K28 ve K29 şunları söylemiştir:

K8: “Önlem alındığını düşünüyorum. İleriye dönük projeler (boru hatları) bunu destekler niteliktedir. Ayrıca sondaj çalışmaları bu kaynağa verilen önemi gösterir.” Katılımcı fosil yakıtların bir bölgede, bir yerde tükendikten sonra başka bir yerde tekrar bulunabileceğine dikkat çekmiştir. Fakat fosil yakıt dünyada sınırlı bölgesel bakılmaması gereken bir durumdur.

K28: “Alternatif enerji kaynaklarına önem verildiğini düşünüyorum. Buna örnek olarak Güneydoğu Anadolu ve Akdeniz bölgesinde güneş panelleri, rüzgâr santralleri örnek verebiliriz.”

K29: “Eldeki imkânlar nispetinde önlem alındığını düşünüyorum” yanıtını vermiştir. Verilen yanıtlar doğrultusunda katılımcılardan fosil yakıtların azalmasına duyarlı ve bilinçli olmayanların yanı sıra K25 gibi çevre kirliliğini de önemseyen ya da K28 gibi alınan önlemleri takip eden katılımcılarında olduğu görülmektedir

c)15 katılımcıda son yıllarda küçük adımlar atıldığını ancak yeterli düzeyde olmadığını ifade etmiştir.

K26: “Son zamanlarda özellikle rüzgâr ve güneş enerjisinden daha fazla yararlanmaya başladık ama yeterli değil.”

K9 ve K11 fosil kaynaklar ile ilgili minimal çalışmalar yapılsa da yeterli bulmadıklarını ifade etmişler ve üniversitelerde bu konuyla ilgili yeterli bilimsel çalışma yapıldığını düşünmediklerini ifade etmişlerdir.

Soru 10: Türkiye'nin mülteciler ve sığınmacılar konusunda yaptığı yardımları nasıl değerlendiriyorsunuz?

Katılımcıların mülteciler ve sığınmacılar konusunda çok duyarlı oldukları ve farklı çözüm önerileri olduğu görülmüştür. Katılımcıların yapılan yardımları olumlu olarak değerlendirirken endişeli oldukları da görülmektedir.

Bu soru katılımcıların mülteciler ve sığınmacılar konusundaki algılarını ortaya çıkarmayı amaçlamıştır. Bireylerin bir sorun (mülteciler sorunu) ile yüzleşip problem yaşadıklarında çözüm yolları üretmeye başladığı yargısına götürmektedir.

K4: “Dünyada mazlum milletlere bizden başka sahip çıkan devlet yok”

K9: “Bizim kültürümüzde muhtaçlara yardım etmek önemlidir”

K10: “İnsanlık adına olması gerekiyor” şeklinde cevaplarırken K13: “Kardeşlik ve insanlık vazifesi” yanıtını vererek K 10’u desteklemektedir.

K11’in yanıtı dikkat çekmektedir: “yardımları destekliyorum yalnız şeffaflık ve hesap verilirlik olması gerekir.”

K12’nin önerisi de dikkat çekmektedir: “Yardım etmek güzel fakat yardım etme şeklini yanlış buluyorum. Mültecileri ülkemize almak yerine tampon bölgede ihtiyaçlarını karşılamalıydık.” K12’nin bu cevabından mültecilerin halkın arasına karışmasından endişeli olduğu görülmektedir.

K19’da K12’yi destekleyerek: “ Olumlu ancak kontrol altında tutulması gerekiyor. Yoksa ileride tehdiye dönüşebilir” şeklinde cevaplamıştır.

K20: “Doğru buluyorum ancak 30 milyon dolara sadece biz üstlenmemeliydik. AB ve BM geride duruyor. Üstelik ülkeleri bu hale onlar getiriyor.” K22 de: “olumlum ve gerekli olduğunu düşünüyorum fakat bütün yükü Türkiye almamalıydı” yanıtını vermiştir.

K25: “Çok iyi buluyorum. Ama daha başka neler yapılabilir? Daha nasıl faaliyetlerde bulunulabilir? Çok kapsamlı düşünmeliyiz” cevabını vermiştir. Yardımları yeterli bulmadığı görülmektedir.

K26: “ Bu bizim komşuluk görevimiz ama daha bilinçli bir yardım olmalı. Yani istedikleri şehre girmeleri ve her şeyi bizim üstlenmemiz yanlış”

K27: “Olumlu fakat ülkenin her tarafına kontrolsüz yayılımı endişelendiriyor”

K29: “Misafirlikleri güzel ancak kalıcı olmamalıdır”

Görülmektedir ki yardımlar olumlu bulunuyor fakat mültecilerin sınırlama olmaksızın ülke içinde dağılması ve kalıcı olabilecekleri düşüncesi rahatsızlık ve endişe vermektedir.

Farklı bir görüş de K3 ve K5’den gelmiştir. K3: “yardım konusu tabii ki güzel fakat Türkiye yöntem ve sınır konusunda ayarı tutturamadığını düşünüyorum. Mülteciler konusunda kendi vatandaşını 2. plana atmıştır.” K5 ise: “Bize yakışan şekilde yardım sürdürülmelidir. Ancak toplumun hassasiyetleri de dikkate alınmalıdır.”

Anlaşıyor ki K3 ve K5 ülkelerinde mültecilerin daha fazla önemsendiklerini düşünmektedir ve rahatsızlık duymaktadır.

K8: “Misafir geri çevrilmez ama üç günden sonrasında misafirlik biter. Devlet olarak öncesini sonrasını öngörmemiz gerekir” benzer şekilde K14 ise “Plansız bir şekilde yapıldığını düşünüyorum” yanıtını vermiştir. K8 ve K14’ün ülkenin mülteciler konusunda plan yapmadığını düşünmekte oldukları görülmektedir.

K16: “Yerine göre olumlu ve olumsuz değerlendiriyorum. Suriyelilere gerekenden fazlası yapılmamalıdır. Sosyal sorunları tetiklemektedir”

K17: “Sosyal sorunların uzun vadede olumsuz etkileri düşünülüyor”

K21: “başlangıçta doğru ama gelenlerin bir an önce geri gönderilmesi için devletlerle doğru ilişkiler kurulması gerekiyor.”

Soru 11: Küresel bağlantılar öğrenme alanına Sosyal Bilgiler müfredatında gereken önem ve zamanın verildiğini düşünüyor musunuz?

Bu soru katılımcıların sınıf ortamında küresel konuların etkin işlenebilmesi için gereken zaman ve içeriğe yönelik algılarını ortaya koymayı amaçlamaktadır. Katılımcılardan 7 tanesi ders saatini yeterli bulurken 22 katılımcı ders saatinin yetersiz olduğunu söylemiştir.

a)Küresel bağlantılar öğrenme alanına verilen önem ve zamanı yetersiz bulan katılımcılar

K1: “Alanı çok geniş ve ders saatimiz çok yetersiz olduğunu düşünüyorum.

K7: “Kesinlikle süre az ve müfredatta eksik var.”

K8: “Gereken önemin verildiğini düşünmüyorum. Dünya ülkelerini daha detaylı öğrenmeleri noktasında kıtalardan önemli ülkeleri tanıtmaya sosyal, kültürel özellikleri hakkı verilebilir.”

K11’in çok önemli bir tespiti bulunmaktadır: Ünitelendirilmiş yıllık planda karne haftasında dersler görülmektedir. Fakat bazı öğrencilerin okula gelmemesi vb. gibi sebeplerden dersler işlenmemektedir. Yıllık planda Küresel Bağlantılar öğrenme alanı üniteleri son üniteye yer almaktadır. Bu yüzden katılımcıda “ son ünitelerde küreselleme ile ilgili konularımız var, süresi yetersiz ve haziran ayına denk geldiğin için tam işlenemiyor” demiştir.

K12: “Düşünmüyorum. MEB’in buna yönelik çalışmalarını yetersiz görüyorum. Kitapların güncellemelerinin yetersiz olduğunu düşünüyorum.” Kitap içeriklerinin öğ-

retmen ve/veya öğrenci ihtiyacını karşılamada yetersiz kaldığı çıkarımı yapılabilmektedir.

K18: “Kesinlikle hayır. Olaylar arasında bağlantıların daha net kurulabilmesi için ders saati daha fazla olmalıdır.”

K14: “Hayır düşünmüyorum. Gittikçe de azaldığını düşünüyorum.”

K28: “Ders saatinin ve konu içeriğinin artırılması gerekir.”

K29 ise: “Siyasi, ekonomik ve askeri örgütler konu olarak özellikle verilmelidir” diyerek öğrencilerin küresel duyarlılığının artması istediği çıkarılabilmektedir.

K4: “Eski müfredatta önem verilmemişti. Yeni müfredatta önem verilmesini bekliyorum.”

K10: “Yetersiz olduğunu düşünüyorum. Bu konular artmalı ve bilinç uyandırmalıyız.”

K10’un cevabı dikkat çekmektedir. Küreselleşmenin farkındadır ve küresel barışın, küresel yaşamın istenen düzeyde sürdürülebilmesi için bireylerde bilinç uyandırılmaktadır. Katılımcımız bu durumun farkındadır.

b)Küresel bağlantılar öğrenme alanına sosyal bilgiler müfredatında gereken önem ve zamanın verildiğini düşünen katılımcılar; K9, K20, K23, K26 ve K27’dir

Bazı örnekler:

K9: “Bu konulara müfredatta sık sık yer veriliyor. Öğrencilerle bu konuları severek isteyerek işliyoruz.” Öğrencilerin küresel konulara ilgilerinin olduğu söylenebilmektedir.

K21: “Önem ve zaman veriliyor fakat konuların kitapta anlatımı yeteri kadar dikkat çekmiyor ya da akılda kalmıyor.”

Burada dikkat çeken durum K9’un görev yaptığı okul (Ankara/Çankaya ilçesinde merkezi bir okul iken, K21’in görev yaptığı okul Keçiören ilçesinde öğrenci yoğunluğu fazla olan bir okuldur. Bu farklı algının nedenleri çok boyutlu olabilmektedir. Kısaca söylenebilir ki öğrencilerin hazır bulunuşluğu konuların öğrenilmesinde, dikkat çekmesinde önem arz etmektedir. 12 okul da devlet okuludur)

K26 “Yeterli görüyorum ama içerik daha da zenginleştirilmelidir.”

K27 ise: Bence bu yaş grubu için yeterli olabilir” cevabını vermiştir.

12. soru: Sizce Türkiye (günümüzde)Dünyayı hangi açılardan etkiliyor?

Bu sorunun amacı Türkiye'yi dünya ülkelerinin nasıl algıladığına dair katılımcıların düşüncelerini ortaya çıkarmaktır. Katılımcıların çoğunluğu Türkiye'nin coğrafi konumuna dikkat çekmektedir.

a)Türkiye'nin bulunduğu coğrafi konum, demografik yapısının çeşitliliği siyasi, sosyal ve ekonomik açıdan etkilediğini düşünenler;

K1, K2, K4, K6, K7, K8, K12, K13, K24, K25, K28 de K11 'dir.

K1: "Türkiye'nin bulunduğu coğrafi konum, demografik yapısının çeşitliliği siyasi, sosyal ve ekonomik açıdan etkiliyor."

K8: "Türkiye'nin dünyayı kültürel açıdan biraz etkilediği ve tarımsal ürünlerimizin Avrupa'ya satılıyor olması açısından etkilediğini düşünüyorum"

b)Enerji koridoru, sığınmacılar, terörle mücadele ve ulaşım açısından etkilediğini düşünen katılımcılar;K5, K10, K17, K20, K26,

K5: "Enerji koridoru ve terörle mücadele konusunda etkiliyor."

K10: "Köprü görevi görmekte. Sığınmacılar konusunda bir kilit noktada bulunmaktadır" diyerek sığınmacılar için önemli olması vurgulanmıştır.

K12: "Ortadoğu ülkelerini dini ve mezhepsel kimliğiyle etkilemekte, Batıyı demokrasiye tam olarak geçmeye çalışan bir Ortadoğu ülkesi olarak doğu kültürünün aktarılmasında etkilemiştir. En önemli etki kaynağı Osmanlı Devleti'nin devamı olan kültürel sosyolojik öğelerle etkilemesidir"

K17: "Kilit noktada bulunuyor. Dünya devletleri Türkiye'yi tampon bölge olarak değerlendiriyor" cevabını vermiştir.

K20: " Enerji taşımacılığı, siyasi gündem değerlendirmesi. (Kudüs sorunu ülkemiz aracılığıyla çözümleniyor) Genç nüfus ile tüketici bir ülke olarak etkiliyor".

K26: "Yaşadığımız alan etkinliğinin en önemli kısmı enerji hattında bulunmamız, köprü olmamız bizim en önemli güçlerimiz" diyerek enerji koridoru olmasına dikkat çekilmektedir.

c)Türkiye'nin dünyada İslami ülkelerin sözü geçen temsilcisi olduğunu ve yardıma ihtiyacı olan insanlara yardım eli uzatan bir ülke olarak dünyada etkisi olduğunu düşünen katılımcılar; K9, K 15, K18, K19, K20, K 22, K 23 ve K 27 'dir.

K9: “Yardımsaver olması, muhtaç olana yardım etmesi bakımından etkiliyor” Türkiye'nin yardıma muhtaç insanların olduğu ülkelere yardım eli uzatan ülke algısı olduğunu ifade etmiştir. K18 de K9'u desteklemiştir ve şunları eklemiştir K18“Yaşanan olaylarda özelliklere mazlumlara ve mazlum toplumlara bakış açısı dünyayı vicdani açıdan kendilerini sorgulamaya davet ediyor olarak etkilemektedir.” K19'da yardımlaşma açısından etkilediğini düşünmektedir.

K15:” Ortadoğu coğrafyasının önemli bir aktörüdür”

K22: “Afet ve insani yardım konusunda dünyada bir duruşu var. İslami olarak dünyada söz sahibi olarak etkiliyor.”

K23: “Ülkemiz bir zamanlar dünyada sözü geçen ülkelerin piyonu, oyuncuğu durumundayken; şimdilerde küresel ve bölgesel konularda sözü geçen, masada yer alan konuma gelmiştir.” K22 ve K23 Türkiye'nin diğer ülkeler arasında sözü geçen bir ülke etkisini söylemektedir.

K27: “Küresel güçlere karşı dik duruşu, sanayi alanındaki atılımları, büyük projelere imza atması ve içteki dıştaki hainlere karşı hala ayakta olan duruşuyla etkiliyor.”

Diğer farklı yanıtlar ise;

K14: “Türkiye dünyayı hangi açılardan etkiliyor sorusu en zor soru ve cevabı da veremediğim bir yapıda” diyerek soruyu yanıtlamaktan kaçınmıştır.

K21'in yanıtı katılımcılar arasındaki en farklı yanıt olarak dikkat çekmektedir: “Emperyalistlerin çıkarları için at koşturdukları alan oldu. Yer yer maşa olarak kullanılıyor. Yer yer de eğleniyorlar” cevabı dikkat çekmektedir.

13. soru: Türkiye küresel dünyada ülkelerden siyasal, sosyal, ekonomik, askeri açılardan nasıl etkileniyor örnek vererek açıklayabilir misiniz?

a)Cevap vermek istemeyen katılımcılar; K 5, K 6, K 14, K 15'dir.

b)Türkiye'nin Ortadoğu'daki sorunlardan olumsuz etkilendiğini, siyasi sorunların ve mültecilerin ekonomik yükümlülükler getirdiği cevabını veren katılımcılar;K2, K 7, K 9, K 10, K 20, K 22, K 24, K 27, K 28, ve K 29'dur.

K2: “Türkiye bulunduğu konum itibari ile dünyadaki olaylardan her açıdan etkileniyor. Örneğin Suriye'deki iç savaştan en çok etkilenen biziz. Mülteciler açısından.”

K13: “ Olumsuz etkileniyor. Türkiye'nin her açıdan köşeye sıkıştırmaya çalıştıklarını düşünüyorum.”

K17: “Terörden etkileniyor, terörü destekleyen ülkeler kendi topraklarında aynı yaşıyor.”

K18 “Türkiye’nin bulunduğu coğrafya her açıdan etkilenmesini sağlıyor. Özellikle Kuzey Afrika’da başlayan sonra Ortadoğu’ya yayılan ‘Arap Baharı’ fırtınasının etkisi tedbirli olmayı gerektiriyor.”

c)Ekonomik ve siyasi olarak etkilendiği yanıtını veren katılımcılar;K1, K3, K12, K19, K21, K23, K25, K26’dır.

K1: “Siyasi açıdan sömürgeciliğin devam etmesi ülkemizde ırkçılığı tetikliyor bu da sosyal açıdan insanları olumsuz etkiliyor ve askeri açıdan savunmaya ayrılan ekonomiyi etkiliyor.”

K3: “Türkiye özellikle ekonomik açıdan çok etkileniyor çünkü bağımlıyız.”

K12: “Askeri teknolojide kendini geliştirmeye çalışan bir ülke olan Türkiye İsrail ve ABD ile yaptığı silah anlaşmaları ile askeri açıdan bu ülkelere etkilenebilmektedir. Ekonomik olarak: Rusya, Avrupa ülkeleri, ABD ve Arap ülkeleri ile yaptığı ticaret anlaşması ve enerji ihtiyacından dolayı küresel ekonomiden doğrudan etkilenebilmektedir.”

K19: “Ekonomik anlamda ülkeler birbirine bağlıdır. Küresel hareket her alanda kendini gösteriyor. Ekonomik etkileniyor. Siyasi, toplumsal yapı değişebiliyor.”

K21: “Daha çok ihracat yapacakken, ithalat yapan dışarıya bağımlı, üretmeyen tüketen bir hale geldik. Tükettiğimiz oranda büyüdüğümüzü anlatıyorlar bize” cevabı ile K 3’ü desteklemektedir.

K23: “Ülkemiz üzerinde oynanan oyunlar (küresel sektörler tarafından) olumsuz etkilenmesi gerekirken milli birlik ve beraberliğimiz ve istikrarlı yönetim sonucu olumsuzluklar yaşanmamaktadır.”

K25: “Kesinlikle etkileniyor. Olumlu ya da olumsuz, ekonomik ve siyasi olarak daha çok etkileniyor. Bağlantılarımız sorunlarımız iç içe geçmiş gibi!”

K26: “Siyasal olarak Avrupa’dan etkileniyoruz. Çünkü AB’ye giremesek de halen kapıda bekliyoruz, askeri olarak da ABD’den yani NATO’nun bir üyesiyiz.”

Katılımcılar arasındaki en farklı bakış açısı K8’den gelmiştir. K8 daha çok Türkiye’nin etkilenmediği taraflar üzerinde durmuştur: “Siyasal alanda pek etkilendiği söylenemez. Türkiye’deki siyasi anlayış batıdaki siyasi anlayışla örtüştüğü söylenemez. Bu durumun sosyal, ekonomik ve askeri anlayışlarda benzer olduğunu düşünüyorum. Bu durum ülkenin gelişmişliğini olumsuz etkiliyor.” Katılımcının batı siyasi anlayışı ile örtüşmüyor diye kastettiği yönün ülkenin uzun vadeli politikaları açısından

dan olduğu düşünölmektedir. Kişilerin görev sürelerine göre değil de batıdaki gibi 50-100 yıllık politikası olması gerektiğini ve bu politikaların uygulanabilirliği ile ilgili uzmanların fikirlerine başvurarak oturtulmuş olması gerektiğini ifade etmeye çalıştığı düşünölmektedir. Farklı bir bakış açısına göre de batının reel olarak yansıtmasında sömürgecilik faaliyetleri farklı boyutlarda devam etmektedir. Bu durum bir siyasi politikadır ve yine Türkiye'nin siyasi politikaları ile örtüşmemektedir. Fakat katılımcının Türkiye açısından olumsuz değerlendirmesi ilk örnek ile ilgili çıkarımı güçlendirmektedir. Katılımcı Türkiye'nin batıda ekonomik, sosyal, siyasal yönden gelişmiş yönlerini almasını istemektedir. Bu durumun gerçekleşmediğini ve Türkiye'nin gelişmesini olumsuz etkilediğini ifade ettiği düşünölmektedir.

14. soru: TÜİK verilerine göre Türkiye'nin en fazla ihracat (dış satım) yaptığı ülke Almanya'dır. Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

a) *Türkiye'nin en fazla ihracatı Almanya ile yapmasını, Almanya'da yaşayan Türk nüfusunu merkeze alarak değerlendiren katılımcılar; K1, K3, K4, K6, K7, K11, K14, K21, K26'dır.*

K6: "Almanya sanayide çalışacak genç nüfusu Türkiye'den karşılıyor. Dolayısıyla Almanya'da çok fazla Türk nüfusunun olması dış ticaretimizi olumlu etkiliyor."

K11: "Almanya'da Türkler yaşadığı için olması gereken durum olarak görüyorum" yanıtını vermişlerdir. Katılımcıların ihracat konusunda çok boyutlu düşünmedikleri görölmektedir. Almanya'daki Türk nüfusunun fazla olması ülkeler arası arz ve talebi etkilemektedir fakat Türkiye'nin Almanya'ya ihracatını oluşturan ürünlerde önem arz etmektedir. İşlenmiş ürün olarak mı satılıyor ya da hammadde olarak mı satılıyor önemli bir konudur.

b) *Türkiye'nin en fazla ihracatı Almanya ile yapmasının nedenini tarihsel geçmişten kaynaklandığını düşünen katılımcılar; K2, K5, K18, K19, K27'dir.*

K2: "Almanya ile olan tarihi ilişkimiz bu durumda etkili olmuş olabilir."

K18: "Yıllar öncesinden başlayan siyasi, ekonomik ve askeri ittifakların neticesi."

K19: "Tarihi ve milli bir yakınlık var, normal."

K20: "2. Dünya Savaşı'ndan bu yana iyi ilişkilerimiz var."

K27: "Geçmişe dayanan bir birlikteliğimiz olmuştur."

c) *Türkiye'nin en fazla ihracatı Almanya ile yapmasının nedenini Almanya'nın sanayisinin gelişmiş olmasından kaynaklandığını düşünen katılımcılar*;K8, K9, K10, K12, K17'dir.

K8: "Makinelerin büyük bir bölümünü, sağlık ekipmanlarının çoğunluğunu Almanya'dan alıyoruz. Haliyle Almanya da bizden hammadde ve gıda ürünleri almak durumunda kalıyor."

K9: "Avrupa ülkelerinin ekonomik açıdan en güçlüsü Almanya. Türkiye'nin de Almanya'ya ihracatının fazla olması doğru."

K10: "Almanya sanayinin geliştiği bir ülke. Kalitenin de güvenilir olması bu oranı arttırmıştır" cevabı ile Türkiye'nin ürünlerinin kaliteli olduğu için tercih edildiğini vurgulamıştır.

K12: "Almanya gelişmiş bir sanayi ülkesidir. Türkiye ise sanayisi gelişmekte olan bir ülkedir. Türk demir çelik sanayisinin kaba metal üretiminde gelişmesi ve zengin demir ve krom yataklarından çıkarılan maddelerin uygun fiyata Almanya'ya satılması bu durumu ortaya çıkarmıştır. Bu kağıt üzerinde güzel gözükse de istenilen ekonomik kalkınmışlığa ulaşılamadığının bir göstergesidir" yanıtı ile bu ihracata olumlu bakmadığını dile getirmiştir.

Farklı yanıtlar ise:

K17: "Olumsuz değerlendiriyorum. Çünkü bu durum dış satımda hammaddenin etkisini artırmaktadır" diyerek hammadde satımını olumsuz değerlendirmiştir.

K13: "Bu ihracata alternatifler oluşturmak gerekiyor" yanıtı ile endişelerinin olduğu söylenebilmektedir.

K22: "Almanya net bir sorunumuzun olmamasından kaynaklandığını düşünüyorum" yanıtı ile siyasi sorunların ekonomiyi etkilediği algısını ortaya koymuştur.

K25: "İyi gibi görünüyor. Ancak rakamlar bize neyi gösteriyor. Bazen ilginç olabiliyor. Batılı bir ülke olması ilginç."

K28: " İki ülke arasındaki iklim, üretim, sanayi alanında kısaca doğal ya da beşeri farktan kaynaklı durumdan dolayı değerlendirebilirim." K28 ihracatta iklim farklılığına yani tarım ürünlerine dikkat çekmektedir. Türkiye'de yetişen Almanya'da yetişenlerden farklı tarım ürünlerinin de ihracattaki önemini farkındadır.

15. soru: 2016 TUİK verilerine göre Türkiye en fazla ithalat (dış alım) yaptığı ülke Çin'dir. Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bu sorunun amacı: katılımcıların Türkiye'nin en fazla ithalat yaptığı ülke hakkındaki var olan bilgilerini ve algılarını ortaya çıkarmaktır.

a) Türkiye'nin en fazla ithalatı Çin ile yapmasını Çin'in dünya pazarının ekonomik liderlerinden birisi olmasından kaynaklandığını düşünen katılımcılar; K2, K6, K7, K11, K13, K14, K22, K23, K24, K27, K28'dir.

K2: "Çin dünyanın her yerine ihracat yapan bir ülke buna bağlı olarak bizim ithalat sıramızda 1. olması normaldir."

K6: "Çin ithalat konusunda ileri bir ülke olduğu için birçok ihtiyacımızı karşılıyor."

K7: "Çin'in dünya ekonomisinin liderliği açısından etkilediğini düşünüyorum."

K11: "Küresel sermaye Çin'e kaydı. Büyük şirketler Çin'de üretim yaptığı için normal."

K13: "Normal çünkü Çin dünyanın en büyük ithalatçısıdır."

K24: "Çin'in gittikçe büyüyen ekonomisi, çalışkanlığı ülkemizde olan ihtiyaçları karşılayabilir olmasından kaynaklandığını düşünüyorum."

K27: "Gayet doğal, bütün dünyaya satmakta"

K28: "Çin küresel ekonomi alanında üretim yapan önemli bir ülkedir. Pazar açısından Türkiye'ye cazip geldiği için 1. sıradadır."

b) Türkiye'nin en fazla ithalatı Çin ile yapmasını Çin malı ürünlerin ucuz olmasından kaynaklandığını düşünen katılımcılar; K1, K4, K5, K8, K9, K10, K23, K26, K29'dur.

K4: "Çin malı ucuz olduğu için."

K8: "Bizim alım gücümüzün düşük olması Çin ürünlerine yönelmemizi sağlıyor."

K22: "Çin ürettikleriyle dünyayı fethetti. Eski ticaret merkezi harekete geçti. İş gücünün ucuz olması ürünlerin ucuza satılmasını sağlıyor." K 22 "eski ticaret merkezi" vurgusundan İpek Yolu'nun önemini hatırlatmıştır. K 14'te "Çağdaş İpek Yolu" benzetmesi yaparak K 22'yi desteklemiştir.

K23: Çin'in ürün kalitesini artırmasıyla ithalatın fazla artmasına neden olacağını düşünmektedir. Şöyle ifade etmiştir: "Son dönemde sanayi devlerinden biri haline gelen Çin ucuz iş gücü sayesinde ürettiği ürünleri daha ucuza mal ediyor. Bu da sanayi ürünlerinin bir bölümünü Çin'den almamızı sağlıyor. Ürün kalitesinin artması

ithalatımızın artmasına neden olacaktır. Ama en iyisi bu ürünleri bizim yapmamızdır.”

K26: “Son yıllarda Çin’in uyguladığı ekonomi ucuz iş gücü sayesinde ucuz mal üretimi tüm dünyayı etkilemiştir” yanıtını vermiştir. Burada katılımcı Çin’in sadece Türkiye’nin ithalatındaki etkisinin yanı sıra tüm dünyaya etkisine dikkat çekmiştir.

c)Türkiye’nin en fazla ithalatı Çin ile yapmasını olumsuz değerlendiren katılımcılar:K12, K17’dir.

K12: “Son derece zararlı olduğunu düşünüyorum. Sebebi yerli üretimin olumsuz etkilenmesi ve Çin mallarının sağlığa zararlı mallar içermesi ve Çin mallarının kalitesiz olmasıdır.”

K17: “Yerli sermayeyi bitiriyor. Küçük sanayi kuruluşları pazardan siliniyor” cevabı ile Çin ile yapılan ithalattan rahatsız olduğunu dile getirmiştir. Nedeni ise ucuz ürünlerden dolayı Türkiye’deki tüccarların olumsuz etkilendiğini düşünmesinden kaynaklanmaktadır.

Dikkat çeken bir cevap ise;K3: “Bu konu hakkında bir şey bilmiyorum.” cevabıdır. Katılımcıların algısına bakıldığında bazı katılımcılar Çin’in büyüyen ekonomisinden kaynaklandığı, bazı katılımcılar ucuz ürünlerden kaynaklandığı yönünde değerlendirirken bazı katılımcılar da durumu olumsuz değerlendirerek Türkiye’deki iç ticarete zarar verdiğini dile getirmiştir. İki katılımcı ise tarihi ticaret merkezinin tekrar ticarete yön vermesi üzerinde durmuştur.

Dikkat çeken diğer bir nokta ise 14. soruda Almanya ile ihracatı değerlendirirken tarihi ilişkilerin etkisinden bahsedilmiştir. Fakat Çin ile ithalatı değerlendirirken tarihi ilişkiler değerlendirilmemiştir.

16. soru: Gelecek neslin etkin ve küresel vatandaş olabilmesi için sizce neler yapılmalıdır?

Bu sorunun amacı katılımcıların küresel vatandaşlığa bakış açılarını ve önerilerini ortaya çıkarmaktır.Katılımcılar bu soruyu farklı açılardan değerlendirerek cevaplamıştır ve cevap çeşitliliği dikkat çekmektedir.

K1: “Haklarını ve sorumluluklarını bilerek etik değerleri yaşaması gerekir.”

K2: “Sosyal bilimlere verilen önem hızla arttırılmalı. Buna da sosyal bilgiler ders saatinin arttırılması ile başlanabilir.

K3: “Değer eğitimi verilmelidir.” K3’ün yanıtına bakıldığında değer eğitimi vurgulanmıştır. Fakat sosyal bilgiler dersi müfredatında verilmesi gereken değerler vardır. Fakat katılımcının örtük öğrenme ile davranışa dönük somutlaştırılarak hayata geçirilecek şekilde bir değer eğitimi verilmesi gerektiğini ima ettiği düşünülmektedir.

K4: “Yalnızca kendi çevresiyle değil tüm dünya ile ilgili hakkını, hukukunu bilen, sorumlu bireyler yetişmeli”

K5: “Dil bilmeli, küresel olayları yorumlayabilmeli, yurt dışında zaman geçirmelidir” K7’de K5’i destekleyerek şunları eklemiştir: “Yabancı dil ve teknolojik eğitimleri yanında Sosyal Bilgiler dersinin de etkin ve tam olarak verilmesi gerektiğini düşünüyorum.” Katılımcı Sosyal Bilgiler dersinin etkin verilmesinde ve küresel vatandaş yetiştirmede, yaşama yansıyan davranışlar kazandırmada eksikler olduğunu vurgulamıştır. Fakat bu eksikler öğretmenlerden, müfredattan, ders saatinden, okul ortamından vb. kaynaklandığını belirtmemiştir.

K6: “Eğitim sistemi baştan ayağa değiştirilmelidir”

K9: “Okullarda sadece Sosyal Bilgiler dersiyle sınırlandırılmamalı diğer derslerinde müfredatında yer almalıdır. Önce aileleri bu konuda eğitilmeli. O zaman etkin vatandaş yetiştirmek daha kalıcı olacaktır.”

K8: “Eğitim, eğitim, eğitim. Bu alanı düzluğe çıkardığımızda zaten ülke vatandaşı da oluruz küresel vatandaşta oluruz. Bugünden eğitim için çalışmaya başlarsak ancak yirmi yıl sonra semeresini almaya başlarız. Onun için yöneticisinden öğretmenine, toplumundan öğrencisine bu bilinci öncelikle aşlamamız gerekir.”

K10: “Çok iyi bir tarih bilinci verilmelidir.”

K11: “Dil öğrenmeli, yurt dışına çıkmalı, çok okumalı, özgür ve eleştirel düşünce teşvik edilmelidir.” K14 ve K21’de bu görüşü desteklemektedir. K14: “Uluslararası etkinlikler aratılmalıdır.” K21: “Eğitim yurt dışı eğitimler ile desteklenmelidir.”

K12: “Öncelikle ülkemizin eğitim politikasını oturtması ve Türk milletine ve çağa uygun hale getirmesi gerekiyor. Türkiye’nin ekonomik seviyesini yükseltecek ticari ve teknolojik gelişmeleri takip edecek önlemler alması gerekiyor.”

K13: “Ülkemizin ve dünyanın sorunlarına daha duyarlı hale getirilmelidir.”

K15: “Çağdaş eğitim verecek okulların olması gerek.”

K19: “Çağdaş eğitim verecek okulların olması gerek.”

K20: “Üretken aklın ve bilimin öncülüğünde milli ve manevi değerlere sahip çıkan vatandaşlar yetiştirilmelidir.”

K22: “Önce hayat kalitesi arttırılmalı, farklılıklara saygı, kendini ve dünyayı kabul etme, geniş düşünme ve prangalardan kurtulma aşılmalıdır.”

K23: “Bilgi donanımı iyi olan küresel teknoloji gelişimini yakından takip eden, AR-GE çalışmalarına hız veren bir konumda olmalıyız. Devletin bilim adamlarına katkısını arttırması, bu çalışmaları özendirilmesi ve beyin göçünü engelleyici tedbirler alması gerektiğini düşünüyorum.”

K25: “Okuryazar oranı arttırılmalı; gazete, kitap okuma sayısı arttırılmalı, eğitim seviyesi arttırılmalıdır. Dünya ve ülke sorunlarına karşı duyarlı, sorumluluk sahibi, bilinçli vatansever insanlar yetiştirilmelidir.”

K26: “Öncelikle iyi bir Türk vatandaşı olsunlar, kendilerini bilip tanısınlar. Bunun için teknolojiyi de atak yapmalıyız yoksa çok bir anlamı olmuyor güçlü ekonomiler altında eziliyoruz.”

K27, bu katılımcı da diğer katılımcılar gibi yabancı dil öğrenimi, kendi kültürünü tanımayı, dünyayı gezmeyi vurgularken farklı bir öneri daha sunmuştur: “Klasik eserleri Okutmalıyız.” Bu öneri öğrencilere farklı perspektifler kazandırma açısından önem arz etmektedir.

Katılımcıların yanıtlarına bakıldığında, nasıl olunması gerektiği ve eksikler açığa çıkmaktadır.

17. soru: Türkiye'nin küresel bağlantılar doğrultusunda özel konumunu nasıl değerlendiriyorsunuz?

Bu sorunun amacı, katılımcıların Türkiye'nin özel konumunun küresel bağlantılara etkisine dair algılarını ortaya çıkarmaktır. Katılımcılar Türkiye'yi stratejik açıdan “dünyanın kalbi” olarak görmektedir.

K1: “Ülkemizi her anlamda olumlu etkilediğini düşünüyorum. Dünyanın kalbi olarak Türkiye'yi görüyorum.” K4, K13, K21 ve K22 de K1'i desteklemiştir.

K22 de Türkiye'nin neden dünyanın kalbi olduğunu açıklamıştır. “Yüz ölçümü olarak büyük bir ülke olması, üç kıta arasında olması, medeniyetlerin beşiği olması Türkiye'yi dünyanın kalbi yaptığını düşünüyorum” cevabı ile K1'i desteklemiştir.

K10'da K1'i destekleyerek şunları eklemiştir: “Kilit bir yerde. Bu durum gelişmesini sağlarken aynı zamanda Ortadoğu'daki sorunları yakından görmemizi ve olumsuz etkilenmememize neden oluyor.”

K2 ise K10'nun düşüncelerini şu cevapla desteklemiştir:

K2: “Türkiye’nin küresel bağlantılar doğrultusunda özel konumu ülkemizi bazen olumlu bazen olumsuz etkileyebiliyor.”

K27 de önemli bir konumda olduğunu, olumlu, olumsuz etkilerini ifade etmiştir.

K5: “Önemli ve vazgeçilmez bir ülke olarak değerlendiriyorum.”

K9: “Ülkemizin dünyanın merkezinde yer alması, ulaşım bakımından elverişli olması, küresel bağlantılarının güçlü olmasını sağlıyor.”

K14: “ Jeopolitik konum gereği Anadolu her dönem dünyanın kalbi olmuş ve her zaman arzulan bir bölge olmuştur. Ortadoğu petroleri gereği hep sömürü bölgesi olmuş bu durumda bizi doğrudan etkilemiştir.”

K19: “Hep önemli idi, hala da önemli”

K3 ve K6 17. soruya farklı bir açıdan bakan iki katılımcıdır.

K3: “Özel konum bakımından kritik bir noktada bulunduğumuz halde bu durum bizi yeterince söz sahibi yapamamıştır.”

K6: “Özel konumumuz küresel konularda daha fazla söz sahibi olmamızı gerektiriyor.”

K3 ve K6 Türkiye’nin özel konumunun getirdiği avantajları değerlendirmekte ve dezavantajlarını azaltma konusunda beklenen düzeyde olmadığı algılarını ifade etmişlerdir. K23’te K3 ve K6’yı destekleyerek farklı bir noktaya daha dikkat çekmiştir:

K23“Türkiye özel konumunu gerektiği gibi kullanabilirse küresel ölçekte daha iyi konuma gelebileceğini düşünüyorum” diyerek yanıtlamıştır

18. soru: “Türkiye’de UNESCO dünya ortak mirası listesinde yer alan 17 yer bulunmaktadır. Bu yerlerden hangilerini ziyaret ettiniz lütfen işaretleyiniz”

Bu sorunun amacı: Sosyal Bilgiler müfredatında yer alan önemli kültür miraslarını katılımcıların kaç tanesini ziyaret ettiğini ve en çok ziyaret edilen kültür miraslarını ortaya çıkarmaktır. Çünkü yaşantı zenginliğinin bireylere bilgi aktarırken önemli olduğu düşünülmektedir.

Türkiye’de UNESCO dünya ortak mirası listesinde yer alan 17 yer:

- Göreme Milli Parkı ve Kapadokya
- Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası
- Troya Antik Kenti
- İstanbul’un Tarihi Alanları
- Selimiye Camii ve Külliyesi
- Hattuşa (Boğazköy) – Hitit Başkenti(Çorum)

- Çatalhöyük Neolitik Kenti
- Nemrut Dağı (Adıyaman – Kahta)
- Bursa ve Cumalıkızık: Osmanlı İmparatorluğunun Doğuşu
- Pamukkale ve Hierapolis
- Bergama Çok Katmalı Kültürel Peyzaj Alanı
- Xanthos – Letoon (Antalya – Muğla)
- Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri
- Safranbolu Şehri (Karabük)
- Efes Antik Kenti
- Ani arkeolojik alanı
- Afrodiasias (Aydın) (Kültür Varlıkları ve Müzeler Genel Müdürlüğü,2017)

Katılımcıların ziyaret ettiği yerler en fazla ziyaret edilenden en az ziyaret edilene doğru şu şekildedir:

- Göreme Milli Parkı ve Kapadokya (24 Katılımcı)
- İstanbul'un Tarihi Alanları (23 Katılımcı)
- Safranbolu Şehri (17 Katılımcı)
- Bursa ve Cumalıkızık: Osmanlı İmparatorluğunun Doğuşu (17 Katılımcı)
- Pamukkale ve Hierapolis (13 katılımcı)
- Efes Antik Kenti (10 katılımcı)
- Hattuşa(Boğazköy)-Hitit Başkenti (9 Katılımcı)
- Çatalhöyük Neolitik Kenti (7 katılımcı)
- Xanhos-Letoon(Antalya-Muğla) (7 katılımcı)
- Troya Antik Kenti (6 katılımcı)
- Nemrut Dağı(Adıyaman-Kahta) (6 Katılımcı)
- Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri (5 katılımcı)
- Afrodiasias (Aydın) (4 Katılımcı)
- Bergama Çok Katmanlı Peyzaj Alanı (4 katılımcı)
- Selimiye Cami ve Külliyesi (3 katılımcı)
- Ani Arkeolojik Alanı (2 katılımcı)
- Divriği Ulu Cami ve Darüşşifası (2 katılımcı)

Görülmektedir ki katılımcıların Türkiye sınırları içersindeki dünya ortak mirası alanlarını gezme oranları çok düşüktür. Farklılıkları, zenginlik olarak anlatması gereken, kültürel mirası korunmamız gerektiğini anlatacak olan katılımcılar kendi yaşantı

zenginliğini tam olarak kazanamamıştır. Üniversitelerde ve okullarda gezi etkinliklerinin artırılması gerekmektedir. Kültürel mirasa duyarlılığı sağlayabilmek ve sahip çıkabilmek için kültürel mirasların tanınması gerekmektedir. Bilgilerin kalıcılığını sağlamak için somut yaşantılar gerekmektedir.

19. soru: Yurt dışı deneyiminiz var mı, (görev, gezi vb) eğer varsa hangi ülkeye gittiğinizi ve en çok dikkatinizi çeken olumlu ve olumsuz gözlemlerinizi anlatmısınız?

Bu sorunun amacı: Katılımcılardan farklı ülkelerde bulunanları açığa çıkarmak ve yurt dışı deneyimi olan ve olmayan katılımcılar arasındaki bakış açısı ile ilgili yordama yapabilmektir.

29 katılımcıdan yurt dışı deneyimi olan 6 katılımcı vardır.

K5: “Almanya’ya gittim. Okullarda öğrenci sayısının az olması, Alman çocuklarının az olması dikkatimi çekti. Bizim onlardan tek eksikimiz kalabalık nüfusu iyi değerlendirmiyor olmamızdır.”

K11: “ 2 kez umre ziyaretine Suudi Arabistan’a gittim. Eğitim düşük, hava limanları modern değil. İsrail ve Filistin’de şehirler orijinal dokusunu korumuş.”

K12: “ Gürcistan ve Saraybosna’ya gittim. İkisinde de gördüğüm olumsuz özellik Osmanlı’dan kalan kültürel tarihi öğelere sahip çıkılmamış olması ve kaderine terk edilmesidir.

Saraybosna’da olumlu izlenimim ise; Osmanlı’dan dolayı ve Sırp Savaşı’ndaki Türk desteğinden dolayı Bosnalıların Türkiye’yi sevmesidir.”

K13: “Umreye gittim.”

K18: “ Çek Cumhuriyeti. Mimarisi, katedralleri en çok dikkatimi çeken öğelerdi.

Doğa ile iç içe öğrencilerin olması, okulların doğal mekanlar olması harikaydı.”

K26: “ 2015 yılında bir ay Danimarka’da kaldım, hiç ses ve gürültü duymadım; çok yeşillik bir yapıya sahipti. Çok kuralcılar, biz çok katlı bina yetiştirmekte zorlanırken orada hemen hemen hiç yoktu.”

Öğretmenlerden yurt dışı deneyimi olan çok az öğretmenin olduğu görülmüştür. Yurt dışı deneyimi olan öğretmenlerin tarihi geçmişlerine ve kültürel mirasa duyarlı oldukları söylenebilmektedir.

20.Soru:Türkiye de ki insanların küresel sorunlara karşı bilinçlenmesi için neler önerirsiniz?

Bu sorunun amacı, öğretmenlerin küresel sorunlara duyarlılığını ve çözüm önerilerini açığa çıkarmaktır.

a)Eğitim sistemi ile bilincin artırılacağını düşünenler:K1, K2, K4, K6,K8, K10, K11, K13, K14, K15, K19, K25, K26

K1: "Ders müfredatında daha fazla yer alması gerekir."

K19: "Kendi yapımıza uygun bir eğitim şekli (köy enstitüleri gibi) bulunmalı ve ta-
vizesiz uygulanmalıdır,(hükümetler değişse bile).

K25:"Duyarlılık artırılmalı, eğitime yansıtılmalıdır. Çevreye duyarlılık dersi verilme-
lidir. Medyada daha çok yer verilmelidir ve tartışılmalıdır."

K26: "Okuma milli bir politika haline getirilmelidir."

Katılımcıların çoğunluğu küresel sorunlara karşı bireylerin bilinçlenmesi için, okuma oranının artırılması ve televizyon aracılığıyla bilgilendirme yapılması gerektiğini ifade etmiştir. Diğer dikkat çekici yanıtlar ise şöyledir:

K3:"Maalesef yitirdiğimiz çok değerimiz var. Şu an en çok tutulan görüş "bana do-
kunmayan yılan bin yaşasın".Herkes kendini düşündüğü için küresel sorunlara karşı
kimsenin duyarlı olabileceğini düşünmüyorum."

K5: "Kafamızı kumdan çıkarıp dünyada olup biteni görmemiz lazım. Büyüklere kon-
ferans niteliğinde eğitimler öğrencilere de müfredata göre eğitimler verilmelidir.

K9: "Bu konuda STK sayıları artırılmalı ve faaliyetleri de çoğaltılmalıdır."

K17: "Sonuçları örnekleriyle anlatılmalı."

K 20: "Gelişmiş zengin toplumlarda bu sorunların vatandaşı çokta ilgilendirdiğini
düşünmüyorum. Batılı bu yaz hangi ülkede tatil yapacağını düşünür, küresel sorun-
larla ilgilenmez. İnsanlarımız küresel sorunlarla ilgileneceğine üretsiz.

K28: "Sürelî yayınların takip edilmesi gerekir."

BÖLÜM V

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1.SONUÇLAR VE TARTIŞMA

Sosyal bilgiler öğretmenlerinin yanıtları doğrultusunda küresel bağlantılar öğrenme alanı doğrultusunda Türkiye ye ilişkin algıları belirlenmiştir.

Elde edilen bulgulara göre, katılımcı öğretmenlerin milli vatandaşlığı küresel vatandaşlıktan daha çok önemsedikleri ve bazı öğretmenlerin küresel vatandaşlık konusunda bilgi sahibi olmadığı tespit edilmiştir. Tezcan (2002)' in çalışmasında da yetiştirilmesi amaçlanan vatandaş profili tanımlanırken katılımcı öğretmenler ulusal öğelere değinip küresel boyutta vatandaşlığa yer vermemiştir. Mhlauli (2010)'nin çalışmasında da katılımcıların vatandaşlığı ulusal öğelerle anlamlandırdıkları, küresel boyutta vatandaşlığa değinmedikleri dikkat çekmiştir.

Öztürk ve Günel (2016)'in yaptığı çalışmaya katılan öğretmenlerinde küreselleşme ile ilgili kavramlara baktığımızda; katılımcı öğretmenlerin küreselleşme, küresel eğitim ve çeşitlilik kavramlarını tanımlayamadıkları ve kavram yanılgılarının olduğu belirlenmiştir. Bu bulguda çalışmayı destekler niteliktedir.

Öğretmenlerin kültürel çeşitliliği zenginlik görmelerinin yanı sıra yaşadıkları çevredeki bazı insanların zenginlik olarak görmediği algısı açığa çıkarılmıştır. Başbay ve Bektaş (2009)'ın çalışmasında da bazı katılımcılar kültürel çeşitliliği kültürel zenginlik olarak tanımlarken bazı katılımcıların ise kültürel bütünleşmeyi zedeleyici bir bakış olarak algıladıkları tespit edilmiştir.

Aynı zamanda katılımcıların kültürel çeşitliliğe dahil olan cinsiyet, sosyal sınıf gibi kavramları göz ardı ettiği görülmüştür. Öztürk ve Günel (2016)'in çalışmasında da katılımcılar kültürel çeşitliliği değerlendirirken din, etnik kimlik, üzerinde durmuşlardır. Kültürel çeşitlilik kavramına dahil olan sosyal sınıf, cinsiyet, dil, engel durumunu göz önünde bulundurmamışlardır. Bu çalışmanın da araştırmayı desteklediği görülmektedir.

Öğretmenlerin büyük çoğunluğu dünyayı etkileyen olayların sebeplerini Türkiye'yi etkileyeceği için önemsediklerini ifade ettikleri için evrensel değerlere ulaşamadıkları tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin Türkiye'nin turizm potansiyelinin farkında oldukları ve turizmin daha ileri seviyelere getirilebileceği yönünde olumlu düşünceleri açığa çıkarılmıştır.

Öğretmenlerin Türkiye'nin yardıma muhtaç ülkelere din, dil, ırk ayrımı yapmadan yardımda bulunması konusunda olumlu algıları tespit edilmiştir.

Küresel dünyada öğretmenlerin Türkiye algısının, stratejik olarak önemli bir konumda bulunan Türkiye'nin bazı küresel güce sahip devletler tarafından gelişmesinin engellenmeye çalışıldığı yönünde algıları açığa çıkarılmıştır. Öztürk ve Günel (2016)'in çalışmasında da katılımcılar, küreselleşmeyi egemen devletler ile zayıf devletler arasında ve egemen devletler lehine gelişen ikili ilişki olarak anlamlandırmıştır. Bu durum katılımcı öğretmenlerin, küreselliği küresel güce sahip ülkelerin yararına gördüğü sonucu çıkarmamızı sağlamıştır.

Öğretmenlerden bir kısmının Türkiye'deki yardım kuruluşlarının faaliyetlerinden haberdar olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra katılımcıların bir kısmı yardım kuruluşlarının faaliyetlerinden haberdar olmadığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra yardım kuruluşlarının faaliyetlerinin İslami ve insani olarak olumlu algılandığı açığa çıkarılmıştır.

Öğretmenler dünya ülkeleri ile Türkiye'nin ilişkilerinde (94 yıllık Cumhuriyet döneminde) tarihi geçmişin izlerinin etkisinin her zaman olduğu algısı tespit edilmiştir. Katılımcı öğretmenlerin Türkiye'deki fosil yakıtların bilinçli kullanımına ilişkin yeterli bilgiye sahip olmadıkları tespit edilmiştir.

Öğretmenlerin, Türkiye'nin mülteci ve sığınmacılara yaptığı yardımları olumlu değerlendirdikleri fakat mültecilerin Türkiye'nin her yerine dağılmış olarak yaşamalarından, denetimin yeterli olmadığını düşündükleri ve bu durumdan endişeli oldukları tespit edilmiştir.

Katılımcı öğretmenler küresel bağlantılar öğrenme alanına müfredatta verilen zamanı yetersiz bulmaktadır. Kitapların öğrencilerin dikkatini çekmede yetersiz kaldığı ve küreselliğe verilen önemi yeterli görmedikleri sonucuna da ulaşılmıştır. Aynı zamanda öğretmenler küresel bağlantılar öğrenme alanının okulun tatile girme dönemine geldiğini yeterince öğrenilemediğini dile getirmiştir. İçen ve Akpınar (2012)'in yapmış olduğu çalışmada da Sosyal Bilgiler derslerinde geçen küreselleşme ile ilgili konuların dönemin sonuna gelmesi nedeniyle kazanımlarının etkin bir şekilde verilemediği ortaya çıkmıştır. Özyurt (2009) da çalışmasında aynı bulguları elde etmiş ve bu durumun öğretmenler tarafından eleştirildiğine vurgu yaparak; Türkiye'de milliyetçi bakış açısının küresel bakış açısından önde geldiği şeklinde yorumlamıştır.

Öğretmenlerin, Türkiye'nin (günümüzde) dünyayı; stratejik konumunun önemli olması, enerji koridoru olması, yardımsever bir ülke olması, ihrac ettiği ürünler ve dinsel mezhepsel açıdan etkilediği algısı açığa çıkarılmıştır.

Öğretmenlerin Türkiye'nin özel konumu nedeniyle özellikle Orta Doğuda yaşanan gelişmelerden etkilendiğini ve özellikle olumsuz etkilendiği algısı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra öğretmenlerin Türkiye'nin ekonomik olarak küresel dünyadan çok etkilendiği algısı ortaya çıkarılmıştır.

Öğretmenlerin Türkiye'nin en fazla Almanya ile ihracat yapmasının nedenini Almanyada yaşayan Türk nüfusun fazlalığından ve tarihi müttefiklikten kaynaklandığı algısı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra öğretmenlerin, siyasi ilişkilerin ekonomik ilişkileri etkilediği algısı da tespit edilmiştir.

Katılımcı öğretmenler Türkiye'nin en fazla ithalatı Çin ile yapmasının nedenini Çin'in dünyanın önde gelen ekonomisi gelişmiş ülkeleri arasında görülmesi ve ürünlerinin ucuz olmasından kaynaklandığı algısı tespit edilmiştir. Ayrıca Çin ürünlerinin iç ticarete zarar verdiği algısı da açığa çıkarılmıştır.

Katılımcı öğretmenler, gelecek neslin etkin ve küresel vatandaş olabilmesinin; küresel dünyada farklı ülkelerde bulunma, kültürleri yakından tanıma, yabancı dil öğrenme ve sosyal bilimlere verilen önemi artırma ile mümkün olacağını ileri sürmüştür. Çermik ve diğerlerinin (2015) çalışmasında da öğretmenler küresel vatandaşlık eğitimi verebilmek için kendilerine kurs, sempozyum, kongre, yurt dışına yönelik gezi gözlem faaliyetlerine katılma imkanı verilmesi gerektiğini ifade etmişler ve yabancı dile dikkat çekmişlerdir. Öztürk ve Günel (2016)'in çalışmasında ise; katılımcıların etkin vatandaş kavramından bahsederken küresel normları ve değerleri göz ardı ederek sadece ulusal normlara ve değerlere yönelik özellikleri öne çıkardıkları görülmüştür.

Bunun yanı sıra etkin vatandaşlık için somut yaşantı olması gerektiği algısı açığa çıkarılmıştır. Balbağ (2016)'ın elde ettiği sonuçlar da bu durumu desteklemiştir. Çalışmasında yurt dışı deneyimi olanların küresel vatandaşlık düzeylerinde anlamlı farklılık görülmüştür.

Öğretmenler Türkiye'nin küresel bağlantılar doğrultusunda özel konumuna dair olumlu ve olumsuz algıları tespit edilmiştir. Olumlu algıları Türkiye'nin dünyanın stratejik bir bölgesinde olması ve bu durumun gelecekte Türkiye'ye daha da önem kazandıracağı düşüncesindedir. Türkiye'nin stratejik konumunu olumsuz algılayan

öğretmenlerin ise Türkiye'nin Orta Doğu ülkelerine daha doğru bir ifade ile Orta Doğu sorunlarına yakın olmasından kaynaklandığı algısı tespit edilmiştir. Araştırmada yurt dışı deneyimi olan katılımcı sayısının çok düşük olduğu sonucuna ulaşılmıştır.

5.2. ÖNERİLER

5.2.1. Eğitmciler İçin Öneriler

Öğretmenlere küresel vatandaşlık, küreselleşme gibi konularla ilgili hizmetiçi eğitim verilmelidir.

Küresel bağlantılar öğrenme alanının kazanım sayısı arttırılmalıdır.

Küresel bağlantılar öğrenme alanının eğitim öğretim döneminin son haftalarına gelmemesi için yeniden planlama yapılmalıdır.

Uluslararası etkinliklere öğretmenlerin aktif katılımı sağlanmalıdır.

Lisans eğitimi döneminde uluslararası alanda yapılan etkinliklere katılıp somut yaşantı kazanımı sağlanmalıdır.

5.2.2. Araştırmacılar İçin Öneriler

Küresel bağlantılar öğrenme alanıyla ilgili nitel çalışma yapılırken öğretmenlerin algı ve görüşlerini yaşama ne kadar aktardıklarını tespit etmek amacıyla gözlem de yapılmalıdır.

Öğretmenlerin küresel dünyada çeşitli kültürlere ilişkin olan bakış açısını, kendi ülkesine olan algısını, öğrencilerine nasıl yansıttığını tespit etmek amacıyla katılımcı öğretmenlerin öğrencileriyle de görüşme yapılmalıdır.

Küresel bağlantılar alanında yapılan çalışmalar Türkiye'nin farklı illerinden katılımcılar seçilerek yapılmalı ve katılımcılar arasında karşılaştırma yapılmalıdır.

Öğretmenlerin görüşme formuna verdikleri cevaplar doğrultusunda ikinci görüşme formu hazırlanıp aynı katılımcı öğretmenlere uygulanabilir. Böylelikle öğretmenlerin algılarının altında yatan sebepler detaylandırılabilir ve daha güvenli veriler elde edilebilir.

KAYNAKÇA

- Açıkalin, M. (2010a). Influence of global education on the Turkish social studies curriculum. *The Social Studies*, 101(6), 254-259.
- Açıkalin, M. (2010b). Sosyal Bilgiler eğitiminde yeni yaklaşımlar: Çokkültürlü ve küresel eğitim. *İlköğretim Online*, 9(3), 1226-1237.
- Akçay, R. (2003). Küreselleşme, eğitimsel yoksulluk ve yetişkin eğitimi. *Milli Eğitim Dergisi*, 159, 67-78.
- Aktan, C. C. (2002). Yoksullukla mücadele stratejileri. Ankara. Hak İş Konfederasyonu.
- Ata, B. (2007). Sosyal bilgiler öğretim programı. Cemil Öztürk (Ed.), Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi: Yapılandırmacı bir yaklaşım içinde (s. 71-83). Ankara: Pegem Yayınları.
- Balay, R. (2004). Küreselleşme, bilgi toplumu ve eğitim. *Ankara Üniversitesi Eğitim Bilimleri Fakültesi Dergisi*, 37(2), 61-82.
- Başbay, A. ve Bektaş, Y. (2009). Çokkültürlülük Bağlamında Öğretim Ortamı ve Öğretmen Yeterlikleri. *Eğitim ve Bilim*, 34 (152), 30-43.
- Bozkurt, V. (2000). Küreselleşme: kavram, gelişim ve yaklaşımlar, küreselleşmenin insani yüzü (V. Bozkurt, Der.). İstanbul: Alfa Yayınları.
- Chanda, N. (2009). *Küreselleşmenin sıra dışı öyküsü tacirler, vaizler, maceraperestler ve savaşçılar globalizmi nasıl şekillendirdiler*. (D. Cenkçiler Çev.) Ankara: ODTÜ yayıncılık.
- Chosdowsky, M. (1999). Yoksulluğun küreselleşmesi (M. Domaniç, Çev.). İstanbul: Çivi.
- Çalık, T. ve Sezgin, F. (2005). Küreselleşme, bilgi toplumu ve eğitim. *Kastamonu Eğitim Dergisi*, 13(1), 55-56.
- Çeken, H. (2008). Eşitsizliği derinleştiren bir süreç olarak küreselleşme ve yoksulluk. *Çukurova Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 9(2), 79-95.
- Çelenk, S. (2000). Cumhuriyet Döneminde İlköğretim (A. Tazebay Yay. Haz.). *İlköğretim programları ve gelişmeler: Program geliştirme ilke ve teknikleri açısından değerlendirmesi* (s.1-60). Ankara: Nobel.
- Deniz, N. (1999). *Global Eğitim*. İstanbul: Türkmen.

- Doğanay, A.(2002). Sosyal Bilgiler Öğretimi. Cemil Öztürk, Dursun Dilek (Ed.), *Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi içinde*(s.16-43).Ankara Pegem Akademi.
- Doğanay, A. (2004). Sosyal bilgiler programının genel amaçları ne olmalıdır? I. Sosyal Bilimler Eğitim Kongresi. İzmir.
- Erdoğan, İ. (2012). Karşılaştırmalı eğitimin bir disiplin olarak Türkiye'deki gelişimi. Songül Aynal (Yay. Haz.), *Karşılaştırmalı eğitim yansımaları içinde* (s.240-249). Ankara: Pegem.
- Elçin, A. B. (2012). Küreselleşmenin Tarihçesi. <http://www.meritymm.com/wp-content/uploads/2013/05/kuresellesme.pdf> .
- Farrel, C. (1999).The growing pains on globalization. *Businessweek*, 26 April,27.
- Giddens, A. (2010) Modernliğin sonuçları (E. Kuşdil, Çev.). İstanbul: Ayrıntı.
- Gözen, R. (2004). *Uluslararası ilişkiler sonrası çoğulculuk, küreselleşme ve 11 Eylül*. İstanbul: Alfa.
- Günel, E. ve Pehlivan, A. (2015). Küresel eğitim çerçevesinde vatandaşlık ve demokrasi eğitimi ders kitabı ve öğretim programı. *Journal of Social Studies Education Research*, 6(1), 123-171.
- Hicks, D. (2008). Network inaugural conference on education on sustainable development global citizenship: Ways of seeing: The origins of global education in the UK. ITE: London.
- Kan, Ç. (2009). *Sosyal Bilgiler öğretmen adaylarının küresel sorunlarla ilgili tutumları ve ders programına yönelik önerileri*. Yayımlanmamış Doktora Tezi, Gazi Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Kaplan, A. (2000). *Küresel çevre sorunları ve politikaları*. Ankara: Mülkiyeliler Vakfı.
- Keyman, E. F. (1999). *Ahlaki benliğe geri dönüş: Globalleşme, etik ve siyaset ilişkisi*. *Doğu Batı*, 2(6), 129-139.
- King, A. D. (1998). *Kültür küreselleşme ve dünya sistemi* (G. Seçkin, Çev.). Ankara: Bilim ve Sanat.
- Kirkwood, T. F. (2001). Our global age requires global education: Clarifying definitional ambiguities. *Social Studies*, (92), 10-15.
- Kutluer, İ. (2006). *Küreselleşme Mahiyeti ve Boyutları, İçinde Küreselleşme Ahlak ve Değerler*. (Eds. Y.Mehmedoğlu ve A. U. Mehmedoğlu). İstanbul: Litera Yayıncılık.

- Küng, A. (t.y.). *Global ethic for global politics and economics*. New York: Oxford University Press.
- Maarif Vekaleti (1930). İlk mektep müfredat programı. İstanbul: Devlet matbaası.
- MEB (1948). İlkokul programı. İstanbul: Milli Eğitim.
- MEB (1962). İlkokul programı taslağı. Ankara: İlköğretim Genel Müdürlüğü Yayınları.
- MEB (1998) Cumhuriyetin 75. Yılında gelişmeler ve hedefler. Ankara: Milli Eğitim.
- MEB (2005a). Sosyal bilgiler öğretim programı. Ankara: Milli Eğitim.
- MEB (2005b). İlköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programı ve kılavuzu (4. ve 5. sınıflar). Ankara: Devlet Kitapları.
- MEB (2005c). İlköğretim sosyal bilgiler dersi öğretim programı ve kılavuzu (6. ve 7. Sınıflar). Ankara: Devlet Kitapları.
- Merryfield, M. M. (1997). A framework for teacher education in global perspectives. M.M. Merryfield, E. Jarchow, S. Pickert (Ed.), *Preparing teachers to global perspectives* (s. 1-24). California: Corwin pres inc.
- Mhlauli, M. B. (2010). *Social studies teachers' perceptions and practices of educating citizens in a democracy in upper classes in primary school in Botswana*. (Unpublished master in education thesis).The Ohio State Universty, Columbus.
- Mundy, K. & C. Manion (2008). Global education in Canadian elementary schools: *An exploraty study. Canadian Journal of Education, 31(4), 941-974.*
- Müfredat programı (1926). İstanbul: Milli Eğitim.
- Oktay, A. (2004). 21. Yüzyılda yeni eğilimler ve eğitim. O. Oğuz, A. Oktay ve H. Ayhan (Ed). 21. Yüzyılda eğitim ve Türk eğitim sistemi. İstanbul: Değerler Eğitimi Merkezi.
- Örs, H.B. (2009). Post modern dünyada ideolojinin dönüşümü. *Ankara Üniversitesi Siyasal Bilgiler Fakültesi Dergisi, 40(5), 1-12.*
- Özkan, T. (2006). *İlköğretim Öğretmenlerinin Küresel Eğitime Yönelik Görüşlerinin Değerlendirilmesi* (Yayınlanmamış Yüksek Lisans Tezi).Sosyal Bilimler Enstitüsü/Çukurova Üniversitesi, Adana.
- Öztürk, F. ve Günel E. (2016). Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küresel Sistemler, Küresel Eğitim ve Çeşitlilik Kavramlarına İlişkin Algısı. *İlköğretim Online, 15(1), 172-185,2016.*
- Öztürk, C. ve Otluoğlu, R. (2002). Sosyal Bilgiler öğretiminde edebi ürünler ve yazılı materyaller. Ankara: Pegem.

- Öztürk, S. (2002). Enformasyon toplumu yaklaşımı ve internet: Dil öğreten web siteleri üzerine bir araştırma. *Kültür ve İletişim, Ankara Üniversitesi İletişim Fakültesi Yayınları, 5(1)*, 111-136.
- Pike, G. (2000). Global education and national identity: In pursuit of meaning. *Theory into Practice, 39(2)*, 64-73.
- Pilger, J. (2004). *Dünyanın yeni efendileri, küresel yağmacılığın yeni yüzü*, (A. Çimen, Çev.). İstanbul: Timaş.
- Robertson, R. (1999). *Küreselleşme*, (Ü. H. Yolsal, Çev). Ankara: Bilim ve Sanat.
- Safran, M. (2009). *Sosyal Bilgiler Öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Sağlam, M., Vural L. ve Akdeniz, C. (2011). Küreselleşmenin Türkiye'deki İlköğretim Sosyal Bilgiler Programı ve Ders Kitaplarına Yansımaları. *Elektronik Sosyal Bilimler Dergisi, 10(35)*, 1-15.
- Sarıtaş, Z. M. (2005). *Küreselleşmenin siyasal boyutu: Yeni dünyada siyaset*. İstanbul: Bilgi Dönüşüm.
- Smith, A. D. (1990). Towards a global culture?, Mike Featherstone (Ed.), *Global Culture: Nationalism, Globalization and Modernity*. London: Sage.
- Steger, M. B. (2006). *Küreselleşme* (A. Ersoy, Çev.). Ankara: Dost.
- Şimşek, A. (2008). 21. yüzyılda kimlik, vatandaşlık ve tarih eğitimi. Mustafa Safran, Dursun Dilek (Ed.). *Türkiye'de sosyal bilgiler dersinde 'küresel bağlantılar': Bazı dünya devletleri ile karşılaştırmalı bir çalışma içinde* (s. 345-363). İstanbul: Yeni İnsan.
- Tezcan, M. (2002). *Postmodern ve küresel toplumda eğitim*. Ankara: Anı Yayıncılık.
- Tezcan, M. (2002). *Küreselleşmenin Eğitim Boyutu*. Eğitim Araştırmaları Dergisi, 6, 56-60.
- Ülsever, C. (2001). *21. yüzyılda küreselleşen dünya ve Türkiye Perspektifi*. İstanbul: Timaş Yayınları.
- Üstel, F. (2004). *Makbul vatandaşın peşinde –II. Meşrutiyetten bugüne vatandaşlık eğitimi*. İstanbul: İletişim Yayınları.
- Yalçın, C. (2002). Küreselleşme, çok kültürcülük ve eğitim. *Eğitim Araştırmaları Dergisi, (6)1*, 63-78.
- Yazıcı, H. ve Koca, K. (2008). *Sosyal bilgiler öğretim programı*. B. Tay ve A. Öcal (Ed.), *Özel öğretim yöntemleriyle sosyal bilgiler öğretimi içinde* (s.22-35). Ankara: Pegem Akademi.

- Yel, S. (2007). Kavram geliştirme ve öğretimi. C. Öztürk (Ed.), Hayat bilgisi ve sosyal bilgiler öğretimi yapılandırmacı bir yaklaşım içinde (s.147-178). Ankara: Pegem Akademi.
- Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2016). Sosyal bilimler nitel araştırma yöntemleri. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yurdabakan, İ. (2002). Küreselleşme konusundaki yaklaşımlar ve eğitim. *Eğitim Araştırmaları*, 6, 61-64.
- Zürcher, E. J. (2005). Modernleşen Türkiye'nin tarihi. (Y. Saner Çev). İstanbul: İletişim Yayınları.

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürlüğü

Sayı : 36380087-302.08.01-E.99438
Konu : Elif Işık DEMİRHAN

03/08/2017

İLKÖĞRETİM ANABİLİM DALI BAŞKANLIĞINA

İlgi : 31/07/2017 tarihli ve 50913635-302.08.01-E.97557 sayılı yazı,

İlgi yazı gereği, İlköğretim Anabilim Dalı İlköğretim Tezli Yüksek Lisans Programı Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA danışmanlığındaki 20155412050 numaralı öğrencisi Elif Işık DEMİRHAN' ın "**Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin (Küresel Bağlantılar Kapsamında) Türkiye'ye İlişkin Algıları**" isimli tez çalışması kapsamında Ankara İli Çankaya, Keçiören, Pursaklar İlçe Milli Eğitimlerine bağlı okullardaki sosyal bilgiler öğretmenlerine uygulama yapabilmesinin uygun görüldüğüne ilişkin Ankara Valiliği Milli Eğitim Müdürlüğü'nün ilgi sayılı yazısı ilişikte gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır
Doç.Dr. Mehmet CANBULAT
Müdür

T.C.
AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRLÜĞÜ
Öğrenci İşleri Daire Başkanlığı

Sayı : 50913635-302.08.01-E.97557
Konu : Elif Işık DEMİRHAN'ın Tez
Çalışması

31/07/2017

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ MÜDÜRLÜĞÜNE

İlgi : 07.04.2017 tarih 36380087-302.08.01/E.46869 sayılı yazınız.

Ankara Valiliği Milli Eğitim Müdürlüğünün, Enstitünüz İlköğretim Anabilim Dalı İlköğretim Tezli Yüksek Lisans Programı öğrencisi Elif Işık DEMİRHAN'ın "Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin (Küresel Bağlantılar Kapsamında) Türkiye'ye İlişkin Algıları" isimli tez çalışması kapsamında hazırladığı ölçeklerini uygulayabilmesinin uygun görüldüğüne ilişkin 18.07.2017 tarih E.10929330 sayılı yazısı Ek'te gönderilmiştir.

Bilgilerinizi ve gereğini rica ederim.

e-imzalıdır
Prof.Dr. Ahmet ÖGKE
Rektör Yardımcısı

Ek: Ankara Valiliği Milli Eğitim Müd.'nün yazısı

T.C.
ANKARA VALİLİĞİ
Milli Eğitim Müdürlüğü

Sayı : 14588481-605.99-E.10929330

18.07.2017

Konu : Araştırma İzni

AKDENİZ ÜNİVERSİTESİ REKTÖRÜ ÖĞÜNE
(Öğrenci İşleri Daire Başkanı'na)

İlgi: a) MEB Yenilik ve Eğitim Teknolojileri Genel Müdürlüğü'nün 2012/13 nolu Genelgesi.
b) 20.04.2017 Tarih ve 13861 sayılı yazınız.

Enstitünüz İlköğretim Anabilim Dalı Yüksek Lisans öğrencisi Elif Işık DEMİRHAN'ın "**Sosyal Bilgiler öğretmenlerinin (Küresel Bağlantılar) Kapsamında Türkiye'ye İlişkin Algıları**" kapsamında uygulama talebi Müdürlüğümüze uygun görülmüş ve uygulamanın yapılacağı İlçe Milli Eğitim Müdürlüğüne bilgi verilmiştir.

Görüşme formunun (4 sayfa) araştırmacı tarafından uygulanması yapılabilecek sayıda çoğaltılması ve çalışmanın bitiminde bir örneğinin (cd ortamında) Müdürlüğümüz Strateji Geliştirme (1) Şubesine gönderilmesini rica ederim.

V.Ç. BARDAKCI
Vali a.
Milli Eğitim Müdürü

Güvenli Elektronik İmza
Aslı ile Aynıdır.

18 Temmuz 2017

**EK-2 Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı
Kapsamında Türkiye'ye İlişkin Algıları Görüşme Formu**

Değerli meslektaşlarım,

“Sosyal Bilgiler Öğretmenlerinin Küresel Bağlantılar Öğrenme Alanı Kapsamında Türkiye'ye İlişkin Algıları” isimli araştırma yapmaktayım. Böyle önemli bir konuda vereceğiniz bilgiler için ve araştırmaya katıldığınız için teşekkür ederim. Araştırma için vereceğiniz bilgiler gizli kalacaktır.

Danışman

Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA

Yüksek Lisans Öğrencisi

Elif IŞIK DEMİRHAN

Kişisel Bilgiler:

Cinsiyet: kadın( ) erkek( )

En uzun süre yaşadığınız il:

Ailenin gelir düzeyi: orta( ) iyi( ) çok iyi( )

Mesleki deneyim: 0-3yıl( ) 4-7yıl( ) 8-12( ) 12 +( )

Mezun olunan bölüm: Sosyal Bilgiler Öğretmenliği ( )

Tarih Bölümü veya Öğretmenliği ( )

Coğrafya Bölümü veya öğretmenliği( )

Türkiye de ki siyasi, sosyal, ekonomik olayları takip etme düzeyi:

Hiç takip etmem( ) bazen( ) sık sık( ) her zaman( )

Dünya da ki siyasi, sosyal, ekonomik olayları takip etme düzeyi:

Hiç takip etmem( ) bazen( ) sık sık( ) her zaman( )

1.Türkiye'deki milli vatandaşlık, küresel vatandaşlıktan daha önemlidir.

Evet, çünkü.....

.....

.....

.....

Hayır, çünkü.....

.....

.....
.....
2.Türkiye'deki kültürel çeşitliliğin zenginlik olduğunu düşünüyor musunuz? Çevrenizdeki insanlar kültürel çeşitliliğin zenginlik olduğunu düşünüyor mu?

Evet, çünkü.....
.....
.....

Hayır, çünkü.....
.....
.....

3.Dünyayı etkileyen olayların sebeplerini;
önemserim, çünkü.....
.....
.....

önemsemem, çünkü.....
.....
.....

4.Türkiye'nin küresel bağlantılarla ilgili turizm potansiyelini nasıl değerlendiriyorsunuz?
Olumlu, çünkü.....
.....
.....

Olumsuz, çünkü.....
.....
.....

5. Türkiye'nin yardıma muhtaç olan ülkelere yaptığı yardımları nasıl değerlendiriyorsunuz?

Olumlu,.....
.....
.....
.....

Olumsuz,.....
.....
.....
.....

6. Küresel dünyada "Türkiye" algısını nasıl değerlendiriyorsunuz?

Olumlu, çünkü.....
.....
.....
.....

Olumsuz, çünkü.....
.....
.....
.....

7. Türkiye'deki yardım kuruluşlarının (Kızılay vb) yurt dışındaki faaliyetlerini nasıl değerlendiriyorsunuz?

.....
.....
.....

8. Türkiye'nin (94 yıllık Cumhuriyet döneminde) dünyadaki ülkeler ile ilişkilerinde tarihi geçmişimizin etkisi olduğunu düşünüyor musunuz? Neden?

Evet.....
.....
.....
.....

Hayır.....
.....

.....
.....
9.Türkiye'nin tükenen enerji kaynakları (fosil yakıtlar) konusunda gereken önlemleri aldığını düşünüyor musunuz?

.....
.....
.....
.....
10.Türkiye'nin mülteciler ve sığınmacılar konusunda yaptığı yardımları nasıl değerlendiriyorsunuz?

.....
.....
.....
.....
11.Küresel bağlantılar öğrenme alanında sosyal bilgiler müfredatında gereken önem ve zamanın verildiğini düşünüyor musunuz?

.....
.....
.....
.....
12.Sizce Türkiye (günümüzde) dünyayı hangi açılardan etkiliyor?

.....
.....
13.Türkiye küresel dünyada diğer ülkelerden siyasal, sosyal, ekonomik, askeri açılardan nasıl etkileniyor örnek vererek açıklayınız.

.....
.....

.....
.....
14.2016 TÜİK verilerine göre Türkiye'nin en fazla ihracat (dış satım) yaptığı ülke Almanya'dır. Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

.....
.....
.....
.....

15. 2016 TÜİK verilerine göre Türkiye'nin en fazla ithalat (dış alım) yaptığı ülke Çin'dir. Bu durumu nasıl değerlendiriyorsunuz?

.....
.....
.....
.....

16.Gelecek neslin etkin ve küresel vatandaş olabilmesi için sizce neler yapılmalıdır?

.....
.....
.....
.....

17.Türkiye'nin küresel bağlantılar doğrultusunda kalıp yargıları sizce nelerdir?

.....
.....
.....
.....

18.Türkiye’de UNESCO dünya ortak mirası listesinde yer alan 16 yer bulunmaktadır. Bu yerlerden hangilerini ziyaret ettiniz lütfen işaretleyiniz.

-)Göreme Milli Parkı ve Kapadokya
-)Divriği Ulu Camii ve Darüşşifası
-)Troya Antik Kenti
-)İstanbul’un Tarihi Alanları
-)Selimiye Camii ve Külliyesi
-)Hattuşa(Boğazköy)- Hitit Başkenti
-)Çatalhöyük Neolitik Kenti
-)Nemrut Dağı (Adıyaman-Kahta)
-)Bursa ve Cumalıkızık: Osm. İmp. Doğuşu
-)Pamukkale ve Hierapolis
-)Bergama Çok Katmanlı Kültürel Peyzaj Alanı
-) Xanthos-Letoon(Antalya-Muğla)
-)Diyarbakır Kalesi ve Hevsel Bahçeleri
-)Safranbolu Şehri(Karabük)
-)Efes Antik Kenti
-)Ani Arkeolojik Alanı

19.Yurt dışı deneyiminiz var mı, (görev, gezi vb) eğer varsa hangi ülkeye gittiğinizi ve en çok dikkatinizi çeken olumlu veya olumsuz gözlemlerinizi anlatır mısınız?

.....

.....

.....

.....

20.Türkiye’deki insanların küresel sorunlara karşı bilinçlenmesi için neler önerirsiniz?

.....

.....

.....

.....

ÖZGEÇMİŞ

Kişisel Bilgiler

Adı Soyadı :Elif IŞIK DEMİRHAN
Doğum Yeri ve Tarihi :Osmancık, 10.07.1989
E-Posta Adresi :elifisikdemirhan@gmail.com

Eğitim Durumu

Lisans Öğrenimi :Zonguldak Karaelmas Üniversitesi, Ereğli Eğitim Fakültesi,
İlköğretim Sosyal Bilgiler Öğretmenliği
Yüksek Lisans Öğrenimi :Akdeniz Üniversitesi, Eğitim Bilimleri Enstitüsü,
İlköğretim Ana Bilim Dalı,
Sosyal Bilgiler Öğretmenliği Programı
Yabancı Diller :İngilizce(Orta)

İş Deneyimi

Çalıştığı Kurumlar :MEB Saray İmam-Hatip Ortaokulu (2014-2015)
:MEB Fikri İnal Ortaokulu (2015-2016)
:Başkent Yıldızlar Koleji (2016-2017)
:Batı Koleji (2017-)

SOSYAL BİLGİLER ÖĞRETMENLERİNİN (KÜRESEL BAĞLANTILAR KAPSAMINDA)TÜRKİYE'YE İLİŞKİN ALGILARI

ORIJINALLIK RAPORU

%2

BENZERLİK ENDEKSİ

%1

İNTERNET
KAYNAKLARI

%1

YAYINLAR

Prof. Dr. Hilmi DEMİRKAYA

%2

ÖĞRENCİ ÖDEVLERİ

BİRİNCİL KAYNAKLAR

1

Submitted to Recep Tayyip Erdogan University
Öğrenci Ödevi

%1

2

sbd.ksu.edu.tr
İnternet Kaynağı

<%1

3

library.cu.edu.tr
İnternet Kaynağı

<%1

4

www.turkishstudies.net
İnternet Kaynağı

<%1

5

Submitted to Omer Halisdemir University
Öğrenci Ödevi

<%1

Alıntıları çıkart

üzerinde

Eşleşmeleri çıkar

< 35 words

Bibliyografyayı Çıkart

üzerinde